

96. KESKIVIKKONA 19. SYYSKUUTA 2001

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

- 1) Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta..... 2
 Hallituksen esitys HE 200/2000 vp
 Lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2001 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 2) Hallituksen esitys Makedonian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta..... 63
 Hallituksen esitys HE 98/2001 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 13/2001 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Esko Kurvinen /kok
 Reijo Laitinen /sd
 Suvi Lindén /kok
 Kari Myllyniemi /kesk
 Raimo Mähönen /sd
 Sirpa Pietikäinen /kok
 Antti Rantakangas /kesk
 Ola Rosendahl /r
 Arto Seppälä /sd
 Kari Urpilainen /sd

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Timo Ihamäki /kok
 Seppo Kanerva /kok
 Kari Kantalainen /kok
 Martti Korhonen /vas
 Riitta Korhonen /kok
 Marjaana Koskinen /sd

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Sirpa Pietikäinen /kok

Reijo Laitinen /sd
Martti Korhonen /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

19.9. edustaja
Martti Korhonen /vas

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

19.9. edustajat
Timo Ihamäki /kok
Riitta Korhonen /kok
Marjaana Koskinen /sd
Reijo Laitinen /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
19.—21.9. edustaja
Esko Kurvinen /kok

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 200/2000 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2001 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Henrik Lax /r:** Arvoisa puhemies, ärade fru talman! Hallituksen esitys parisuhdeläiksi on ja-

kanut kansalaisten ja myös lakivaliokunnan jäsenten mielipiteitä. Lain hyväksymistä puoltava lakivaliokunnan mietintö onkin syntynyt pienimmällä mahdollisella eli yhden äänen enemmistöllä. Varsinainen jakolinja on syntynyt siitä, halutaanko antaa virallinen laillistettu asema samaa sukupuolta olevien suhteelle vai ei. Sen sijaan erimielisyyksiä itse mietinnön tekstin ja sisällön osalta on ollut varsin vähän.

Jo edellisillä valtiopäivillä lakivaliokunta, ja myös eduskunta, sai näyttöä siitä, kuinka vaikeisiin tilanteisiin tällaisessa suhteessa elävät ihmiset saattavat joutua sen johdosta, ettei laissa ollut tunnustettu heille lähiomaisen asemaa. Erityisen pahoja tilanteita heidän kohdallaan on syntynyt toisen osapuolen sairastuttua ja kuoltua.

Lakivaliokunnan nyt käsiteltävänä oleva kannotto voidaan keskeisimmiltä osin oikeastaan johtaa kahden valiokunnan kuuleman asiantuntijan lausunnosta. Toinen, valtiosääntöoikeuden tuntija, totesi seuraavasti: "Lainsäätäjän tehtävänä on ratkaista ne oikeudelliset ongelmat, joita syntyy siitä, että näiden henkilöiden välisiä oikeussuhteita ja heidän oikeudellista asemaansa koskevaa lainsäädäntöä ei ole tai voimassa oleva lainsäädäntö ei näytä ongelmitta soveltuvan niihin, siitä huolimatta, että yksittäinen kansanedustaja ei heidän elämäntapaansa ymmärtäisi tai hyväksyisi." Toinen asiantuntija, psykiatri, lausui: "Homoseksuaaliseksi syntyminen on traaginen asia. Yhteiskunnallisesti joutuu huonompaan asemaan kuin muut."

Valiokunnan enemmistön pyrkimys on tämän mukaisesti ollut vähentää erilaista seksuaalista suuntausta edustavien kansalaisten välistä eriarvoisuutta. Ellei lainsäätäjä toimi tällä tavalla, risiiritilanteiden ratkaiseminen ja normien luominen siirtyvät viime kädessä tuomioistuimille. Ajankohtaisena muistutuksena tästä on korkeimman oikeuden taannoin myöntämä muutoshakulupa jutussa, jossa 12- ja 14-vuotiaiden lasten huoltajuus on kuolleen äidin naispuolisen elämäkumppanin ja lasten biologisen isän välisen riidan kohteena. Lehtitietojen mukaan lapset haluavat jäädä asumaan äidin naiskumppanin luona.

Lakivaliokunnan nyt tekemä ehdotus ei sinänsä tuollaista tilannetta ratkaisisi olkoonkin, että ongelma on valiokunnassa tiedostettu ja siitä on paljon keskusteltu.

Fru talman! Den egentliga skiljelinjen i lagutskottet har gällt huruvida riksdagen skall ge de homosexuella parförhållanden en lagstadgad status eller inte. I övrigt har meningsskiljaktigheterna i frågan om texten i själva betänkandet varit få. Med en rösts majoritet föreslår lagutskottet att personer av samma kön som lever i ett parförhållande skall få rätt att registrera detta och därmed få en legaliserad ställning som nära anhöriga.

Redan under den förra riksdagen fick utskottet och riksdagen belägg för hur svåra situationer dessa personer kan råka ut för på grund av att de inte tillerkänns status som nära anhöriga. Speciellt tragiska situationer har uppstått i samband med sjukdomsfall och dödsfall. Utskottsmajoriteten önskar med sitt förslag föregripa dylika tragedier och motverka en diskriminering av de homosexuella.

Rouva puhemies! Selostan tämän jälkeen lyhyesti keskeisimpiä lakivaliokunnassa keskustelua herättäneitä kysymyksiä.

Päällimmäisenä on ehkä ollut kysymys siitä, onko rekisteröidyn parisuhteen osalta kysymys avioliitosta erillisestä oikeudellisesta instituutiosta vai ei. Samalla on kysytty ja pohdittu, vaikuttaako lain kirjoitustapa tähän asiaan. Lakivaliokunnan saamat esimerkit lain vaihtoehtoisesta kirjoittamistavasta, siis että laki olisi kirjoitettu ilman viittauksia avioliittolakiin ja avioliittolainsäädäntöön, ehkä paradoksaalisesti kyllä, osoittivat, että viittauksiin perustuva kirjoitustapa vahvistaa instituutioiden erilaisuutta. Pohjimmiltaan kai tätä virallisen aseman myöntämistä ajateltaessa on ollut kysymys siitä, pelätäänkö, että avioliitto instituutiona heikkenee. Lakivaliokunnan enemmistön näkemyksen mukaan ehdotettu laki päinvastoin tukee avioliittoinstituutiota siten, että avioliiton solmimiseen kuuluva sitoutumisen ja vastuun ottamisen ajatus ulotetaan muihinkin kuin miehen ja naisen välisiin parisuhteisiin.

Toinen valiokuntaa paljon puhuttanut kysymys oli kysymys siitä, onko nimi "virallistettu parisuhde" oikea vai pitäisikö sen tilalle säätää termi "rekisteröity". Pitkän pohdinnan jälkeen valiokunta ehdottaa hallituksen esityksestä poiketen, että otettaisiin käyttöön termi "rekisteröity parisuhde". Tämä on tärkein muutos, jota valiokunta esittää hallituksen esitykseen. Valio-

kunnan mielestä se vastaa paremmin instituutioiden erilaisuutta, ruotsinkielisen lakitekstin asua samoin kuin muiden Pohjoismaiden lakien terminologiaa.

Kolmas keskeinen kysymys on ollut kysymys parisuhteesta elävien mahdollisesta adoptio-oikeudesta. Valiokunnassa keskusteltiin erityisesti siitä vaikeasta tilanteesta, johon lapsi joutuu, kun hänen ainoa biologinen vanhempansa kuolee. Valiokunta kuitenkin toteaa, että hallituksen esityksen linjaratkaisu on oikea ja hyväksyttävä. Siinä ei tunnusteta adoptio-oikeutta parisuhteesta oleville. Valiokunta lausuukin: "Sisäinen adoptio koskettaa perhelainsäädännön perusteita ja on suuri kulttuurinen muutos. Sellaista ei ole syytä tehdä äänestyspäätöksin eduskuntakäsittelyssä, vaan sen perustana pitäisi olla hyvin laadittu ja valmisteltu hallituksen esitys."

Edellä mainitsemani korkeimman oikeuden ratkaistavana oleva tapaus voi johtaa siihen, että eduskunta joutuu arvioimaan asiaa uudesta näkökulmasta. Toteaahan myös perustuslakivaliokunta lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että "Lakien tulkinta - - saattaa ajan kuluessa muuttua ja perustuslain tulkinta aktiivisesti muuttaa arvokäsityksiä".

Valiokunnassa keskusteltiin myös oikeudesta yhteiseen sukunimeen. Valiokunta päätyi kuitenkin siihen, ettei parisuhteeseen sovelleta nimilain säännöksiä aviopuolison sukunimestä.

Viimeinen asia, jonka nostan tässä esille, on kysymys avioliittonomaisesta suhteesta. Valiokuntakäsittelyn aikana nostettiin esille kysymys, johtaako tämän lain säätäminen siihen, että avioliittonomaisiin suhteisiin sovellettavia sosiaali- ja muun muassa verotuslainsäädännön määräyksiä tulisi soveltaa myös samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin. Lakivaliokunta kannanotossaan torjuu tämän ajatuksen mietintöön liitettyssä lausumaehdotuksessa. Nämä sosiaali- ja verotuslainsäädännön määräykset joko luovat etuisuuksia tai vievät niitä. Parisuhdelain tarkoitus on kuitenkin poistaa homoseksuaaleja pahiten syrjivät tilanteet. Heteroparit voivat valita avio- ja avosuhteen välillä. Homoseksuaaleilla ei ole vaihtoehtoa.

Fru talman! Utskottsmajoritetens förhoppning är att utskottets förslag skall utgöra grunden för ett stort steg framåt på vägen mot att avskaffa diskrimineringen av de homosexuella.

² **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Tämän parin vuoden aikana, kun työryhmän esitystä parisuhteen rekisteröimisestä työstettiin oikeusministeriössä ja sittemmin lakivaliokunnassa, rekisteröidyn parisuhteen yleinen hyväksyttävyyden merkittävästi kasvanut. Erilaisilla gallupeilla on mitattu kansalaisten mielipiteitä, ja nyt selvä enemmistö suomalaisista hyväksyy sellaisen maltillisen esityksen, jonka tämä nyt käsiteltävä lakiesitys pitää sisällään. Maltillisuus on aika merkittävä määre juuri tuolle esitykselle.

Esityksen jälkeen keskusteltiin eri yhteiskuntatahojen kanssa. Otettiin varteen sitä, mitä laajalla lausuntokierroksella oli esitetty. Tehtiin myös merkittäviä muutoksia, jotka selvästi alustavaa ehdotusta enemmän pitivät rekisteröidyn parisuhteen irrallaan perinteisestä avioliittoinstituutiosta. Nämä muutokset ovat lisänneet esityksen yleistä hyväksyttävyyttä, samoin tämä julkinen keskustelu, jossa on ansiokkaasti kiinnitetty huomiota niin ihmisoikeus- ja perusoikeusnäkökulmaan kuin muuttuneisiin moraalikäsitteisiin.

Tärkeää on myös tavallaan maantiede. Muut Pohjoismaat, Alankomaat ja nyt myös Saksa ovat hyväksyneet hyvin saman tyyppisen lainsäädännön kuin mitä nyt käsittelemme. Muodostuu pohjoinen lainsäädäntövyöhyke, jossa samaa sukupuolta olevien parisuhteet ovat mahdollisia samantapaisin perustein ja samantapaisin oikeusvaikutuksin. Tällä on merkitystä, kun kanssakäymisen yli rajojen lisäänty.

Esityksellä ei haluta loukata kenenkään uskonnollisia tunteita, käsityksiä, ei myöskään kenenkään moraalikäsitteitä. Se ei yllytä poikkeavaan sukupuoliseen käyttäytymiseen tai sellaiseen menettelyyn, joka olisi yhteiskunnan arvoperustan kannalta jotenkin kyseenalainen. Sillä halutaan tuoda oikeutta kansalaisille riippumatta heidän sukupuolisesta suuntautumisestaan. Halutaan maltillisella tavalla lisätä tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Tätä malttia ja asiallisuutta, jota tähän saakka lakiehdotuksen valmistelussa on esiintynyt kiittävästi, toivon riittävän myös tähän täysistuntokäsittelyyn. Siellä varmasti löytyy jokaisella kohtia, jotka itse henkilökohtaisesti säätäisi toisin, mutta on haluttu hakea mahdollisimman laajaa konsensusta, sellaista uudistuslinjaa, joka saa myös sekä eduskunnan että kansalaisten tuen.

³ **Kari Kärkkäinen /kd:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsittelyssä lakiehdotus, joka on todella ihmeellinen. Ensiksi, se odottaa meiltä homoparisuhteiden sosiaalisten olosuhteiden parantamisen hyväksymistä. Toiseksi, se odottaa, sanoisinpa vaatii, meitä normittamaan yhteiskuntaamme homouden ilmiönä, joidenkin lähimmäistemme identiteettinä, vailla mitään vasta-aitteita.

Meidän pitäisi siis päättää, että homous on synnynäistä, Luojan luomaa, niin kuin monet meistä sanovat. Tämä on asia, mistä tiedemaailmassa ei läheskään olla niin varmoja kuin hallituksemme itsevarmassa lakiehdotuksessa. (Ed. Laakso: Eikö edustaja olekaan sitä mieltä, että kaikki on Luojan luomaa?) — Kyllä, kaikki on Luojan luomaa, mutta edustaja kuulee kohta, miten perustelen tätä asiaa. — (Ed. Elo: Niin, että kuka ei ole Luojan luomaa?) — Hupaisaa, että hallituksessakin on tämäntapaista kykyä.

Sanon jo tässä vaiheessa, että kahden asian koplaaminen ja yhteensovittaminen on erittäin epärehellistä lainsäädäntötyötä. Kysyn myös, miksi nämä kaksi tavoitetta, homoparisuhteiden olosuhteiden parantaminen ja homouden normittaminen yhteiskuntaan, on kirjoitettu sisään tähän samaan lakiehdotukseen, vaikka vain ensimmäisestä halutaankin yleisesti puhua. Tai voisinko sanoa: vain ensimmäisestä on korrektaa puhua.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että homojen sosiaalisia oloja parannetaan. Olen iloinen, että tämän lakiehdotuksen myötä suomalaiset ovat nyt saaneet selvitellä aikaisemmin maton alle lakaistua keskustelun aihetta. Samaan hengenvetoon täytyy todeta, ettei esimerkiksi media ole tuonut keskusteluun juuri muuta kuin juttu-usmentaliteetin, eli tämä laki on saatava voimaan tavalla tai toisella. Näin surkea on suomalaisen median tila keskustelun monipuolistajana.

Mielestäni on epärehellistä lainsäädäntötyötä puhua myös parisuhteen "virallistamisesta" tai "rekisteröinnistä", kun toimenpide toisi sen osapuolille eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta samat oikeudet ja velvollisuudet kuin avioliiton solmiminen. Hallituksen olisi reilumpaa puhua asiasta sanalla "homoavioliitot". (Ed. Elo: Hyvä, että on rehellinen edustaja!)

Lakivaliokunta toteaa mietintönsä perusteluisa: "Myöskään siitä, miten Raamatun viestejä olisi nykyaikana tulkittava, ei vallitse tutkijoiden kesken yksimielisyyttä." Arvoisa lakivaliokunta

on herttaisesti harhateillä, sillä kirkon ääni ei ole tutkijat, jotka lausahtelevat keskenään ristiriitaisia Raamatun tulkintoja ja tulkintoja, jotka vaihtuvat muutaman vuoden kuluttua uusiksi. Kirkon ääni on aina kirkkohistoriallisesti kuultu piispojen suusta.

Mitä Suomen luterilaisen tai ortodoksisen kirkon piispat sanovat tästä parisuhdelaista? (Välihuutoja eduskunnasta) Luterilaisten piispojen lausunto on kuultavissa erittäin selvästi kirkkohallituksen kannassa, joka edustaa kirkon virallista tahoja, ja tämän mukaan kirkko ei kannata hallituksen esitystä. Kirkkohallitus katsoo, että erilaisissa yhteistalouksissa asuvien oikeudellista ja taloudellista asemaa tulee kehittää. Ratkaisua voitaisiin etsiä mallin pohjalta, jossa pysyväisuuteen yhteistaloudessa asuvat voivat rekisteröidä kumppanuutensa. Asuinkumppanuuden rekisteröintimallin tulee olla neutraali siten, että se ei ole sidottu seksuaaliseen suuntautuneisuuteen, ja sen tulee selvästi poiketa avioliitosta. Ortodoksikirkon puolelta on kuultu saman suuntaisia lausuntoja. Maailmanlaajuisesti perinteiset kirkkokunnat eivät ole voineet sovittaa homoavioliittoja Raamatun tulkintaan homoudesta.

Lyhyesti sanottuna: Kirkko osaa pitää erillään alussa mainitsemani kaksi tavoitetta, homoparisuhteiden sosiaalisten olojen parantamisen ja homouden normittamisen yhteiskuntaan. (Ed. Huotari: Toisennäköisiäkin näkemyksiä on!) — Toki toisennäköisiäkin näkemyksiä on, mutta nyt puhutaan kirkon näkemyksistä, arvoisa edustaja.

Lakivaliokunta kuuli mietinnön laadinnassa Helsingin piispaa Eero Huovista. Piispan mielestä ehdotuksesta voi saada kuvan, että virallistettu parisuhde tulisi hallituksen tavoitteesta huolimatta rinnastumaan avioliittoon. Vaikka esitys parisuhteiden virallistamisesta koskisi melko harvoja, se voi asennevaikutuksiltaan ja symboliarvoltaan olla merkittävä. — Tämä siis piispa Eero Huovista. — Lainsäädännöllä ohjataan vähintään epäsuorasti ihmisten arvomaailmaa. Perinteisen avioliiton erityisasema ei merkitse poikkeavien elämäntapojen syrjimistä tai homo-seksuaalien oikeuksien loukkaamista, sanoo piispa Huovinen.

Haluammeko me jälleen kävellä kirkon yli? Minun on vaikea ymmärtää niitä luterilaiseen kirkkoon kuuluvia kansanedustajia, jotka riemurinnoin kiittävät esimerkiksi Kirkon köyhyysohjelmaa, mutta kirkon seksuaalieettisten lausuntojen kohdalla lyövät piispoja korville. (Eduskun-

nasta: Kirkko voi olla väärässä! — Ed. Elo: Saako olla eri mieltä?)

Olemmeko sittenkään suvaitsevaisia? (Hälinää) Tätä haluan kysyä, arvoisat edustajat. Lakiehdotusta puoltavat tahot puhuvat suvaitsevaisuudesta hyvin voimakkaasti. Olen ihmetelty, millaista suvaitsevaisuutta se todellakin on. Otan muutaman esimerkin.

Olen tässä talossa selkeästi ilmoittanut vastustavani tätä lakiehdotusta. Eräänä aamuna eräs vihreän liiton kansanedustaja sanoi, että mielipiteeni johdosta hän kieltäytyy tulemasta kanssani muun muassa samaan hissiin. (Naurua — Ed. Laakso: Oliko kysymys miehestä vai naisesta?) — En ota sukupuoleen tässä tapauksessa kantaa. (Ed. Rajamäki: Sehän on oleellista!) — Se on hyvin olennaista kieltämättä, ed. Rajamäki.

Suomessa Aslan ry on puolustanut niiden ihmisten oikeuksia ja pyrkinyt heitä auttamaan, jotka haluavat homotaipumuksestaan ulospääsyä. Aslan ry on kuulunut jäsenjärjestönä terveysalan keskusjärjestöön eli Terveiden edistämisen keskus ry:hyn. Elokuun lopussa tämä keskusjärjestö erotti Aslan ry:n jäsenyydestään selkeästi yhdistyslain vastaisesti. Erottamispäätöksen takana on homoliikkeen edustajien vahva lobbaus. He haluavat vaientaa Aslan ry:n toiminnan, erityisesti järjestön näkemyksen siitä, että homous on ihmisen seksuaali-identiteetin kehityksessä tapahtunut häiriö, jonka taustalla on lapsuuden täytty-mättömät tarpeet samaa sukupuolta kohtaan.

En tiedä, miten homoliikkeen edustajat ja puoltajat tässä salissa mieltävät käsitteen suvaitsevaisuus. Itse näen niin, että me hyvinkin erilaiset ihmiset erilaisine mielipiteinemme (Ed. Biaudet'n välihuuto) voimme toimia yhdessä toinen toisiamme kunnioittaen — ed. Eva Biaudet.

Saamme tänään kuulla vetoomuksia, että tämän lain säätäminen on tasa-arvokysymys. Ihmisten sosiaalisten olosuhteiden osalta se on sitä, muttei muuten. Minä olet syntynyt mieheksi, arvoisa rouva puhemies on syntynyt naiseksi. Minä olet syntynyt valkoiseksi, Michael Jackson on syntynyt tummaihoiseksi. Mutta onko meistä kukaan syntynyt homoksi? Kaksi ensimmäistä väittämää ovat hyvin selviä: ihmisten sukupuoli ja ihomme väri. Siksi voimme ajaa ja meidän tulee ajaa sukupuolten ja eri rotujen tasa-arvoa.

Jos olemme sataprosenttisesti varmoja, että ihmisiä syntyy myös homoina, silloin meidän tulee Suomen eduskunnassa ajaa homojen asioita, tätä parisuhdelakiakin, tasa-arvokysymyksenä.

Jos emme ole varmoja tästä, niin kuin emme voi tieteenkään valossa tällä hetkellä olla, homoliit-tolakiehdotus ei ole tasa-arvokysymys tässä tapaksessa.

Mitä homous on? Ajattelen, että homous ei ole sairaus. Tieteenkin valossa se on ihmisen psyko-seksuaalisessa kehityksessä tapahtunut häiriö, josta asianomainen ei ole vastuussa. Tämän häiriön syntymiseen ovat vaikuttaneet henkilön suhteet samaa sukupuolta olevaan vanhempaan tai ikätoveriin. Homoseksuaalin tarve oman sukupuolen rakkauteen on hyvin normaalia ja hyvin luonnollista. Tarpeen riittävä täytyminen lapsuudessa on pohja heteroseksuaaliselle kehitykselle. Homoseksuaali on kuitenkin kokenut lapsuudessaan vaikeuksia samastua omaa sukupuolta olevaan vanhempaan, joka on koettu etäisenä ja tunteiltaan kylmänä tai pelottavana tai vihamielisenä. Tämä kokemus perustuu joko tahallisiin torjuntoihin tai tahattomiin laiminlyönteihin. On lisättävä, että meidän kaikkien kasvussa aikuisiksi on tapahtunut enemmän tai vähemmän häiriöitä. Tässä meidän ei kannata jahdata syyllisiä. Voimme tiedostaa tapahtuneen ja etsiä ratkaisuja nykyhetkemme elämään.

Amerikan psykiatrisen yhdistyksen vuosikokouksessa tämän vuoden toukokuussa julkaistiin tutkimustulokset homouden muutoksen mahdollisuudesta. Kyseessä oli yksi perusteellisimmista tutkimuksista tästä aiheesta. "Ajattelin aiemmin kuten useimmat psykiatrit, että homoseksuaalisesta käytöksestä voi pidättäytyä mutta seksuaalinen suuntautuminen ei voi muuttua. Nyt uskon, että se ei ole totta. Jotkut homot voivat kokea muutoksen." Näin toteaa psykiatri Robert Spitzer, Columbian yliopiston professori. Merkittävää on, että näin toteaa henkilö, joka on ollut keskeisesti vaikuttamassa homouden poistamiseen sairausluokituksesta vuonna 73. Spitzer on edelleen homoliikkeen kannattaja.

Tämä professori haastatteli 200:aa entistä homoa, joiden muutos oli kestänyt vähintään viisi vuotta. Tehokkaimpina muutoksen edistäjinä tutkitut kokivat omaa sukupuolta olevat tukihenkilöt sekä käytös- ja ryhmäterapiat. Viiden vuoden jälkeen 78 prosenttia oli kokenut seksuaalisten reaktioiden muutoksen. Hoidon alussa 20 prosenttia oli ollut naimisissa — nyt naimisissa oli 67 prosenttia miehistä ja 47 prosenttia naisista. Professori on todennut, että tutkimuksesta ei voi päätellä, kuinka moni voi kokea muutoksen.

Tutkimuksen tarkoituksena oli osoittaa, että aito muutos on mahdollista kuitenkin joillekulle.

Kuulen jo eräiden teidän ajatukset salista, että vaatisin homoja terapiahoitoon. Pois se minusta! Jos homo on tyytyväinen elämäntapaansa, hänellä on siihen täysi oikeus. Hänellä on täysi oikeus elää valitsemallaan tavalla. Mutta yhteiskunnassamme pitäisi olla myös oikeus homo-ongelmaisen hakea ja saada apua ulospääsyyntä homoudesta, jos hän siitä kärsii. (Välihuuto) Viittasin äsken keskusteluun siitä, että Terveyden edistämisen keskus on muun muassa erottanut Aslanin, ja mielestäni se on huolestuttava suuntaus siinä mielessä, että meillä ei tasapäisesti ole annettu mahdollisuutta keskustella tästä asiasta.

USA:n homojärjestöt ovat luonnollisesti kiistäneet Spitzerin tutkimuksen arvon, sillä seksuaalisuuden muutoksen ajatus ei sovi politiikkaan, jossa homous yritetään normalisoida yhteiskunnassa. Professori kertoi ABC—tv-kanavan uutisille, että jotkut haastatelluista olivat olleet epätoivoisia, jopa itsetuhoisia, koska monet mielenterveysalan ammattilaiset olivat kertoneet heille, että toivoa muutoksesta ei ole ja heidän tulisi vain oppia elämään homoseksuaalisten tunteiden kanssa. Aslan ry on Suomessa tiedottanut näistä tutkimuksista. Yksikään suomalainen media ei ole ottanut asiaa esille, vaikka USA:ssa tutkimuksesta raportoitiin laajasti kansallisella tasolla.

Jälleen minä kysyn, missä mediamme menee, mitä sanotaan asioiden monipuolisesta käsitteilyä toimittajien ammattieettisissä ohjeissa. Tunnen henkilökohtaisesti useita homoja ja olen jutellut heidän elämästään. Tunnen heitä, jotka haluavat omaksua homouden osaksi identiteettiään ja elää sen mukaan, sekä heitä, jotka haluavat tästä taipumuksesta eroon, eheytyä ja löytää heteroseksuaalisen identiteettinsä.

Olen valmis muun muassa perintöverolain muutoksilla ja asuinkumppanuusmallilla parantamaan homoparisuhteiden asemaa. En kuitenkaan ole valmis normittamaan homoutta yhteiskuntaamme tällä lakiehdotuksella. Olen valmis ja toivon, että suomalainen yhteiskuntamme on valmis siihen demokratiaan, että jatkamme keskustelua homouden synnystä. Ihmettelen, miten keskustelussa voisi olla sallittua vain homoliikkeen yksipuolinen mielipide asiasta. Kansainvälisesti homokeskustelu mediassa ja tiedemaailmassa on huikeasti monipuolisempaa kuin koto-

Suomessamme. Meidän on syytä päästä eroon tästä neuvostoaikaisesta yhden totuuden tilasta.

—————

Ed. S. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

—————

Ensimmäinen varapuhemies: Totean, että myönnän vastauspuheenvuorot vasta ed. Ojan-suun puheenvuoron jälkeen. Silloin käydään debatti.

4 Annika Lapintie /vas: Arvoisa rouva puhemies! Koko lakivaliokunnan käsittelyn aikana ihmettelin, miten yksi laki nyt voi mieltä tällä tavalla kiihdyttää, ja ihmettelen sitä edelleenkin niin täällä kansanedustajien keskuudessa kuin kuultujen asiantuntijoittekin keskuudessa. Itse asiassa tämä hallituksen esitys ja lakivaliokunnan mietintö ovat aivan loogisen yhteiskuntakehityksen tulosta ja kuvastavat viime vuosikymmenten aikana tapahtunutta kehitystä. 70-luvulla kumottiin säännös siitä, että homous on rikos, 80-luvulla poistettiin homous sairausluokituksesta, ja sen sijaan nyt meillä on voimassa säännös, jonka mukaan syrjintä sukupuolisen suuntautumisen perusteella on rikos.

Sen lisäksi esimerkiksi perustuslain 22 § säättää yleisen velvollisuuden julkiselle vallalle huolehtia myös vähemmistöjen asemasta ja aktiivisesti turvata perus- ja ihmisoikeuksia. Parisuhdelaki toteutuessaan edistäisi yhdenvertaisuutta eri kansalaisryhmien välillä ja on ennen kaikkea perusoikeus- ja ihmisoikeuskysymys, johon me kaikki kansanedustajat hyväksyessämme perustuslain olemme sitoutuneet ja johon myös Suomen valtio on kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa sitoutunut.

Kun tätä asiaa katsotaan ihan näiden säännösten valossa, on todella outoa, miten ihmeessä tätä yhdestä laista saadaan niin epäasiallista keskustelua aikaiseksi, jota tässä jatkuvasti olemme joutuneet kuulemaan. Lakivaliokunnan kokouksessa tai sanotaan nyt kaikissa niissä kokouksissa, joissa kuulumme 40:tä eri asiantuntijaa, oli yllättävää havaita se, että koskaan aikaisemmin en ollut törmännyt siihen, että asiantuntijat niin selvästi voitiin jakaa kolmeen ryhmään. Suuri valtaenemmistö asiantuntijoista kannatti lakiesitystä ja piti sitä ajan tarpeen vaatimana ja perusteli ni-

menomaan perus- ja ihmisoikeusasioilla lain hyväksymistä. Toinen osa asiantuntijoista lähestyi kristillisestä perinteestä käsin tätä kysymystä ja halusi lakiesitystä hylättäväksi. Mutta kaikkein yllättävin ryhmä oli kolmas, joka ei keskustellut lakiesityksestä ollenkaan vaan rajoittui valaisemaan sitä kysymystä, mitä mieltä Raamattu on homoseksuaalisuudesta ollut aikaisemmin ja mitä mieltä Raamattu on tänä päivänä homoseksuaalisuudesta.

Itsellenikin tuli harvinaisen selväksi se, että Raamatun tuntijat, uskontotieteen tutkijat ja Raamattuun syvällisesti paneutuneet ihmiset eivät suinkaan olleet yksimielisiä tästä kysymyksestä. Päinvastoin osa näistä ihmisistä, jotka hyvin syvällisesti tätä perinnettä tuntuivat hallitsevan, päätyi siihen lopputulokseen, että nimenomaan tasavertaisuuden, suvaitsevaisuuden ja ihmisoikeuksien vuoksi tämä lakiesitys tulisi hyväksyä. Sen vuoksi itse ainakin tiedän nyt asiantuntijakuulemisten jälkeen, että kristilliset ja uskonnolliset näkemykset eivät suinkaan ole ollenkaan yksimielisiä tästä kysymyksestä.

Sinänsä tämän lakiesityksen hyväksyminen on erittäin tarpeellista ja välttämätöntä. Katson, että eduskunnan arvovallan kannalta ainoa oikea ratkaisu on se, että me tämän nyt hyväksymme. Kuitenkin tähän on jäänyt muutama hyvin suuri epäkohta. Silloin kun lakivaliokunta viimeksi vuonna 96 käsitteli tätä asiaa ja toivoi hallitukselta esitystä, joka poistaisi tämän eriarvoisuuden, joka vallitsee samaa sukupuolta ja eri sukupuolta olevien pariskuntien välillä, siihen saimme tämän vastauksen, mutta nyt edelleen lasten osalta tämä sama ongelma on täysin auki.

Tämä lakiesitys, sen enempää hallituksen esitys kuin valiokunnankaan esitys, ei salli perheen sisäistä adoptiota. Mielestäni se on erittäin suuri virhe. Esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien sopimus lähtee siitä, että kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelinten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Itse asiassa oikeusministeriön työryhmä, joka aikanaan valmisteli tätä esitystä, totesi myös, että lasta koskevia säännöksiä tulisi arvioida ensisijaisesti lapsen näkökulmasta. Jos saadaan aikaan sääntely, joka silloin, jos lapsen vanhempi elää parisuhteessa samaa sukupuolta olevan kanssa, estää yksittäistapauksissa sellaisen ratkaisun, joka olisi lapsen kannalta parasta, tällainen säännös ei ole asianmukainen.

Mielestäni tämä nyt valitettavasti tulee tässä toteutumaan siten, että lakiesitys sallii parisuhteessa elävän yksinään adoptoida lapsen, kuten yksinäinen ihminen saa adoptoida Suomesta tai ulkomailta normaalin adoptiotutkimuksen jälkeen. Suomessahan erittäin tarkasti tutkitaan, ennen kuin annetaan lupa adoptioon. Kaikkia lapsen omaisia ja sukulaisia haastatellaan, ja lapsen biologisilla vanhemmilla on mahdollisuus sanoa myös sanansa siihen, ja se otetaan huomioon. Sen sijaan ainoa adoptio, jonka tämä lakiesitys sulkee pois, on perheen sisäinen adoptio, eli juuri niiden lasten osalta, joiden vanhemmat elävät parisuhteessa, jossa on siis kaksi samaa sukupuolta olevaa vanhempaa, estetään tämä adoptio.

Tosiasiallisesti osa suomalaisista lapsista elää tilanteessa, jossa heillä on vain yksi juridinen vanhempi mutta kaksi sosiaalista ja psykologista vanhempaa, jotka huolehtivat lapsen hyvinvoinnista. Todellakin, jos nämä huoltajat olisivat avioliitossa keskenään, toinen puoliso voisi ottaa lapsekseen puolisonsa lapsen, mutta tässä tapauksessa tätä ei sallita, jos huoltajat ovat tällaisessa rekisteröidyssä parisuhteessa.

Selvimmin lasten hankala asema tulee esille juuri sairaus- tai kuolemantapauksissa tai parisuhteen päättyessä eroon. Jos lapsen juridinen vanhempi kuolee tai joutuu sairaalaan, lapsen suhde toiseen sosiaaliseen vanhempaan tulee entistä tärkeämmäksi. Ilman adoption mahdollisuutta lapsi on kuitenkin tässä tilanteessa lainsäädännön näkökulmasta vailla vanhempia. Olisin toivonut, että valiokunnassa tämä asia olisi voitu korjata, mutta valitettavasti näin ei käynyt.

Kaksi pienempää murhetta tähän myös sisältyy.

Toinen on lain nimikkeessä, jossa on nyt "rekisteröity parisuhde", kun hallituksen esityksen mukaan kysymys oli "virallistetusta parisuhteesta". Valitettavasti "rekisteröinti" Nykysuomen sanakirjankin mukaan tarkoittaa 'luettelointia', 'muistiinmerkitsemistä' ja 'tallentamista'. Siitä ei ole kysymys, vaan nimenomaan "virallistamisesta", joka tarkoittaa 'julkisen viranomaisen viran puolesta ja säädösten mukaan suorittamaa tointa'. Olisin pitänyt parempana "parisuhteen virallistaminen" -käsitettä otsikossa.

Kolmas, adoptiota vähäpätöisempi ongelma, mikä tähän edelleen jää, on yhteisen sukunimen estäminen parisuhdetta rekisteröitäessä tai virallistettaessa. Kun kaksi eri sukupuolta olevaa henkilöä menee avioliittoon, heilläään on mahdolli-

suus valita, ottavatko he yhteisen nimen vai erilliset nimet, mutta tässä lakiesityksessä tämä mahdollisuus estetään. Sen sijaan aina jää mahdollisuus, että anotaan ja haetaan yhteistä sukunimeä. Kuitenkaan ei ole mitään varmuutta, hyväksytäänkö se. Todennäköisesti hyväksytään, niin kuin nimilautakunnan puheenjohtajalta kuulimme. Kuitenkin se maksaa 500 markkaa, ja käsitteäkseni tällaiselle kiellolle ei ole minkään näköisiä sisällöllisiä perusteluita.

Tämän lain kummallisiin käsittelyjärjestyksiin kuuluu se, että alun perin tarkoitukseni oli myös tähän täysistuntokäsittelyyn esittää, että äänestäisimme siitä, hyväksytäänkö adoptio tähän lakiin jo nyt vai vasta myöhemmin. Mutta olen saanut hyvin selkein sanoin kuulla, että on suuri vaara, että jos adoptiosta äänestetään, monet niistä, jotka tosiasiallisesti haluavat kaataa koko lain, käyttäisivät taktisesti hyväkseen tätä mahdollisuutta ja äänestäisivät sinne adoptiomahdollisuuden, jotta saisivat useampia mukaan kaatamaan tätä lakiesitystä.

Koska todellakaan en halua vaarantaa lakiesityksen läpimenoa, sen vuoksi en nyt esitä niitä sisältömuutoksia, jotka olen vastalauseeseeni kirjoittanut, vaan toivon, että voimme hyväksyä nyt tämän lakivaliokunnan esityksen. Sen lisäksi melko pian joudumme palaamaan lasten asemaan ja tekemään, kuten Ruotsissakin on jo tehty. Siellä alun perin ei hyväksytty adoptiomahdollisuutta ja nyt sitten tutkimusten jälkeen on päädytty siihen, että adoptiomahdollisuus on lasten edun mukaista ja se täytyy sinne lisätä. Toivon, että hyväksymme tämän lain ja hallitus nopeasti valmistelee muutosesityksen, jonka mukaan perheen sisäinen adoptio sallitaan.

5 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Arvoisa puheemies! Kansanedustajien tehtävä on hyvin vaativa. Eri historian aikakausina on asetettu miehiä ja naisia erilaisiin tehtäviin, ja erikoisesti tuon esille, että myöskin kansanedustajiksi vaatimaan tehtävään. Myöskin meillä on olemassa omat sääntömme tässä eduskunnassa, joka merkitsee sitä, että me kunnioitamme toinen toisiamme, niin että kun kansanedustajat puhuvat asioista, jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseensä ja myös omaan puheenvuoroonsa tulematta naurunalaiseksi tai häväistyksi.

Me olemme viime päivinä nähneet tässä maailmassa, kuinka monet tukirakenteet ovat romhaneet. Me elämme erittäin epävakaa maail-

massa, arvoisa puhemies. Itse näkisin, että Suomen eduskunnalla olisi paljon tärkeämpiä lakeja, joita pitäisi käsitellä, kuin nyt käsittelyssä oleva laki virallistetusta parisuhteesta. Olen joutunut käsittelemään tätä lainsäädäntöä lakialoitteiden kautta lakivaliokunnassa ollessani useampia kertoja, ja olemme voineet estää tämän lainsäädännön.

Arvoisa puhemies! Nyt parisuhdelaisissa kysytään, mitkä arvot päättäjiä ohjaavat. Homouden periytyemisestä ei ole tieteellistä näyttöä, vaikka jotkut tutkijat, jotka itse ovat homoseksuaaleja, ovat yrittäneet niin todistaa. Toiset tutkijat ovat kumonnet todistukset. Monien mielestä mieltymyksen samaan sukupuoleen aiheuttavat muiden muassa — otan tässä vain muutamia esimerkkejä — traumat, hyväksikäyttö, altistava seura ja näistä johtunut kehitys. Nämä ovat tutkijoiden tuomia asioita, jotka olen tässä esille ottanut, ei omia käsityksiäni.

Koska perimää ei ole tieteellisesti todistettu ja monien tutkijoiden mukaan muutos on mahdollista, äänestyspäätös perustuu enemmän uskoon kuin oikeaan informaation. Kannan ratkaisee viime kädessä oma moraalinen ja halu tai haluttomuus taipua äänekkäiden ryhmien mielipiteeseen.

Lainsäädäntö on Suomessa ollut kestäväällä pohjalla. Perusmoraali on osoittautunut pitkässä historiankulussa hyvin toimivaksi ja turvalliseksi. Parisuhdelaki, jota käsitellään, on mielestäni hataralla pohjalla. Siksi linjaa ei kannataisi muuttaa. On liian suppeasti kuunneltu asiantuntijoita. Minä sanon tässä nyt, että valiokunta varmaankaan ei ole kuunnellut suppeasti, koska valiokunnan puheenjohtaja ed. Henrik Lax selvitti hyvinkin seikkaperäisesti, kuinka tätä lakia on käsitelty ja asiantuntijoita kuultu. Sen sijaan työryhmässä ei ole kuunneltu kirkon edustajia riittävästi. Täällä on tuotu esille, mikä on kirkon kanta. Äsken kun ensimmäisiä puheenvuoroja käytettiin, on sanottu, että kirkon jäsenenä ollaan eri mieltä, mutta kirkon virallinen kanta on kuitenkin vastustava.

Jokaisella on tietysti oikeus valita elämäntapansa, mutta jos kansan päättäjät, me täällä, poikkeamme ja valitsemme tällaisen suunnan, se myös merkitsee osaltaan virallisesti kansanmoraalisen suunnan valintaa.

Arvoisa puhemies! Historia osoittaa, mihin moraaliset valinnat ovat johtaneet. Vertaan sitä, en nyt lähiaikaan, me saamme nähdä siitä varmaan esimerkkejä myöhemmin, mutta Rooman

valtakunnan tuhoon. (Naurua) Mikä arvo ohjaa päättäjiä enemmän ... — Haluan tässä sanoa, että historia on hyvin merkittävä asia, koska historiasta löytyy kuitenkin ohjeita nykypäivään. — Ihmettelen, että puhemies antaa lehterillä ihmisten nauraa. (Ed. Karpio: Aivan hyvä kysymys!)

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Tykkyläinen voi jatkaa puhettaan. Lehterillä valvotaan kyllä, mitä siellä tapahtuu.

Puhuja: Arvoisa puhemies! ... homoseksuaaliryhmän toiveet vai tämän maan lasten elämä ja tulevaisuus, siitä me päätämme tänään. Lapset tarvitsevat edelleen terveen, normaalin isä- ja äitisuhteen sekä lisäksi isän ja äidin keskinäisen suhteen. Näitä kaikkia ei homo- eikä lesboliitossa ole. Avioliittoinstituutiota ei saisi raunioittaa vaan sitä tulisi vahvistaa.

Minä tunnustavana kristittyinä en voi hyväksyä tätä lakiesitystä. Tässä istuntopöydässä kansanedustajalla on oikeus sanoa kantansa, ja tämä on minun kantani. Meidän päätöksillämme on kauaskantoiset seuraukset tulevaisuudessa siinä, mitä esimerkkiä annamme kansallemme myöskin tässä moraalikysymyksessä.

Ed. Laitinen merkitään läsnä olevaksi.

---

⁶ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi virallistetusta parisuhteesta on monessa mielessä periaatteellisesti merkittävä asia. Erityisen merkittävää on se, että hallitus on lähtenyt lakiesityksellä liikkeelle tällaisessa syvästi kansaa jakavassa kysymyksessä. Onko tämä ymmärrettävä niin, että hallituspuolueet ja näiden puolueiden korkein johto ovat yksimielisesti sitoutuneet tähän hankkeeseen? Jos näin todella on asianlaita, ovat perinteiset arvovalinnat suuressa liikkeessä.

Suomen politiikassa kaikki tuntuvat käyvän kaikille hallituskumppaneiksi. Onko porvarillisen talouspolitiikan harjoittamisen hintana ajautettu punavihreään arvo- ja perhepolitiikkaan? Kun vasemmisto ja vihreät ovat kritiikittä tukenet kokoomuslaista valtiovarainministerin kamreerilinjaa, maksattavat he nyt laskua. Kokoomuksen perinteiset arvot — koti, uskonto ja isän-

maa — vedetään viemäristä alas kokoomuksen antaessa mitä ilmeisimmin ratkaisevat äänet.

On myös syytä pohtia, ovatko suomalaisen politiikan rintamalinjat muuttuneet. Perinteinen oikeisto ja perinteinen vasemmisto eivät enää olekaan toistensa vaihtoehtoja ainakaan talouspolitiikassa. Puolueiden kansanedustajat jakautuvat edelleen vanhan talousajattelun mukaan, vaikka selittävät tekijät ovat jo aivan toisaalla.

Tämä laki tulee olemaan symbolitasolla erittäin merkittävä, ja keskusta—oikeiston olisi nähtävä tässä piilevä suuri ennakkotapaus. Homolaki on se troijan puuhevonon, jolla käydään Suomen perinteisten perhe- ja yhteiskunta-arvojen kimppuun. Tämä muurinmurtaja on juuri nyt särjettävä. Jos tämä troijan puuhevonon pääsee nyt homolain mukana leiriin, saadaan tälle linjalle jatkoa joka vuosi.

Kuten lakivaliokunnan mietinnön ed. Lapintien vastalauseestakin ilmenee, jota hän äsken puheenvuorossaan esitteli, jo nyt on halukkuutta myöntää samaa sukupuolta oleville henkilöille adoptio-oikeus. Myös nimikysymyksestä on käyty vilkasta keskustelua, mikä liittyy myös ed. Lapintien vastalauseeseen. Jos asian haluaa ilmaista hieman kärjistetysti, viimeisenä vaiheena saatamme lähivuosina käsitellä täällä eduskunnassa lakiesitystä, jossa yhteiskunnan varoilla esitetään kustannettavaksi lesbojen hedelmällisyshoitoja, ja sen jälkeen perheenisäys hankitaan keinohedelmöityksellä. Toivoisin, että jokainen meistä vielä kerran ennen lopullisen kantansa lukkoon lyömistä miettisi, mihin kaikkeen nyt käsitellyssä oleva lakiesitys voi lopulta johtaa. Avaamme käytävän, jonka varrella olevien ovien takana avautuvista näkymistä ei ole mitään varmuutta, vaan suuri epävarmuus, ainakin jos on uskomista siihen, mitä ed. Lapintien puheenvuorossaan esitti. Hän esitti toivomuksen, että lakiesityksen jatkovalmistelu aloitettaisiin välittömästi niin adoptio-oikeuden kuin nimikysymyksenkin osalta.

Arvoisa puhemies! Perussuomalainen eduskuntaryhmä ei millään muotoa voi hyväksyä nyt esitettyä parisuhdelakia. Katsomme, että esitys on myös mahdoton hyväksyä niin kristillisestä perinteestä ja perhekäsityksestä kuin myös sen esimerkkivaikutusten seurausten pohjalta. Tämä hanke pistettiin aikoinaan alulle homosuhteessa eläneiden perintöasioissa ilmenneiden epäkohtien varjolla, mutta varsin pian hanketta alettiin johdonmukaisesti ajaa kohti virallista yhteiskun-

nallista instituutiota, mikä on lain kannattajien perimmäinen tarkoituksin. Tämä hivetustaktiikka on toiminut hämmästyttävän hyvin, ja osa ihmisistä ei vielä kukaan ole kyennyt tai ei halua nähdä lain lopullista päämäärää, joka on samanarvoinen asema avioliiton kanssa.

Nyt käsitellyssä olevan lain pohjana on avioliittolaki, jonka säädöksiin toistuvasti viitataan, kuten lakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Laxkin totesi. Tätä rinnastusta ei voi lainkaan hyväksyä, ja vastustan myös ehdottomasti tämän lakiesityksen hyväksymistä. Perussuomalaisen eduskuntaryhmän ja koko puolueen kanta on tähän asiaan yksiselitteisen selvä, kuten eduskuntaryhmäsämme päätökset yleensäkin.

Avioliitolla on ja sillä tulee jatkossakin olla selkeä ja kiistaton suosituimmuusasema. Helsingin piispa Eero Huovinen kannanotossaan 24.4.2001 toteaa: "Ihmiskunnan pitkä historia osoittaa, että miehen ja naisen välisellä suhteella on perustava merkitys ihmisten väliselle yhteiselämälle. Juutalainen ja kristillinen perinne liittyy tähän yleisinhimilliseen ajattelutapaan. Elämän jatkumisen ja yhteiselämän tasapainoisen kehityksen kannalta avioliitolla ja perheellä on korvaamaton merkitys. Sen vuoksi valtiovallan tulisi antaa avioliitolle selkeä suosituimmuusasema."

Arvoisa puhemies! Suomen keskusta epäonnistui työreformissaan joku aika sitten aika pahanpäiväisesti. Nyt koko keskusta—oikeiston olisi yhteistuumin torjuttava tämä avioreformilaki. Tiedän, että myös vasemmistossa on varmasti tähän reformiin kielteisesti suhtautuvia henkilöitä, kuten kuulumme muun muassa ed. Tykkyläisen puheenvuorosta. Olen varma, että kansan syvien rivien enemmistö on tässä asiassa kanssani samaa mieltä. Homoseksuaalisessa parisuhteessa elävien ihmisten asemaa, muun muassa perintöoikeuksia ja esimerkkinä käytettyä sairaalassa olevan potilaan tapaamisoikeutta, voidaan ja tulee parantaa, mutta se on tehtävä muilla keinoin kuin säätämällä tällainen samaa sukupuolta olevien yhdessä asumisen normaaliin, eri sukupuolta olevien väliseen avioliittoon rinnastava laki.

⁷ **Kirsi Ojansuu /vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Pitkän odotuksen jälkeen meillä on mahdollisuus saada Suomeen laki, joka antaa homo- ja lesbopareille oikeuden parisuhteen rekisteröintiin. Pidän lakiesitystä keskeisenä yhteiskun-

tamme tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden virs-tanpylväänä ja toivon todella, että se menee läpi.

Kuten on käynyt ilmi, kävimme lakivaliokun-nassa läpi laajan asiantuntijakuulemisen ja kysy-mys parisuhdelaista leimasi voimakkaasti loppu-kevään ja kesän työskentelyämme. Prosessi oli erittäin mielenkiintoinen, vaativa ja antoisa, mut-ta samalla hyvin paljastava. Olimme keskeisesti elämän perusarvojen ja erilaisten ihmiskäsitysten äärellä, ja näitä erilaisia ryhmiä ed. Lapintie esittelikin erittäin hyvin.

Tässä alussa haluan heti tehdä tiettäväksi, että ne tutkimukset, joihin edustajat Kärkkäinen ja Tykkyläinen ovat vedonneet ja joita Aslanin edustajat meille esittelivät lakivaliokunnassa, ei-vät täytä mitään tieteellisiä kriteereitä. Mitkään viralliset tiedeyhteisöt eivät Yhdysvalloissa ole niitä hyväksyneet, ja ymmärrän, että tämä on kri-teeri myös tiedotusvälineille. Ne eivät sen takia näitä tutkimuksia ole missään julkaisseet. Se on hyvä tietää.

Tällä hetkellä homo- ja lesboparit eivät voi saada vastaavaa oikeudellista suojaa, minkä he-teroparit saavat avioliitossa. On selvää, että tä-män suojan puuttuminen jättää samaa sukupuol-ta olevat kumppanit monin tavoin lainsuojatto-maan asemaan. Vallitseva tilanne sotii perustus-lain yhdenvertaisuusperiaatetta ja syrjintäkieltoa vastaan, eikä sille ole olemassa hyväksyttävää perustetta. Tässä on koko esityksen juridinen ydin.

Laillisen suojan ohella haluan korostaa pää-töksen symbolista merkitystä. Kun homo- tai les-boparit voivat virallistaa suhteensa, se on samal-la viesti siitä, että heidän parisuhteensa ansaitsee yhteiskunnan hyväksynnän ja kunnioituksen. Pa-risuhteen perusta ei riipu ihmisten seksuaalisesta suuntautumisesta. Kuten valiokuntamme mietin-nössä hyvin todetaan, parisuhteet tuottavat kumppaneille turvaa, hellyyttä ja emotionaalista turvallisuutta eikä näiden perustarpeiden toteutu-minen ole millään tavoin riippuvainen siitä, onko kyseessä homo-, hetero- vai lesbopari. Rakkaus ei ole vain heteroiden yksinoikeus. Oletettavasti laki vaikuttaisi myönteisesti yleisiin asenteisiin ja vähentäisi syrjintää.

On aivan totta, että Helsingin piispa Huovi-nen sanoi juuri tätä samaa valiokunnassamme ja korosti nimenomaan asenteisiin vaikuttamista tällä lailla. Esitin hänelle kysymyksen: Eikö piis-pa Huovinen ole huolissaan siitä, että vallitsevas-ta tilanteesta useat nuoret ja vähän vanhemmat-

kin homot tai lesbot kokevat, että yhteiskunnan paine ja ympäröivä yhteisö ei tue heidän elä-määnsä, ja että sen paineen alla on tutkimuksissa todettu, että joka viides Yhdysvalloissa tekee it-semurhan? Eikö piispa Huovinen ole siitä huolis-saan, ja kun tähän peilaa tätä asennemuutosta, eikö päinvastoin olisi tärkeää, että me asenteelli-sesti tekisimme tämän muutoksen ja tällä tavalla ehkäisimme myös näitä itsemurhia? Siihen piis-pa Huovinen ei kyennyt sanaakaan sanomaan, ei antamaan mitään vastausta kysymykseeni. (Ed. Kallis: Tehän voitte antaa!)

Lainsäädännön tasolla olemme kulkeneet jo jonkin aikaa siitä, kun homoseksuaalisuus Suo-messa määriteltiin rikokseksi tai sairaudeksi. Ny-kyisin syrjintä sukupuolisen suuntautuneisuuden mukaan on rikos. Valitettavasti kuitenkin jopa eduskunnassa kuulee välillä puheenvuoroja, niin kuin tänäänkin, joissa tätä lain henkeä ei ole vie-lä sisäistetty. Toisin kuin ed. Vistbacka väitti, suomalaisten enemmistö, 65 prosenttia väestös-tämme, kuitenkin kannattaa homo- ja lesbopari-nen suhteen virallistamista.

Yleisen suvaitsevaisuuden lisääntymisen rin-nalla on tapahtunut toinen merkittävä muutos eli perusoikeuksien aseman vahvistuminen. Viimeis-sessä perustuslain uudistuksessa lainsäätäjille annettiin velvollisuus edistää kaikkien ihmisten perusoikeuksien toteutumista. Tätä velvollisuut-ta me olemme täällä tänään toteuttamassa.

Arvoisa puhemies! Moni rekisteröinnin vas-tustaja sanoo, että homoparien oikeudellista ase-maa olisi voitu parantaa yksittäisiä lakeja muut-tamalla. Minusta tämä on hyvin näennäistä ja teennäistä ongelmien ymmärtämistä. Vaatimuk-sen taakse on helppo piiloutua, kun tietää tehtä-vän mahdottomuuden. Todellisuudessa meillä oli kaksi vaihtoehtoa: joko avata avioliittoinsti-tuutio myös samaa sukupuolta oleville pareille tai luoda heille oma avioliitosta irrallinen insti-tuutio. Nyt on toteutumassa tämä jälkimmäinen.

Lain muotoileminen siten, että oikeudellisissa seuraamuksissa viitataan avioliittolainsäädän-töön, oli kaikkein selkein ja paras tapa korjata sa-maa sukupuolta olevien parisuhteen juridiseen asemaan liittyvät ongelmat. Homo- ja lesbopa-reille saatiin näin avioliitosta erillinen instituutio.

Esityksen vastustajat sekä salissa että valio-kunnassa nojaavat kahteen keskeiseen asiaan: Raamatun sanatarkkaan tulkintaan tai pelkoon avioliiton ja perheen aseman heikkenemisestä.

Minun on vaikea ymmärtää väittämää, jonka mukaan homo- tai lesbosuhteen rekisteröinti heikentäisi avioliiton asemaa. Eihän se ole avioliittoa pois, että avioliiton solmimiseen kuuluva ajatus sitoutumisesta ja vastuun ottamisesta ulotetaan muuhunkin kuin miehen ja naisen väliin parisuhteeseen. Itse ajattelen, että avioliittoon liitettyjen positiivisten arvojen leviäminen laajemmallekin on nimenomaan kunnioitusta avioliittoinstituutiolle. Sitä paitsi tämän päivän perhe-elämää uhkaavat paljon enemmän muun muassa työelämän vaatimukset, perheväkivalta ja kasvatusongelmat kuin se, että samaa sukupuolta olevat kumppanit voisivat rekisteröidä suhteensa. Ajattelen, että aikana, jolloin parisuhteeseen tai perheeseen sitoutumiseen kannustetaan muutoinkin niin vähän, olisi laki myös tässä mielessä erittäin tervetullut. Mahdollisuus julkiseen sitoutumiseen on yleensä vahvistanut parisuhteita. Näin on ainakin ollut heteroliittojen kohdalla.

Raamatun sanatakat tulkitsijat viittaavat usein Vanhan testamentin teksteihin, joissa homosuhteista kirjoitetaan kielteiseen ja tuomitsevaan sävyyn, mutta teologian piiristä nousee myös toisenlaisia näkemyksiä. Esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon piirissä syntynyt Yhteys-liike perustettiin tukemaan seksuaalisten vähemmistöjen oikeuksia kirkon sisällä. Olen ylpeä ja onnellinen tästä edelläkävijöiden toiminnasta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuli hyvin selväksi, ettei Raamatun tekstien perimmäisistä viesteistä ole yhtä oikeaa tulkintaa meidän ajallemme. Vanhojen tekstien tulkinnat ovat vahvasti sidoksissa Raamatun tulkintatraditioihin, yksilön omaan arvomaailmaan ja ympäröivään yhteiskuntaan. Me kristityt luemme Raamattua hyvin eri tavoin.

Teologian dosentti Martti Nissinen toteaa Raamatun tulkinnan vaikeudesta seksuaalisten suhteiden kohdalla seuraavasti, tämä on suora sitaatti hänen valiokuntamuistiostaan: "Ajallinen ja kulttuurinen välimatka Raamatun maailman ja nyky-suomalaisen yhteiskunnan välillä on suuri. Sukupuolten suhteet järjestyvät Raamatun ajan yhteiskunnissa toisin kuin nyky-Suomessa, ja siksi Raamatun edellyttämiä sukupuolirooleja ja yhteiskunnallisia rakenteita ei voi sellaisenaan siirtää tähän päivään." Nissinen muistuttaa, että Raamattu ei tuntenut lakiesityksen edellyttämää tasavertaista, rakkauteen ja molemminpuoliseen

sopimukseen perustuvaa parisuhdetta. Kaksituhatta vuotta sitten sukupuolten välisissä suhteissa ihanteena ei ollut tasa-arvo vaan hierarkia, jossa mies oli naista ylempänä. Onneksi olemme tulkinneet miehen ja naisen välistä roolijakoa paremmin aikamme moraalikäsitteitä vastaavasti. Olisi väärin, jos tämä päivitys koskisi vain heterosuhteita.

Jos ylipäätään lukisimme Raamattua sanatakat ja ottaisimme sen lainsäädäntömme perustaksi, tämä yhteiskunta olisi aivan toisenlainen. Tuskinpa meillä olisi täällä rouva puhemiestä istumassa tai ketään meistä naiskansanedustajista paikalla, jos olisimme pitäytyneet Raamatun sanatakatissa tulkinnessa. Naisilla olisi vähintäänkin pitkät hiukset ja ne leteillä.

Uskonnollisista näkemyseroista huolimatta meidän tulisi kyetä ymmärtämään tämän parilain juridinen ja arkinen luonne, pitämään mielessä ne maalliset ongelmat, joiden ratkaisemiseksi lakia esitetään. Vielä kerran haluan myös korostaa sitä, että meidän on tiedettävä ne lähteet, mistä tiedot tulevat. Kuten sanoin jo, nämä tutkimukset, joihin on viitattu, ovat Yhdysvalloissa oikeistolaisissa kristillisissä yliopistoissa tehtyjä kaikki. Se on tärkeää tietää.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan pidän valiokuntamme mietintöä voimakkaana puheenvuorona homo- ja lesboparien oikeuksien ja yhteiskunnallisen kunnioituksen puolesta.

Valiokunta ei kuitenkaan päätenyt kannattamaan sisäisen adoption sallimista, koska katsoi näin perustavanlaatuisen kulttuurin muutoksen vaativan pohjakeuseen paremman valmistelun ja kansalaiskeskustelun sekä hallituksen oman lakiesityksen asiasta. Haluaisin kuitenkin painottaa sitä, että valiokunta ei tyrmää sisäistä adoptiota periaatteellisista syistä, vaan toivoo voivansa palata kysymykseen myöhemmin.

Asiantuntijakuulemisessa tuli hyvin selväksi se hankala ja turvaton tilanne, jossa erityisesti yhden juridisen vanhemman lapset joutuvat nykyään elämään. Homo- ja lesboperheissä kasvanneiden lasten kehittymisestä tehdyt tieteelliset kriteerit täyttävät tutkimukset olivat vakuuttavan yksisuuntaisia. Laaja joukko tutkimuksia osoittaa, ettei joidenkin oletus lesboäidin sopimattomuudesta vanhemmaksi pidä paikkaansa. Päinvastoin vanhemmuus näissä perheissä on aina toivottua, hyvin suunniteltua ja siten erityisen motivoitunutta.

Vihreät olisivat alun pitäen halunneet antaa parikumppaneille mahdollisuuden sisäiseen adoptioon. Ongelmana on, että ilman sisäistä adoptiota erityisesti lapsen oikeudet ei-synnyttäneeseen vanhempaan pysyvät heikkoina. Lapsi ei voi esimerkiksi periä tätä vanhempaa eikä lasta katsota tämän lähiomaiseksi. Mutta aivan samoin kuin ed. Lapintie kertoi omasta puolestaan, miksei hän nyt esitä adoptiopykälää, meille vihreille on aina ollut tärkeintä, että saamme tämän lakiesityksen läpi sen puutteista huolimatta. Tärkeintä on ottaa tämä askel.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeiseksi haluan yhtyä Suomen evankelisluterilaisen kirkon entisen arkkipiispan Mikko Juvan näkemykseen parisuhteen ytimestä. Juva sanoo kaikkien parisuhdeiden moraalisen ytimen löytyvän siitä, miten toista ihmistä kohtelee ja miten vastuullisesti hoitaa suhdetta ja siitä muodostuvaa perhettä. Parisuhteen onnistumisen periaatteet, uskollisuus ja rakkaus, ovat kaikille pareille yhteiset. On yleisinhimillisen oikeuden tunnustamista, että saa elää sen kanssa, jonka itse valitsee elämänkumppanikseen. Mikko Juva kannattaa tätä parisuhdelakia lämpimästi.

—————

Ed. M. Korhonen merkitään läsnä olevaksi.

—————

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt aloitamme debattikeskustelun, jossa vastauspuheenvuoron pituus saa olla enintään 1 minuutti.

⁸ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useampi edustaja on jo kuvannut hyvin sen kehityskaaren, jonka johdonmukainen seuraus tämä laki on. Sen takia toivon todellakin, että eduskunta hyväksyy tämän lakiesityksen valiokunnan esittämässä muodossa.

Haluan myöskin puuttua niihin puheenvuoroihin, joita on käytetty ja varmaan käytetään ja joissa korostetaan voimakkaasti, että nyt oltaisiin heikentämässä avioliittoinstituution asemaa. Näin ei ole missään niissä maissa käynyt, joissa tämän tyyppinen laki on jo vuosikausia, kohta vuosikymmenen, ollut voimassa. Esimerkkejä löytyy Pohjoismaista, esimerkkejä löytyy Euroopan muista maista, niin katolisista maista kuin protestanttimaista. Nämä tekijät ja tämä laki ei-

vät uhkaa avioliittoinstituutiota. Jos sitä jokin instituutioon uhkaa, kysymyksessä ovat aivan muut tekijät.

⁹ **Henrik Lax /r** (vastauspuheenvuoro): Fru talman, rouva puhemies! Haluan puuttua oikeastaan vain yhteen lausumaan, jonka ed. Kärkkäinen mainitsi. Hän sanoi suurin piirtein näin, että nyt meidän pitää päättää, että homous on synnynäistä. Näin ei ole. Tällaista ei lakivaliokunnan mietinnöstä voi lukea. Homoseksuaalisuus on tosiasia, ja mistä on kysymys, hyvät kollegat? Te, jotka peräänkuulutatte arvokeskustelua, kysytte, mitkä arvot ohjaavat meidän toimintaamme. Kysymys on siitä, miten sivistynyt yhteiskunta kohtelee valtavirrasta poikkeavia jäseniään.

¹⁰ **Kari Kärkkäinen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan vastata muutaman asian ed. Ojansuulle. Hän puhui Yhteyksiryhmästä ynnä muista pienistä yksittäisistä tutkijoiden ryhmistä. Kirkon ääni ei ole tutkijat, jotka lausahtelevat keskenään ristiriitaisia Raamatun tulkintoja ja tulkintoja, jotka vaihtuvat muutaman vuoden kuluttua. Arvoisa ed. Ojansuu, luterilaisten piispojen lausunto on kuultavissa kirkkohallituksen kannasta, jonka se on selkeästi esittänyt. Kirkko ei kannata tätä esitystä, arvoisa ed. Ojansuu.

Amerikan psykiatrisen yhdistyksen vuosikokouksessa tämän vuoden toukokuussa julkaistiin tutkimustulokset homouden muutoksen mahdollisuudesta. Kyseessä oli yksi perusteellisimmista tutkimuksista tästä aiheesta.

Arvoisa ed. Ojansuu, te ette ole ilmeisesti saanut tätä, mutta mielelläni sen teille toimitan, koska tämä on erittäin mullistava tutkimus, jota, niin kuin muistetaan, Robert Spitzer, Columbian yliopiston professori, on ollut tekemässä, joka siis oli aikoinaan vuonna 73 poistamassa sairausluokitusta kyseisen asian kohdalta. Tämä tästä.

Ed. Lax oli huolissaan ...

Ensimmäinen varapuhemies: Minuutti on valittavasti, ed. Kärkkäinen, nyt täyttynyt.

¹¹ **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Koskinen toteasi, että tässä ei loukata yhteiskunnan arvoperustaa. Minusta tässä muuttuu yhteiskunnan arvoperusta ihan täydellisesti. Tässä on kuultu monia puheenvuoroja siihen suuntaan. Meidän ei Suo-

messa tarvitse katsoa samalla tavalla, jos Pohjoismaissa tai Saksassa tai Alankomaissa on näitä lakeja tehty ja viety arvoperustaa pois. Suomessa tehdään suomalaista lainsäädäntöä.

Täällä ovat monet todenneet, että tämä on tasa-arvokysymys. Pitää kysyä sitten niinpäin, pitääkö tasa-arvolakia muuttaa sillä tavalla, jotta kunnallisiin luottamustoimiin valitaan — siellähän tosin tällä hetkellä pitää olla 40 prosenttia toista sukupuolta — määrätty osa myös näitä edustajia, joista puhutaan tällä hetkellä.

Sitten kaiken kaikkiaan tässä on hirveän risti-riitaiset perustelut. Valiokunnan puheenjohtaja ed. Lax totesi, jotta joku nainen on mennyt toisen naisen kanssa asumaan ja hänellä on lapsi. Todennäköisesti hän ei ole ollut lesbo alusta pitäen, en ainakaan usko, jos ei sitten ole keinohedelmöityksestä ollut kysymys. Sen takia se jo todistaa, että homous tai lesbous ei ole synnynnäistä.

¹² **Raija Vahasalo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan kauniisti sivistyneestä yhteiskunnasta, ihmisoikeuksista ja syrjimisestä ehkäisemisestä. Mutta mihin on unohdettu lapset ja lasten asema ja oikeudet? Lapsen asemaa ei ole lainkaan tässä lakiesityksessä käsitelty, vaan se on tietoisesti sivuutettu. Kuitenkin lasten aseman pitäisi aina olla ensisijainen asia. Parisuhde ei ole koskaan kahden kauppa, vaan siihen kuuluvat aina lapset. Näistä perusteluista johtuen en voi hyväksyä tätä lakiesitystä enkä mitään muutakaan lakiesitystä, jossa lapsen asema heikkenee, ja tässä tapauksessa se heikkenee taloudellisessa mielessä. Aikuiset aina pärjäävät, lapset eivät, ja meidän aikuisten tehtävä on huolehtia lapsesta.

¹³ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on muutamissa puheenvuoroissa, esimerkiksi ed. Vistbackan puheenvuorossa, epäilty lain murtavan suomalaista perheyhteisöä. En usko, että tämä tapahtuu tällä lainsäädännöllä. Päinvastoin, perheväkivalta on se, joka murtaa tällä hetkellä suomalaista perheyhteisöä. Se on suomalaisen perheyhteisön suurin ongelma. Yleensä perheväkivallassa ovat osapuolina mies ja nainen. Jos aitona ja oikeana perheenä pidetään, kuten ed. Vistbacka mainitsi, perhettä, jossa on sekä isä että äiti, loogisesti ajatellen puhuja tuomitsee samalla myös yksinhuol-

tajat. Sitä en tietenkään voi hyväksyä. Hyväksyn sen sijaan tämän lainsäädännön.

¹⁴ **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kummatelin ed. Vahasalon väitettä, että tässä lapsen asema heikkenee. Näissä tilanteissa, joissa on toisen osapuolen lapsi mukana perheyhteisössä, avioliittolakiuittauksen kauttahan tulee toinen henkilö vastuuseen osaksi elatuksesta. Edelleen on mahdollista yhteishuoltajuus vahvistaa ja sillä lailla laillisesti sitovastikin saada lisäelättäjä. Perintöoikeudellisesti sillä ei ole eroa, jos testamentilla tai parisuhteen perusteella toinen puoliso osituksen kautta saa tietyn osan yhteisestä varallisuudesta. Ilman tätä lakia pitäisi kuitenkin eritellä varallisuudet, ja ei siinä varmaan lapsi sen parempaan asemaan nykytilanteessa jää kuin esityksen jälkeen, jos perinnön jakautumisesta oli kysymys tässä väitteessä lapsen aseman heikkenemisestä.

¹⁵ **Paula Lehtomäki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin ed. Kärkäisen puheenvuorossa samaan asiaan huomiota kuin valiokunnan puheenjohtaja Lax. Ei tässä ole kyse siitä, että meidän pitäisi päättää, onko homous synnynnäistä vai ei. Eduskunnan psykiatrinen osaaminen ei siihen päätökseen riitä. Tässä on kysymys siitä, haluaako lainsäätävä ottaa huomioon tasapuolisesti erilaiset perhemuodot, joita tässä maassa on olemassa, halusimmepa sitä tai emme. Toivoisin, että erityisesti kristillisdemokraattien taholta tuotaisiin esille myös niitä asioita, joita monet meistä pitävät kristinuskon ytimenä, nimittäin hyväksymistä, rakkautta ja anteeksiantoa.

Vielä ed. Vahasalon koskettavaan puheenvuoroon: Tämän puheenvuoron perusteella hän ilmeisesti omassa puheenvuorossaan ehdottaa sisäistä adoptiota nyt ainakin vähintään.

¹⁶ **Raija Vahasalo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri Koskinen puhui, asia liittyy juuri ositukseen ja muuhun. Tällä hetkellä tämä niin sanottu leski ei saa ilman testamenttia automaattisesti omaa osuuttaan, mutta osituksen perusteella ja sen jälkeen tulee niin sanotusti osingolle ja myöskin saa hallintaansa asunnon. Siinä mielessä nykytilanteeseen verrattuna lapsen taloudellinen asema on heikompi.

¹⁷ **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näin kristittyinä tuli mieleen muun muassa ikivanha, jo pyhäkoulusta tuttu kysymys: "Kun olin ystävää vailla, näitkö mun? Yhdentekevää on ihonväri, uskonsuunta, nimi." Kun täällä on kuunneltu tänään joitakin puheenvuoroja, aivan hyvin sanan "homo" tilalle olisi voinut laittaa sanan "muslimi" ja kuunnella niitä puheenvuoroja aika järkyttävällä tavalla.

Minä kysyn: Mikä oikeus meillä heteroilla, avioliitoissamme onnellisesti olevilla heteroilla, on verottaa enemmän toisella tavalla seksuaalisesti suuntautuneita ihmisiä? Mikä oikeus meillä on kiistää heitä hädän hetkellä saapumasta sairaalaan lähimmäisensä luokse? Mikä oikeus meillä on erotella lainsäädännön edessä ihmisiä tällä tavalla? Tämä hallituksen esitys on hyvin käytännön läheinen tapa. (Eduskunnasta: Ei sitä ole estetty!) — On, nykyään se on estetty. — Tällä hallituksen esityksellä käytännön ongelmia poistetaan.

¹⁸ **Eva Biaudet /r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Också jag vill respektera andra människors rätt till en egen åsikt, men jag kan inte respektera det att man anser sig ha rätt att begränsa andra människors rätt till ett gott liv.

Moraali on parisuhdelain vastustajien usein käyttämä sana. Minusta tämä on hyvin merkillistä. Minun moraalikäsitteeni mukaan kaikkein paheksuttavinta on toisten ihmisten vahingoittaminen. Toisten ihmisten leimaaminen syntisiksi tai moraalittomiksi sen vuoksi, että heidän kokemansa rakkaus on erilaista kuin ehkä minun, on myös ihmisten vahingoittamista. Vietnamlainen buddhalaisjohtaja Thich Nhat Hanh, joka on ollut myös ehdolla Nobelin rauhanpalkinnon saajaksi, on sanonut, että homoseksuaalinen ihminen ei ole hyvä eikä hän ole paha; ratkaisevaa on, mitä hänellä on sydämessään. Mitä, arvoisat kollegat, teillä on sydämessänne?

¹⁹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on tänä päivänä siitä, kun me käymme tämän lakiesityksen läpi, hyväksyykö eduskunta tämän lain vai hylkää. Toivoisin, että tätä lakia ei hyväksyttäisi, vaan täältä löytyisi vielä selkärankaa niin paljon, että laki hylättäisiin. Tämähän tarkoittaa sitä — jos käy niin, että enemmistö hyväksyy

lain — että silloin meillä ovat muuttuneet moraalikäsitteet Suomessa. Mitä tulee rakkauteen ja anteeksiantoon, ne eivät liity tähän lainsäädäntöön, nämä asiat tulevat käytännössä.

Sitten haluaisin vielä, arvoisa puhemies, todeta, että kun täällä on puhuttu enemmistöstä ja siitä, että Suomen kansan enemmistö on tämän lain takana, tämä ei pidä paikkaansa.

²⁰ **Kirsi Piha /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kärkkäinen problematisoi suvaitsevaisuuden käsitettä. Minusta suvaitsevaisuus ei voi olla sitä, että me luettelomme ne ominaisuudet, mitkä me hyväksymme erilaisina, ja olemme sitten valmiita suvaitsemaan sellaisia ihmisiä, vaan suvaitsevaisuus on sitä, että suvaitsemme ihmisen sellaisena kuin hän on ja toimimme yhteiskunnallisesti siten, että ihmiset voivat elää hyvää elämää riippumatta siitä, millaisia ovat.

Häiritsee myös tapa puhua täysin asian vierestä tämän lain osalta. Sillä ei ole mitään väliä, mistä homoseksuaalisuus on syntynyt. Se ei ole se, mistä me olemme tänään tekemässä päätöstä. Meidän päätöksemme on se, hyväksymmekö homoseksuaalisen suhteen rekisteröinnin ja sitä kautta edistämme yhteiskunnan suvaitsevaisuutta.

²¹ **Heli Paasio /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kärkkäinen todella totesi, että nyt pitäisi tehdä päätös siitä, että homous on synnynnäistä. Ilmeisesti hänen mielestään pitäisi nimenomaan tehdä päätös, että homous ei ole synnynnäistä. Mietinkin, onkohan ed. Kärkkäisellä jotakin lähempää taikka parempaa tietoa asiasta kuin niillä alan asiantuntijoilla, joita esimerkiksi lakivaliokunta on kuullut.

Ed. Kärkkäinen totesi myös, että kirkon kantaa eivät edusta tutkijat, vaan paremminkin ed. Kärkkäinen itse. Millähän perusteella tai oikeudella ed. Kärkkäinen on oikeutetumpi kuin jotkut muut tulkitsemaan uskontoa ja Raamattua?

Ed. Vahasalolle, kun hän totesi, että parisuhde ei ole koskaan kahden kauppa, vaan siinä on aina mukana lapsia: Hän varmasti tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi itse en voi elää parisuhteessa ennen kuin minulla itselläni on lapsia taikka kumppanillani on lapsia. Olen asiasta muuten aivan täysin eri mieltä.

²² **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo avauspuheenvuorossaan ministeri totesi, että julkinen keskustelu on ollut laajaa ja ansiokasta, ja toivoi myös täällä avointa keskustelua, niin kuin nyt on syntynytkin. Tosin kaikki edustajat eivät ole aivan voineet asianmukaisesti puheenvuoroaan käyttää.

Kun lakivaliokunnan puheenjohtaja seikkaperäisesti esitteli asiaa, hän totesi muun muassa, että on puhuttu virallisesta parisuhteesta ja se muutettiin rekisteröidyksi parisuhteeksi lakivaliokunnassa. Nehän ovat aivan toisarvoisia asioita. Enemmän olisi pitänyt mennä niihin epäkohtiin, joita tällä hetkellä edelleenkin on olemassa. Viitataan nimilainsäädäntöön. Nyt todetaan, että ei saa yhteistä sukunimeä siinä mielessä kuin nimilainsäädännössä edellytetään. Mutta sehän on aivan käytännön asia muuttaa sukunimi, kun mak-saa, niin kuin ed. Lapintie totesi. Samalla tavalla verotukselliset epäkohdat, joita tällä hetkellä on ja joita tulee jäämään, ovat asioita, joita olisi pitänyt jo selvittää.

²³ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ehdotuksen tärkein asia on se, että yhteiskunnassamme nyt ja myös tulevaisuudessa elää samaa sukupuolta olevia pareja. Suurin osa meistä edustajista jo tämän keskustelun perusteella — voin tulkita ilmeisesti näin — ymmärtää, että tähän byrokratiaan liittyy monia ongelmia näiden parien elämän suhteen. Kuten lakivaliokunta on oikein todennut, näiden epäkohtien poimiminen tästä lainsäädännön viidakosta on aikaavievää, erittäin vaikeaa ja jopa mielivaltaista. Tämä lukee lakivaliokunnan mietinnössä, eli käsittelyssä oleva esitys on paras tapa toteuttaa jo perustuslainkin vaatima kansalaisten tasavertaisuus.

Sitä paitsi kyllä minunkin täytyy ihmetellä, miksi meidän täällä pitäisi määrittää, millainen rakkaus on oikeaa, sopivaa ja sallittua. Kaipa näinä aikoina tässä maailmassa olisi, hyvä kollegat, suurempaa tarvetta rakkaudelle ja välittämiselle kuin ennakkoluulojen värittämillä uhkakuvilla.

²⁴ **Irja Tulonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lapintie kyseli, onko todella niin, että tämä laki herättää niin ja niin paljon intohimoja. Mielestäni kaikki ne lait, joita on erittäin vähän eduskunnassa, jotka pohjautuvat ihmisten ja meidän kansanedustajien arvoperus-

taan, ovat aina vaikeita, niin kuin tästäkin debattikeskustelusta huomaamme.

Toteaisin kuitenkin omalta kohdaltani, että minusta tämä lakiesitys on keinotekoinen nimenomaan sen vuoksi, että rekisteröinti on niin lähellä avioliitonomaista järjestelmää, että en voi tätä lakia hyväksyä. Lähden perinteisestä ajattelutavasta, siitä, että meillä Suomessa, niin kuin muullakin maailmassa, perheiden asema on heikentynyt, ei välttämättä niin, että olisimme sellaista lainsäädäntöä tehneet, vaan yhteiskunnan muutosten vuoksi. En lainsäätäjänä voi lisätä tätä tuskaa. Katson myöskin ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täyttynyt, ed. Tulonen, valitettavasti!

²⁵ **Päivi Räsänen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Johannes Koskisen puheenvuoroon viitaten totean, että ydinongelma tässä ei suinkaan ole se, että esitys loukkaisi joidenkin uskonnollisia tunteita, kuten hän otaksui, vaan sen sijaan ydinkysymys mielestäni on se, millaisten arvojen pohjalta haluamme avioliitto- ja perhelainsäädäntöä rakentaa. Avioliittoa ja perhettä koskeva lainsäädäntö ei ole koskaan neutraalia, vaan se on vahvasti sidoksissa arvoihimme, siihen, mille arvoperustalle haluamme yhteiskuntaa rakentaa. Emme esimerkiksi hyväksy moniavioisuutta, lähisukulaisen avioliittoja tai lapsiavioliittoja arvojemme vuoksi. Tuskin kukaan meistä hyväksyisi tällaisten suhteiden virallistamista edes avioliitosta irrallisiksi, mutta siihen rinnastettaviksi instituutioksi.

Olemmekin todella nyt tienhaarassa: Haluammeko rakentaa perhelainsäädäntöä jatkossa kristillisen ihmiskuvan ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut!

Puhuja: ... arvojen pohjalle vai valjastammeko sen palvelemaan seksuaalisten poikkeavuuksien tasa-arvovaatimuksia.

²⁶ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Piha hyvin mielestäni kristallisoisi sen, mistä on kysymys: Ollaan tunnustamassa nykyistä tilannetta, erilaisten parisuhteiden tasa-arvoistamista. Nyt tämä keskustelu rön-syilee aivan muissa maisemissa.

Ed. Brax viittasi ihan asiallisesti potilaiden oikeuksiin ja tilanteeseen tällä hetkellä. Jos on esimerkiksi teho-osastolla tajuton, itseään ilmaisemaan kykenemätön potilas, ei ole mahdollista, että hänen parisuhdekumppaninsa pääsisi häntä katsomaan tai edes saisi tietoa hänen tilastaan. Se on selvää.

Ed. Kärkkäinen käytti pitkän puheenvuoron. Totean, että on aivan oikein, että psykiatrisen hoidon tarpeessa oleville ihmisille annetaan mahdollisuus siihen ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Tiusanen, minuutti on valitettavasti täyttynyt.

Puhuja: ... mutta tämä ei koske tätä kysymystä, mitä nyt käsittelemme.

²⁷ **Sakari Smeds /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ojansuu, samoin kuin eräät muut, viittasi perustuslakiin. Mielestäni ainakaan juuri perustuslaista ei nouse vaatimusta hyväksyä tätä hallituksen esitystä. Nimittäin perustuslakivaliokunnan yksimielisessä lausunnossa annetaan tukea naisen ja miehen parisuhteen erityisasemalle lainsäädännössämme. Näin perustuslakivaliokunnan yksimielisessä lausunnossa.

Ed. Ojansuu totesi myös, että tässä oltaisiin laatimassa avioliittoinstituutiosta täysin erillistä instituutiota. Tämä on se käsitys, jota lakiesityksen puoltajat mielellään tuovat esille. On todettava, että hallituksen esityksen perusteluissa näin onkin, mutta lakitekstissä näin ei ole. Esityksen 8 §:ssä yksiselitteisesti todetaan: "Parisuhteen virallistamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä." Eikä juuri säädetä.

²⁸ **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tekstissä lukee "Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta". Minä ihmettelen, miksi käytetään nimitystä "parisuhde", kun lakiehdotus tuntuu olevan samaa sukupuolta olevien elämänmuodosta ja sen laillistamisesta. Mielestäni lakiehdotuksen nimi on harhauttava ja väärä. Jo tämä on epäkohta, ja edelleen koen, että lakiehdotus sisältönsäkään puolesta ei ole millään tavalla yhteiskuntaa rakentava vaan ongelmia tuottava.

²⁹ **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Smeds kiinnitti huomiota siihen, että tässä olisi kuitenkin avioliittoinstituutiota tultu lähelle tai suorastaan samaan instituutioon. Lakiteknisesti on valittu se keino, että viitataan avioliittolain säännöksiin. Se oli ainoa mahdollinen oikeastaan; olisi kovin hankalaa ja vaikeaa lainsäädäntöön jouduttu toisenlaisella tekniikalla.

Mutta hallituksen esityksessä on nimenomaan korostettu sitä, että on kyse kokonaan toisesta instituutiosta. Jos puhutaan avioliittoinstituutiosta, niin sehän ei määräydy lain perusteella, vaan lain lisäksi pitkälti niistä moraalikäsitteistä, perhekäsitteistä, mitä meillä on, ja siinä on selvä ero avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen välillä.

³⁰ **Susanna Rahkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni homoseksuaalisuuden syiden pohtiminen parisuhdelain käsitteilyn yhteydessä on täysin epäolennaista. Meidän tehtävänämme on säätää lakeja täällä lainsäätäjänä, ei toimia moralisoijina. Jos pohdimme homoseksuaalisuuden syitä puhuen homoseksuaaleista ikään kuin joinain kummajaisina tai laboratoriokehenkilöinä, loukkaamme heidän arvoaan ihmisinä. Meidän tulee täällä nimenomaan edistää eri ihmisryhmien välistä tasa-arvoa.

Mitään tieteellistä näyttöä ei ole seksuaalisen suuntautumisen muotoutumisesta viettelyyn, mallioppimisen tai samaistumisen kautta. Tutkimukset eivät tue myöskään varhaislapsuuden ihmissuhteiden vaikutusta aikuisiän seksuaaliseen suuntautumiseen. Yhdysvaltain psykiatrijärjestö suhtautuu omien tietojeni mukaan kriittisesti eheytysterapiaan ja katsoo, että terapia saattaa lisätä masennusta, ahdistusta ja itsetuhokäyttäytymistä.

³¹ **Irina Krohn /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tullut valituksi Suomen eduskuntalaitoksen jäseneksi, en Suomen kirkkovaltuuston. Tässä minusta lähestytään sitä, mikä on se avoin yhteiskunta, mitä koko Eurooppa ja Yhdysvallat ovat lähteneet yhteisrintamassa puolustamaan. Siinä lähdetään juuri siitä, että jokaisella oman instituutiansa puitteissa on oikeus määrätä ja keskustella omista moraalisiin näkönsistään.

Ed. Kärkkäisen näkemykseen kirkosta: On varmaan tarpeellista ja hyvää, että kirkko keskustelee omien jäsentensä elämästä ja säätelee sitä, mutta avoin länsimainen yhteiskunta tarkoittaa sitä, että eduskuntalaitos tekee lainsäädäntöä kaikille.

Jos oikein järkyttävästi ajattelee, niin puheenvuorojen sävy moralistisuudessaan muistuttaa minua siitä, mitä kuulin käydessäni kaksi vuotta sitten Afganistanissa, kun siellä keskusteltiin siitä, miten yhteiskunta ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on ...

Puhuja: ... rakennetaan. Sitten, kun puhutaan siitä, että avioliitto murtuu, niin ainakaan minä en ole pakkoavioliitossa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täyttynyt, valitettavasti. Toivon, että pyydytyt vastauspuheenvuorot olisivat enintään minuutin mittaisia.

³² **Christina Gestrin /r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det förefaller som om de, som berörs allra minst av den här lagen, är de som protesterar mest. I ett brev som säkert alla riksdagsledamöter fick den här veckan skriver avsändaren att lagen ingalunda tar bort något från någon och att förbättra ställningen för en minoritet hotar varken andra parförhållanden eller familjer. Det är så som också jag upplever den här lagen.

Tämä laki tuo sen piiriin tuleville henkilöille lisää turvaa oikeudellisessa ja taloudellisessa mielessä. Tämä laki on ennen kaikkea signaali siitä, että yhteiskunta tunnustaa nykyisen epäoikeudenmukaisen tilanteen ja on valmis korjaamaan sen ja hyväksymään tämän vähemmistön.

I de andra nordiska länderna finns redan en lagstiftning som tryggar de homosexuella rättigheter och det är på tiden att vi också i Finland får en dylik lagstiftning. Jag understöder den här lagen om registrerat partnerskap som förbättrar situationen för en minoritet utan att på något sätt försämra situationen för dem som inte själva är homosexuella.

³³ **Leena Rauhala /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni lakiesitys on ottanut perusteekseen aika keinotekoisia käsitteitten vertailuja toisiinsa, niin kuin täällä on tullut esille. Erityisesti huolestuin esityksen hatarista perusteluista, kun ed. Ojansuu reippaasti toi esille, mikä on tieteellistä tutkimusta ja mikä ei, ja kuitenkin lakivaliokunnan mietinnössä ei sanota, mitkä perustelut eivät ole tieteellisiä ja mitkä ovat. Toivoisin, että näillä perusteluilla olisi selkeä pohja.

Niin kuin ed. Huotari täällä sanoi, perheväkivaltaa on paljon olemassa. Tällä lailla ei kuitenkaan ratkaista perheväkivaltaa. Jos, niin kuin ed. Ojala toi esille, tämä ei avioliittoinstituution asemaa horjuta, niin kuitenkin, niin kuin ed. Tykkyläinen sanoi, tämä horjuttaa meidän yhteiskuntamme arvomaailmaa ja sitä moraalista pohjaa, mikä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on ylittynyt!

Puhuja: ... yhteiskunnassa on.

³⁴ **Katja Syvärinen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, tällä lainsäädännöllä ei olla luomassa mitään sellaista yhteiskuntaa, mitä ei olisi jo olemassa. Tämä laki ei ole terveys- tai sairauskysymys. Tässä ei ole myöskään kysymys homoseksuaalisuuden syistä tai seurauksista. Tällä lailla ei tehdä yhteiskuntaan yhtään homoseksuaalia lisää. Tämä laki tukee erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua ja parantaa lasten asemaa, ei heikennä. Tämä parantaa nimenomaan niiden lasten asemaa, joita yhteiskunnassa on ollut ennen tätä lainsäädäntöä ja joita tulee aina myöskin olemaan. Sen tähden minusta on erittäin perusteltua säätää tämä laki.

³⁵ **Jouko Jääskeläinen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lehtomäki esitti ryhmälleni joitakin toiveita. Haluan kuitenkin muistuttaa siitä, niin kuin perustuslakivaliokuntakin toteaa, että avioliittolainsäädäntöä ja rinnasteisia lakeja säädettäessä on kyse yhteiskunnan tulevaisuuteen ja arvoihin liittyvistä ratkaisuista. Teemme siis yhteiskunnallisia päätöksiä siitä, mikä on yhteiskunnalle hyvä. Toki armahtavaisuus kuuluu meidän kaikkien elämään, mutta se on varsinaisesti seurakuntien tehtävä.

Täällä teemme lainsäädäntöä, jossa me katsomme, mikä on yhteiskunnalle hyvä. Siksi ryhmämme on asettunut lakiehdotukseen nähden kielteiselle kannalle.

³⁶ **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeri Koskinen osaltaan jo korjasikin perustuslakivaliokuntaa koskevia väitteitä. Perustuslakivaliokunnan se kanta, että avioliitto saa kuitenkin tukea, ei ole ristiriidassa tämän hallituksen esityksen kanssa. Tässä ei rinnasteta avioliittoon. Sen sijaan perustuslakivaliokunta viittaa perustuslain 10 ja 22 §:iin hyvin tasapainoisella ja järkevällä tavalla ja korostaa nimenomaan kansalaisten yhdenvertaisuutta. Ei ole myöskään salaisuus, että perustuslakivaliokunta halusi tässä herkässä tilanteessa hakea konsensusmietintöä, jossa rauhassa tasapainoisesti pohditaan Suomen kansalaisten asemaa oikeuden edessä.

³⁷ **Päivi Räsänen /kd**: Arvoisa puhemies! Esitys, jota nyt käsittelemme, koskee suoranaisesti melko pientä ihmisryhmää, mutta kuten jo tästä keskustelusta olemme havainneet, sen periaatteellinen merkitys on suuri.

Esitys samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta osuu perhekasityksen ytimeen nostamalla samaa sukupuolta olevien parisuhteet avioliiton rinnalle. Jos joku haluaa tämän kiistää, ihmettelen, onko hän lainkaan lukenut lain sisältöä. Nimittäin lakiesitys on todellakin rakennettu siihen muotoon, että virallistettu homosuhte toisi sen osapuolille pääsääntöisesti samat oikeudet ja velvollisuudet, jotka seuraavat avioliiton solmimisesta. Jos se ei ole rinnastamista, niin mikä sitten olisi?

8 §:ssä todetaan: "Parisuhteen virallistamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä." Tämä esityksen ydin on selvässä ristiriidassa myös eduskunnan ponnen kanssa, jossa edellytettiin, että virallistettua parisuhdetta ei tule rinnastaa avioliittoon.

Perhe on yhteiskunnan perusyksikkö ja avioliitto on sen ydinsuhde, jonka tarkoitus on pitää perhe koossa. Avioliitto on sen vuoksi erityisen tärkeä instituutio, että se on ihmiskunnan historian vanhin ja edelleen yhteiskunnan merkittävin julkinen ja oikeudellinen sopimus. Avioliitto on lähtökohtaisesti ollut juuri miehen ja naisen väli-

nen julkinen sopimus. Tämä on merkittävä lähtökohta myös kristillisen ihmiskuvan ja perhekasityksen valossa, joka itse asiassa muodostaa hyvin pitkälle perustan suomalaiselle avioliittolainsäädännölle.

Tämän esityksen myötä oltaisiin ottamassa suuri harppaus homoliiton rinnastamisessa avioliittoon. Puuttumaan jää vain muutamia yksityiskohtia, kuten sukunimilaki tai adoptio-oikeus, mutta nekin ovat jo ovelle odottamassa, kuten olemme tänäänkin keskustelussa kuulleet. On täysin selvää, että jos eduskunta nyt päästää läpi tämän lain, seuraavaksi avautuu keskustelu adoptio-oikeudesta, samaa sukupuolta olevien parien lapsettomuushoidoista, sukunimilaista, ja sen jälkeen keskustelu siirtyy myös kirkon sisälle kysymykseksi kirkollisesta vihkimisestä. Tämä kehitys meillä on nähtävänä jo muista Pohjoismaista. Hollantihan on edennyt pisimmälle tällä tiellä hyväksymällä avioliiton avaamisen samaa sukupuolta oleville pareille kaikkine oikeuksineen.

Adoptio-oikeus muuttaisi oleellisesti myös käsitystä vanhemmuudesta. Äiti ja isä lapsen vanhempina korvattaisiin kahdella naisella tai kahdella miehellä. Jos tämä kehitys halutaan pysäyttää, se täytyy pysäyttää nyt. Tätä esitystä ei silloin tule hyväksyä. On itsetpetosta kuvitella tai uskotella samaa sukupuolta olevien parisuhteen olevan oleellisesti avioliitosta erillinen instituutio, kun koko hankkeen idea on juuri saada samaa sukupuolta olevien suhteet samaan asemaan kuin aviosuhteet.

Tämä käy selvästi ilmi muun muassa lakivaliokunnan mietinnöstä, jossa lain kirjoittamismuotoa pohdiskeltaessa todetaan, että mikäli olisi tehty vain yksittäisiä muutoksia joihinkin homopareille ongelmia tuottaneisiin säännöksiin, homoparisuhteet olisivat jääneet eriarvoiseen asemaan verrattuna avioliittoon, eli tavoitteena on saada saman arvoinen asema avioliiton kanssa. Tätä periaatteellista ongelmaa ei tietenkään olisi ratkaistu muuttamalla satoja eri pykälää koskemaan sekä avioliittoon että samaa sukupuolta olevien suhdetta. Sen vuoksi valiokunnan mietinnön pohdinta valitusta lainkirjoitustavasta on mielestäni lähinnä saivartelua.

Perimmäisenä motiivina tälle lakiesitykselle eivät ole jotkut taloudelliset tai käytännölliset ongelmat, joihin homoparit olisivat törmänneet, vaan homoseksuaalisten suhteiden yhteiskunnallisen hyväksynnän etsiminen avioliittoinstituuti-

on ja perhekäsityksen kustannuksella. Setan taholta tämä on tuotu esiin hyvin reilusti. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa julkaistussa artikkelissa Ulf Månsson tiivistä ajatuksen näin: "Parisuhteen virallistaminen merkitsee paljon muutakin kuin taloudellista sitoutumista. Ennen kaikkea se merkitsee yhteiskunnallista hyväksymistä ja asennemuokkausta."

Korostan vielä sitä, että avioliittoa ja perhettä koskeva lainsäädäntö ei ole koskaan neutraalia. Se on vahvasti sidoksissa arvoihimme. Kuten sanoin aiemmin, me emme hyväksy esimerkiksi moniavioisuutta, lähisukulaisten avioliittoa tai lapsiavioliittoa arvojemme vuoksi. Emme hyväksyisi tällaisten suhteiden virallistamista edes avioliitosta irralliseksi, mutta siihen rinnastettavaksi instituutioksi. Myös tämän esityksen suhteen olemme aivan samanlaisten arvovalintojen edessä, millaisten arvojen varassa haluamme yhteiskuntaamme rakentaa.

Lakivaliokunnan kuulemista asiantuntijoista yllättävän suuri osa oli kirkkojen edustajia ja teologeja. Hämmästyin hiukan sitä suurta osuutta. Mutta siinä mielessä valiokunta on oikeilla jäljillä, että tämä esitys sivuaa hyvin syvästi kristillisiä arvoja. Avioliitto on toki taloudellinen yksikkö meidän lainsäädännössämme, mutta se on myös kristillisen perhekäsityksen ydin. Toivon, että eduskunta todellakin huomioisi sen, että kaikki lausunnon antaneet kirkkokunnat, mukaan lukien luterilainen kirkko, ovat antaneet torjuvan lausunnon tästä esityksestä. Arkkipiispa Jukka Paarma on korostanut, että käsiteltävä ehdotus vaarantaisi avioliiton erityisaseman.

Kirkkohallituksen antamassa lausunnossa todettiin näin: "Kirkkohallituksen mielestä avioliiton asettaminen suosituimmuusasemaan tukee tasapainoista elämää ja yhteisöllistä kokonaisuutta. Miehen ja naisen välinen avioliitto on seksuaalisuhteen perusmalli ja valtauoma, ja sen varassa yhteiskunnan jatkuvuus on mahdollista. Avioliittoon perustuva perhe on sellainen ihmisukua kannatteleva perusinstituutio, jonka tukeminen on kokonaisedun kannalta tarpeellista ja hyödyllistä." Tämän lakiesityksen filosofinen lähtökohta on aivan toinen.

Hallituksen esityksessä todetaan, että nähdään epäkohdaksi se, että tällä hetkellä samaa sukupuolta olevien kumppaneiden muodostamat parit jäävät täysin avioliittoa ja aviopuolisointa koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Mielestäni tämä ei ole epäkohta, vaan näin tulee ollakin.

Kirkon kannanotossa korostettiin myös sitä, että yhteistalouksien asemaa säätelevää lainsäädäntöä ei tule lähteä kehittelemään erityisen seksuaalisen poikkeavuuden pohjalta. Tässä yhteydessä viitataan siihen, kun ministeri Johannes Koskinen debatin yhteydessä totesi, että lakia valmisteltaessa ainoa mahdollisuus oli viitata avioliittoon. Ihmettelen, eikö ministeri ole lue- nut tätä kirkkohallituksen lausuntoa, joka oli tullut hyvissä ajoin oikeusministeriöön. Nimittäin toinen vaihtoehto olisi ollut tämä esitys. Jos olisi haluttu selkeyttää esimerkiksi yhteiselämän päätymiseen liittyviä ongelmia, lainsäädännön tulisi koskea myös sisarusten tai ystäväysten muodostamia yhteistalouksia. Näissä tapauksissa yhteisasumisen perustana ei olisi seksuaalisuhde. Miksi hallitus ei ole kantanut huolta vaikkapa sisarusten muodostamista yhteistalouksista? Nimittäin hallituksen esityksessä samaa sukupuolta olevien suhteen rinnasteisuutta avioliittoon on haluttu korostaa niin, että jopa kielto avioitua lähisukulaisen kanssa koskee samaa sukupuolta olevia pareja. Toisin sanoen sisarusten on mahdollista virallistaa yhteistalouttaan tämänkään lain puitteissa esimerkiksi mahdollisten pesänjako-ongelmien varalta.

Mielestäni kirkon näkökulma tässä yhteydessä on tärkeä, koska suomalainen avioliittolainsäädäntö on rakentunut pitkälti kristillisen ihmiskuvan ja luomisjärjestyksen mukaiselle näkemykselle avioliitosta. Itse asiassa valtaosa suomalaisista avioliitoista solmitaan edelleenkin Raamatun periaatteisiin nojaten ja niitä myös vihkimistilaisuudessa muistellen, eli avioliiton perusjake "Sen tähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liiyyköön vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi" on yhä suomalaisen avioliittoinstituution perusta.

Perheiden kriisit, joista täällä on puhuttu, tai vaikkapa perheväkivalta, ovat todellakin käytännössä heikentäneet avioliittoinstituutiota yhteiskuntamme perustana. Mutta perheiden hyvinvointia ei korjata vaarantamalla edelleen avioliiton suhteellista asemaa yhteiskunnassamme.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan vielä todeta, että samalla kun me monet vastustamme samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamista, tätä lainsäädännön muutosta, on todellakin tärkeää korostaa homoseksuaalisesti tuntevien ihmisten ihmisarvoa ja heidän yhteiskunnallisia perusoikeuksiaan. Olen aivan samaa mieltä siitä, että yhteiskunnan sivistyneisyyden mittari

on se, miten se suhtautuu eri tavoin valtaväestöstä poikkeaviin ihmisryhmiin. Myös omaan ystäväpiiriini kuuluu homoseksuaaleja, ihmisiä, joita arvostan syvästi. Monet heistä vastustavat tätä lakiesitystä, ja Seta, jonka mainitsin aiemmin ja joka on ollut pitkälti tämän lakiesityksen alullepanijana, ei suinkaan edusta arvomaailmaltaan kaikkia homoseksuaalisesti tuntevia ihmisiä, vaan useat heistäkin kokevat tämän ideologian kovin vieraaksi itselleen.

³⁸ **Susanna Rahkonen /sd:** Arvoisa puhemies! Homofobia tai homokammo kuvaa yksilötason ei-järjellistä homouden tai lesbouden ja biseksuaalisuuden pelkoa. Sen taustalla on yhteiskunnan arvojärjestys, jossa homo- ja biseksuaalisuus arvostetaan kielteisiksi. Yksilöllä pelko voi aiheutua siitä, että omasta seksuaalisuudesta ei olla varmoja, tai siitä, että erilaisuus tai kaikki siihen liittyvät piirteet koetaan uhaksi omalle arvojärjestykselle. Homoseksuaalisuus rikkoo tällaisten ihmisten mielestä "luonnolliseksi nähtyä järjestystä". Lesbot ja homot koetaan uhkana, koska heidän ei ajatella toteuttavan perinteistä heteronormatiivista järjestystä.

Tämä teksti perustuu lakivaliokunnan asian-tuntijakuulemisessa saatuun dosentti Magdalena Jaakkolan tutkimukseen "Suomalaisten suhtautuminen homoseksuaalisuuteen ennen ja nyt". Tämä teksti kuvaa osuvasti sen taustan, mistä tämänkin lakiesityksen vastustuksessa pohjimmiltaan on kyse. Ei ole mitenkään ihmeellistä, että homoseksuaalisuus hämmentää ja pelottaa. Varsinkin vanhemmat ikäpolvet ovat eläneet aikana, jolloin homoseksuaalisuutta pidettiin sairautena, syntinä ja rikollisena käyttäytymisenä.

Oikeustieteen tohtori Soile Pohjosen lausunnossa rinnastettiin suhtautuminen samaa sukupuolta olevien virallistettuun parisuhteeseen asennoitumiseen rodullisiin seka-avioliittoihin. Molempia on aikanaan vastustettu samanlaisilla argumenteilla. Erirotuisten avioliittoja on vastustettu ja pidetty luonnottomina. Rodulliset seka-avioliitot on koettu uhaksi rodulliselle hierarkialle ja siihen liittyvän rodullisen puhtauden ideaalille, totesi Soile Pohjonen. Taannoin sukunimilain käsittelyssä nähtiin myös puolisoitten oikeus pitää oma sukunimensä uhkana ja sitä vastustettiin kiivain sanankääntein.

Perheeseen, avioliittoon ja seksuaalisuuteen liittyvät käsitykset eivät ole stabiileja, vaan ne muuttuvat yhteiskunnallisen kehityksen muka-

na. Vielä vuoden 1929 avioliittolakiin saakka puolisoitten keskinäiset suhteet määriteltiin laissa erilaisiksi ja vaimo miehelle alisteiseksi. Avioliitto merkitsi naiselle suurelta osin myös oikeudellisen toimintakyvyn menetystä, ja aviollinen status määräsi hänen asemansa yhteiskunnassa. Sitten avioliittolakia on muutettu yhteiskunnan ja asenteiden muuttuessa.

Suhtautuminen homoseksuaalisuuteen on myös muuttunut. Homoseksuaalisuus on poistettu rikoslain ja sairausluokituksesta. Myös perusoikeusuudistuksessa vuonna 1995 lakiin otettu syrjäntäkielto estää ihmisten asettamisen erillaiseen asemaan muun muassa sukupuolisen suuntautumisen perusteella.

Magdalena Jaakkolan tutkimuksen mukaan tuomitsevat asenteet homoseksuaaleja kohtaan ovat yhteydessä rasistiseen asennekokonaisuuteen ja yksipuoliseen pitäytymiseen suomalaisen identiteettiin eurooppalaisen identiteetin kustannuksella. Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että ne, jotka tunsivat homoseksuaaleja, suhtautuivat heihin muita myönteisemmin. Homoseksuaalien julkkistu ja parisuhteiden virallistaminen voi Suomessakin lisätä homo- ja heteroseksuaalisten välisiä kontakteja ja vaikuttaa sitä kautta tasa-arvoisten asenteiden yleistymiseen.

Lastenpsykiatri Tytti Solantaun valiokunnassa kertoman mukaan homoseksuaalisuus on pysynyt stabiilina kautta aikojen. Yhteiskunnan asenteet eivät muuta homoseksuaalisuuden esiintymistä. Sen sijaan yhteiskunnan asenteet vaikuttavat siihen, miten ihmiset voivat olla sitä, mitä he ovat. Homoseksuaalisuuteen ei voi Solantaun mukaan vaikuttaa. Homoseksuaalisuus ei siis parisuhdelain hyväksymisen myötä lisääny eikä vähene. Myös teologian tohtori Martti Lindqvist totesi, että homoseksuaalien tiukka kontrolli, syrjäntä ja sanktiot vievät homoseksuaalista käyttäytymistä piiloon mutta eivät poista sitä.

Arvoisa puhemies! Parisuhdelakiin liittyy paljon pelkoja, toiveita, asenteita, arvoja ja uskomuksia. Meidän lainsäätäjänä on kuitenkin kyettävä viileään harkitaan. Meidän tehtävänä on ratkaista ne oikeudelliset ongelmat, joita syntyy siitä, että samaa sukupuolta olevien henkilöiden välisiä oikeussuhteita ja heidän oikeudellista asemaansa koskevaa lainsäädäntöä ei ole.

Toki lailla on myös suuri symbolinen merkitys. Sillä viestitämme, että yhteiskunta kunnioittaa enemmistön elämäntapaa nähdessä erilaista

rakkautta ja seksuaalisuuden määritelmää ja erilaisten perheiden elämää. Meidän jokaisen olisi mietittävä, mitä jos oma lapseni olisi homoseksuaali; miten haluan, että oma rakas lapseni voisi elää ja olla sellainen ihminen kuin hän on ilman syrjintää ja pelkoa, piilottelua ja häpeää; miten turvaamme tasa-arvoisen perhe-elämän erilaisille perheille; miten me lainsäätäjinä edistämme ihmisten välistä tasa-arvoa.

Itse äänestän parisuhdelain puolesta. Vastustajien argumentit eivät ole vakuuttaneet, päinvastoin. Itseni juristina on vaikea ymmärtää niitä, jotka selittävät hyväksyvänsä homoseksuaalit ihmisinä mutteivät sallisi ratkoa heidän elämäänsä liittyviä oikeudellisia ongelmia tällä lailla, eli sanotaan, että hyväksytään parisuhteen rekisteröinti, mutta sille ei saisi antaa oikeusvaikutuksia, tai vastustetaan viittaustekniikkaa sillä perusteella, että sen myötä samaa sukupuolta olevien parisuhteet rinnastuvat avioliittoon ja romuttavat koko perheinstituution. Parisuhteiden oikeudellista asemaa korjattaisiin heidän mukaan erillisin muutoksina vain pahimmat epäkohdat korjaten. Lakeja on kuitenkin noin 200. Mitä näistä korjattaisiin ja miten? Miksi moinen työ ja byrokratia?

Vastustajat väittävät, että samaa sukupuolta olevien parisuhteesta tulee avioliitolle kilpaileva instituutio, joka romuttaa perhe-käsitteemme. Miten muka? Miten se liikauttaa tavallisen heteroperheen mattimeikäläisen perhe-elämää? Vastustuksen takana on outo ajatus, jonka mukaan homoseksuaalisuuden tunnustaminen ja hyväksyminen tekisi siitä niin houkuttelevan, että kaikki heterot kilvan muuttaisivat seksuaalista suuntautumistaan. Sen takana taas on ajatus, jonka mukaan homoseksuaalisuus on kauhea asia ja se pitää kitkeä pois. Asiantuntijoiden mukaan homoseksuaalisuuden esiintymiseen ei voi vaikuttaa. Perheinstituutio ei siis tämän lain myötä muutu miksiäkään, päinvastoin.

Kuten Helsingin yliopiston vararehtori ja Raamatun alkukielten professori Raija Sollamo toteaa, lain myötä homoseksuaalit voivat elää ja toteuttaa seksuaalisuuttaan mahdollisimman hyvässä ja turvallisessa parisuhteessa. Avioliitoinstituutio osoittaa hänen mukaansa vahvuutensa siinä, että myös seksuaaliset vähemmistöt tuntevat viehtymystä avioliitonomaisiin kestäviin ja turvallisiin parisuhteisiin.

E erityisen loukkaavaa on joidenkuiden vastustajien puhe homoseksuaalisuudesta samassa yhteydessä muun muassa pedofilian kanssa tai lap-

siavioliittojen ja sukulaisten välisten liittojen. Se paljastaa, että homoseksuaalisuus on vieras ja pelottava asia, joka halutaan torjua. Kaikenlainen seksuaalinen väärinkäyttö niin hetero- kuin homosuhteissa on tietenkin tuomittava asia, mutta niillä ei pitäisi olla mitään tekemistä tämän lakiesityksen kanssa. Samaa sukupuolta olevien yhteiselo perustuu molempien omaan tahtoon eikä voi loukata ulkopuolisia. En ymmärrä, miten loukkaisi.

Jotkut vastustajat kauhistelevat parisuhteiden virallistamiseen liittyvää toimitusta. Pelätään, että toimitus olisi liiankin juhlava. Toimituksen kulkuun haluttaisiin puuttua lainsäätäjän mahtikäskyllä ja muuttaa se mahdollisimman koruttomaksi: Homot pysykööt piilossa. Takaa pilkistää taas se homofobia ja erilaisuuden pelko. Tähän asiaan on yksinkertainen neuvo: Ei niihin juhliin ole pakko mennä katsomaan, jos se inhottaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä lasten asemasta. Hallituksen esitys ei pidä sisällään adoptio-oikeutta. Lakivaliokunnan käsittelyssä kävi ilmi, että adoptio-oikeus ei saa laajaa kannatusta eduskunnassa ja sen sisällyttäminen lakiin olisi vaarantanut rekisteröinnin läpimenoa. Koska homo- ja lesboperheissä elää lapsia, jotka ovat jomankumman parisuhteen osapuolen biologisia tai adoptio-oikeutta lapsia, näiden lasten sisäisen adoption mahdollisuus turvaisi tehokkaasti lasten edut. Lapseksi ottamisen tarkoituksena on edistää lapsen parasta vahvistamalla lapsen ja vanhemman suhde lapseksi otettavan ja lapseksi ottajan välillä. Adoptiota edeltää aina tarkka harkinta lapsen edun selville saamiseksi. Nyt homo- ja lesboperheiden lapset jätetään kategorisesti adoptio-oikeuden ulkopuolelle. Lapsen etua ei heidän kohdallaan pystytä selvittämään.

Oikeusministeriö toteaa eräässä julkaisussa: "Lasta koskevia säännöksiä tulee arvioida ensi sijassa lapsen näkökulmasta. Sääntely voidaan lapsen kannalta katsoa epäasianmukaiseksi, jos lapsen vanhemman eläminen parisuhteessa samaa sukupuolta olevan kanssa estää yksittäistapauksessa sellaisen ratkaisun, joka olisi lapsen kannalta paras. Oheishuoltajuus, minkä samaa sukupuolta olevan parin toinen vanhempi voi nykyään saada, ei anna lapselle oikeutta saada tältä vanhemmalta elatusta tai perintöä. Se ei myöskään virallista samassa perheessä sisaruksina elävien lasten suhdetta. Perheen sisäisen adoption mahdollisuuden puuttuminen voi perustaa jopa perusoikeuksien vastaisen syrjintä-

olettaman homo- ja lesboperheissä elävien lasten asemaan. Siksi tämä kysymys onkin seuraavaksi otettava pohdittavaksi."

Lopuksi siteeraisin teologian tohtori Martti Lindqvistiä, joka sanoi näin: "Sekä yleisen yhteiskuntaetiikan että luterilaisen etiikan kannalta on nykyoloissa perusteltua tukea ehdotettua samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteen virallistamiskäytäntöä." Tähän on helppo yhtyä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

³⁹ **Matti Vähänäkki /sd:** Herra puhemies! Ennen kuin menen "kirjoittamaani" päivän tekstiin, haluan pariin asiaan, mitä on tullut esiin eräissä puheenvuoroissa, puuttua.

Ensiksikin ed. Räsäselle: Lakivaliokunnassa, jossa olen yhtenä jäsenenä, nimenomaan pidettiin hyvänä, että tämä laki rakentuu viittauksiin eli se on viittauksiin perustuva avioliittolainsäädännön kanssa, koska tämä tekniikka nimenomaan vahvistaa näitä molempia instituutioita ja niiden erilaisuutta keskeisimmissä asioissa ja toisaalta myös niitten voimaa, mitä ne liitot voivat omilla tahoillaan osoittaa suomalaisen perhe-elämän kehittämisessä.

Toinen asia: Arvostettu lakivaliokunnan puheenjohtajamme esitti avauspuheenvuorossaan kainon toivomuksen siitä, että puheenvuorot olisivat diskreetisti esitettyjä eli hyvältä maistuvia. Sitä ei täysin voi eräiden puheenvuorojen, aivan alussa käytettyjen, osalta todistaa oikeaksi, että tätä kainoa toivomusta olisi noudatettu. Nimitäin olin mukana, kun ed. Outi Ojalan ym. allekirjoittama lakialoite vastaavan lain osalta oli keskustelussa. Monet joutuivat poistumaan salista hetkeksi, kunnes tietyt henkilöt olivat lopettaneet puheensa. Toivon, ettei tätä tässä eduskunnassa tapahdu, ja olen toki jo huomannutkin samoissa, silloin jo puhuneissa, huomattavan eron sävyissä silloisiin verrattuina.

Olen ollut lakivaliokunnan jäsenenä lähes kymmenen vuotta ja olen todennut, että tämä lakiesitys on ollut erinomaisen tarkan valmistelun alaisena. Vain ani harva hallituksen esitys on saanut niin eloisaa junttausta eli tiedon ja kan-

nanottojen virtaa niin virallisesti kuin epävirallisestikin, kun on tapahtunut parisuhdelain kohdalla. Virallisia asiantuntijoita kuultiin runsaasti, niin kuin muutamat edustajat ovat jo todenneetkin. On kuultu 40:tä eri henkilöä tai tahoja. Lisäksi monet olivat lähettäneet kirjallisen lausuntonsa lakivaliokunnalle, ja ne jaettiin kaikille jäsenille tutkittaviksi. Niin kutsuttu puskaradio, joki si lasken kirjepostin sekä sähköpostin, toi myös hyvin paljon materiaalia, jota itse kukin ajatuksissaan hyödynsi, kun kantansa vihdoinkin valiokunnassa ilmaisi puolesta tahi vastaan. Mielestäni lakivaliokunta perehtyi erittäin tarkasti tähän asiaan tietäen, että julkisuus ja monet tahot seurasivat sitä erittäin tarkasti.

Jo verrattain kauan eläneenä kansalaisena muistan hyvin henkilökohtaisesti Suomen lainsäädännön eri vaiheet, sikäli kuin ne koskevat suhtautumista nyt kysymyksessä oleviin parisuhteisiin, homoihin ja lesboihin. Ensin niitä pidettiin rikoksina, ja tällainen suhde oli kriminalisoitu rikoslaisa. Sen jälkeen, todella muistan sen, se muutettiin sairaudeksi, joka on parannettavissa. Mutta sitten tässä maassa sen vaurastuttua sodanjälkeisenä aikana ja saatua yhteyksiä muihin kulttuureihin — tarkoitan tällä läntistä kulttuuria — lisättiin rikoslakiin uusi rikos, jonka nimi on syrjintä. Siinä muun muassa syrjintä jonkun henkilön homoseksuaalisen suuntautumisen vuoksi kriminalisoitiin.

Ymmärtääkseni nämä vaiheet kuvastavat hyvin monen kansalaisen omakohtaista kehitymistä mielipiteissään suhteessa nyt esillä olevaan vähemmistöön. Niin on asianlaita ainakin minun kohdallani. Olen päässyt seuraamaan tätä pimeydestä valoisuuteen tulemistä aika pitkän ajan ja olen sen vihdoinkin, sanottaisiinko, ymmärtänyt.

Asiantuntijakuulemisessa huomasi ja tietysti kaikki meistä panivat varmasti merkille samanlaisen myönteisen vastaanoton, minkä parisuhdelaki sai nimenomaan opiskelijoiden piirissä, yliopistomaailmassa, siis tutkijoiden piirissä, ja myös kirkollisissa piireissä nimenomaan yliopiston puolella työskentelevien osalta. Olipa joukossa emeritusarkkkipiispakin ym. Toki myönteisen suhtautumisen ohella vastustustakin on tullut jatkuvasti, niin kuin tänäänkin on kuultu.

Nyt olemme tilanteessa, jossa on käsiteltävä hallituksen esitystä, joka mahdollistaa kahden samaa sukupuolta olevan rekisteröimisen parisuhteeksi eli virallistamaan perheeksi. Emme toki ole mitään uudisraivaajia tällä alalla, emme

mitään edelläkävijöitä. Pohjoismaat ja useat muut Euroopan maat ja jokunen muukin maa etäämmällä ovat jo säätäneet hallituksen esityksen tyyppisiä tai sitten laajempisisältöisiä tai niukemmin asioita käsitteleviä lakeja. Niistä kaikista, erityisesti pohjoismaisista malleista, on meilläkin osin menettelytapavinkkejä otettu. Vielä on todettava kuitenkin, että valtaosassa maailman paristasadasta maasta homoavioliitto ei niiden laeissa ole mennyt läpi. Eikä meidän tarvitse kovinkaan pitkälle itään päin matkustaa, kun tapamme erilaista suhtautumista, puhumattakaan siitä, miten runsas vuosikymmen sitten Neuvostoliitossa homopareja lehtitietojenkin mukaan saatettiin kohdella, puhumattakaan kaukaisesta idästä. Erilaisten uskontokuntien piirissä tämä asia on huomattavasti suurempi tabu kuin meillä Suomessa.

Mielestäni on erityisen tärkeää muistaa, kun parisuhdelakiehdotusta lukee ja käsittelee, että avioliittolain pykälät ovat jo lähimenneisyydessä muuttuneet aika lailla pelkistetyiksi aviovarallisuusjärjestelmiksi. Siellä ei enää niinkään henkilöön käypiä ja perheyhteisöön kuuluvia asioita tuoda esiin, vaan ne jäävät pääosin perustetun perheen osapuolien ratkaistaviksi. Esimerkiksi avioeron edellytyksiä ei kerrota, sitä mitä pitää tapahtua, jotta avioero tulisi voimaan, vaan osapuolet tekevät sen itse tykönään ja päättävät, että liitto loppuu. Se on sitten ainoastaan virallinen kirjaus, että avioero on tapahtunut. Se on siis puhtaasti menettelyllinen tilanne.

Arvoisa puhemies! Usean kansanedustajan kanta lain hyväksymiseen perustuu periaatteisiin, jotka ovat muun muassa ja nimenomaan seuraavat. Äskettäin puhuneen edustajatoverin kiusaantumisesta huolimatta haluan nämä toistaa, koska ne ovat vaikuttaneet myönteisesti asiaan suhtautuvien lakivaliokunnan jäsenien pääosan ratkaisuun ja uskon, että ne vaikuttavat myös, kun tästä asiasta äänestystä käydään, silloin tehtäviin ratkaisuihin monen edustajan kohdalla.

Ensiksikin ihmisoikeudet: Kansainväliset julistukset ja sopimukset, joihin me olemme sitoutuneet, nimenomaan tuovat tämän kaltaisissa asioissa velvoitteita. Niitä meidän pitää tarkasti seurata ja olemme yleensä seuranneetkin aika lailla kiitettävästi.

Yksityisen elämän suoja on kirjattu meidän aika lailla vielä uunituoreessa perustuslaissamme, ja myös muualta lainsäädännöstä löydetään

nimenomaan yhtymäkohtia pyrkimykselle suoja- ta yksityiselämää ja perhe-elämää.

Perustuslakimme sisältää hyvin montakin kohtaa, jotka sopivat nimenomaan siihen, että tämä laki, jota ollaan säätämässä, nimenomaan perustuu meidän perustuslakiimme. Vaikka perustuslakivaliokunnan lausunto ei yksiselitteisesti sano, että jos emme tee niin ja näin, niin asia on perustuslain vastainen, rivien välistä tarkka ihminen helposti huomaa sen velvoittavuuden.

Erityisen tärkeänä pidän ja on yleensäkin pidettävä hallituksen esityksen tarkoittamaa parisuhteelle kuuluvaa taloudellista tasa-arvoa, ei kaikissa perheissä keskenään vaan nimenomaan sen suhteessa esimerkiksi avioliittoon. Mehän tiedämme varsin hyvin, että monet homo- ja lesboparit ovat vuosikymmeniä eläneet niin kuin perheessä eletään, mutta he eivät ole saaneet, niin kuin sanotaan, pennin hyrrää niistä etuisuuksista, joita avioliitossa olevat ovat saaneet, vaikka ovat maksaneet ankarimman järjestelmän tai kohdan mukaisesti veroja — eräs tietämäni perhekin 30 vuotta — niin jotain täytyy silloin olla pielessä. Tähän voidaan tuoda vastaväitteenä se, että hoidetaan verotuskysymykset muulla tavalla. Siellä on noin 200 eri lakia, jotka sivuavat tätä, noin 200, eli viisi A4-liuskaa, joissa jokaisella rivillä on sanottu ainoastaan yksi lain nimi. Tällä viittaussäännöksellä nimenomaan ne perheet tulevat osallisiksi samoista taloudellisista eduista kuin avioliitossa olevat.

Kannatan lain hyväksymistä.

⁴⁰ **Susanna Huovinen /sd:** Arvoisa puhemies! Virallistetusta parisuhteesta käydyssä keskustelussa vastustajat sanovat usein, niin kuin ovat tänään täälläkin sanoneet, että oikeudenmukaisuusnäkökulma ei ole oikea lähestymistapa asiaan. Mikä sitten olisi oikea suhtautumistapa? Seuraavassa aivan esimerkinomaisia tilanteita, jotka ovat lainauksia Helsingin yliopiston oikeustieteen opiskelijoiden ainejärjestölehden Lailistettua syrjintää -kirjoituksista.

"Pariskunta a ja b muuttavat takaisin Suomeen asuttuaan ulkomailta vuosien ajan. Mukaan he tuovat yhdessä ostetun verottoman auton. Suomessa auto voidaan rekisteröidä vain toisen omistajan nimiin, mutta autoa saavat ajaa myös tämän perheenjäsenet. Auto rekisteröitiin a:n nimiin. B:tä ei kuitenkaan katsota a:n perheenjäseneksi, joten hän ei saa Suomessa ajaa omistamaansa autoa.

Toinen esimerkki, hieman ikävämpi sellainen: Pariskunta c ja d joutuivat onnettomuuteen. C selviää kolhuista, mutta d:n laita on huonommin, hän joutuu viikoiksi sairaalaan tehohoitoon. Vuosikausien yhdessä asumisesta huolimatta c:tä ei katsota d:n lähiomaiseksi eikä hänelle anneta tietoja toisen terveydentilasta eikä hoidosta.

Miksi b ei saanut ajaa omaa autoaan? Miksi c ei saanut tietoa lähimpänsä hoidosta? Vastaus on yksinkertainen: Molemmissa esimerkkitapauksissa pariskuntien osapuolet olivat samaa sukupuolta eikä heillä ollut mahdollisuutta virallistua parisuhdettaan juridisesti. Vastaavia perhemuodon takia eriarvoisuuteen johtavia säännöksiä on Suomen lainsäädännössä satoja." — Nämä esimerkit siis Laillistettua syrjintää -kirjoituksesta oikeustieteen opiskelijoiden ainejärjestölehdestä.

Virallistettu parisuhde tai, kuten lakivaliokunta esittää, rekisteröity parisuhde helpottaisi siis monia ihmisten arkielämään liittyviä ongelmia, joiden korjaaminen yksittäisillä lainmuutoksilla, kuten täällä on jo tullut tänään esiin, veisi paitsi aikaa, olisi myös epävarmempi tapa taata samaa sukupuolta olevien tasavertaisuus suhteessa heteropareihin. Tästä tässä lainsäädännössä on kaikessa yksinkertaisuudessaan siis kyse. Kuten lakivaliokunnan perusteluissa todetaan viisaasti, suurimpien epäkohtien poimiminen muiden joukosta olisi vaikeaa ja jopa mielivaltaista. Tällaisessa ainakaan minä en haluaisi olla mukana.

Tarkoitus ei ole eikä pidä ollakaan kannan ottaminen homoseksuaalisuuteen. Olipa tämä talo mitä mieltä tahansa homoista, yhteiskunnassamme on ja tulee aina olemaan samaa sukupuolta olevia pareja. Miksi tehdä heidän elämästään vaikeampaa monimutkaisella lainsäädännöllä, valitseva tilanne kun ei ole edes perustuslakimme mukainen? Kuten lakivaliokunta toteaa, perustuslakimme mukaan jokaisen kansalaisen yksityiselämä on turvattu, siis "jokaisen kansalaisen". Tämän turvan piiriin kuuluu oikeus päättää sukupuolisesta käyttäytymisestään ja perhe-elämästään. Tässä keskustelussa ei ole mielestäni tullut yhden yhtä kunnan perustetta sille, miksi perustuslaki tulisi tämän yhden ryhmän osalta jättää kuolleeksi kirjaimeksi.

Lisäksi lakivaliokunta toteaa perusteluissaan aivan oikein, että riippumatta siitä, miten perhe määritellään, yhteiskunnassa on samaa sukupuolta olevien parisuhteita, jotka toteuttavat tyy-

pillisiä perheen funktioita, toisin sanoen tuottavat parikumppaneille turvaa ja hellyyttä. Miksi tämän hyväksyminen on niin vaikeaa? Kai näinä aikoina, kuten jo debatissakin sanoin, maailmassa olisi suurempaa tarvetta rakkaudelle ja välittämiseksi kuin ennakkoluulojen värittämille uhkakuville.

Arvoisa puhemies! Tämä asia on herättänyt hyvin paljon keskustelua. Meille kansanedustajille palautetta ja kommentteja asiaan on suorastaan tulvinut. Kuten puhemies Uosukainen valtiopäivien avajaisissa jo helmikuussa asian osuvasti ilmaisi, sähköposti oikein suhisee. Ainakin se palaute, jota itse olen saanut, on ollut pääsääntöisesti kriittistä ja kielteistä, vaikka myös myönteisiä kannanottoja on tullut. Meidän edustajien on kuitenkin tämän voimakkaan palautetulvan alla hyvä muistaa, että luotettavien mielipidemittausten mukaan suomalaisten enemmistö kannattaa samaa sukupuolta olevien parien rekisteröitymismahdollisuutta. Saamamme palautteen kielteisyys antaa siis helposti asian kokonaisuudesta vääristyneen kuvan.

Hyvin monet kielteisesti asiaan suhtautuvat palautteenantajat, kuten täälläkin puheenvuoron käyttäjät, vetoavat Raamattuun ja kristinuskoon. Tämä vetoaminen ei kuitenkaan pohjaudu, kuten saattaisi äkkiä luulla, lähimmäisenrakkauteen, vaan pikemminkin tuomitsemiseen. Tämä asennoituminen kertoo mielestäni tietysti vain peloista ja ennakkoluuloista, joiden ylitsekäyminen on toisille ihmisille täysin mahdotonta. Minulle tämä on suuri suru, sillä olen kuvitellut, että uskomme tärkein kulmakivi on lähimmäisenrakkaus ja suvaitsevaisuus, ei itsensä ylentäminen määrittelemään, millaista on oikea rakkaus.

Toki meillä jokaisella on oikeus mielipiteeseemme yksittäisinä kansalaisina, mutta eduskuntana meillä ei ole oikeutta asettaa ihmisten keskinäisten suhteiden ylivertaiseksi vahtijaksi. Minua kristittynä itse asiassa loukkaa se, että täälläkin tänään sanotun mukaan kirkon mielipide olisi ainoastaan piispojen sana. Kirkko muodostuu nähdäkseni meistä yksittäisistä kirkkoon kuuluvista ihmisistä, yksilöistä, ja minä en nyt enkä myöhemmin tule luovuttamaan oikeuttani puhua kristittynä samaa sukupuolta olevien tasavertaisen kohtelun puolesta sukunimikaima piispa Huoviselle enkä kenellekään tai millekään muulle kirkonmiehelle enkä kirkkohallituksille. Korostan, että tässä asiassa on mielestäni uskonnollisia käsityksiä enemmän kyse ihmisten tasa-

arvoisuudesta, siitä että yhtä lailla kuin heteroil-la myös samaa sukupuolta olevilla pareilla on oikeus olla toisilleen myös lain mukaan toistensa lähimmät ihmiset.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että valio-kunta olisi ottanut myönteisen kannan perheen sisäiseen adoptioon, koska sen puuttuminen tuo monille pareille huolta lasten tulevaisuudesta.

En voi myöskään ymmärtää sitä kummallista leikkittelyä, jota tässä asiassa on käyty yhteisen sukunimen puitteissa, mutta hyväksyn kuitenkin sen, että ne tästä esityksestä nyt puuttuvat. Toivon, että tässä asiassa liikutaan pienin askelin kohti tasavertaisempaa tilannetta.

Olen sitä mieltä, että eduskunnan tulisi hyväksyä lakivaliokunnan mietintö. Mielestäni me emme voi antaa ennakkoluulojen ja pelkojen estää järkevää ja tasa-arvoisuuteen pyrkivää, perustuslakimme vaatimaa lainsäädäntötyötä, joka ei millään tavoin uhkaa yhteiskuntamme perusteita.

⁴¹ **Irina Krohn/vihr:** Arvoisa puhemies! Tämän päivän keskustelua seurattuani olen entistä vakuuttuneempi siitä, että lähitulevaisuudessa Suomessa pitäisi valtion ja kirkon erota virallisesti. Ranskassa on perinne, että siellä kirkon asiat kuuluvat kirkolle. Tämä perinne on alkanut siitä, kun Ranskan historiassa on ollut hyvin verisiä konflikteja katolilaisten sekä luterilaisten ja protestanttien välillä. Tällä hetkellä on niin, että me kirkkoon kuulumattomat kansanedustajat emme käsittele esimerkiksi kirkkolakia ja muuta. Meillä ei ole niissä asioissa päätäntävaltaa.

Koen sen jollain tavalla tyrmistyttävänä, kun minun niin kuin ed. Huovisenkin sähköposti on suhissut eikä oikeastaan suhissut vaan vinkunut kuin karhean kiven ääni metallia vastaan, kun on Raamatun voimalla heitetty kiviä päähän. Voi sanoa, että olen kokenut sen vastenmielisenä. Tällä en tarkoita sitä, ettei minusta yhteiskunnassa saisi olla kaikkia mielipiteitä, ja kirkolla on ehdottomasti oikeus ja velvollisuus moraaliseen ja eettiseen debattiin.

Korostaisin sitä, että Suomen eduskunta tekee lainsäädäntöä kaikille Suomen kansalaisille, myös niille, jotka eivät kuulu kirkkoon, ja myös niille, jotka kuuluvat johonkin toiseen kirkkokuntaan tai uskontokuntaan. Tällainen yhden kirkkokunnan fundamenttisiiven hegemonia moraalisisissa asioissa on ollut hieman kummastutta-

vaa ja tänä maailman aikana suorastaan surullista.

Sitten itse tähän parisuhdelakiin.

Minusta tuntuu, että tämän ajan yliseksuaalisuus on leimannut tätä keskustelua. Miten nyt sanoisi, eihän parisuhde eikä heterosuhde ole alun perin ollut oikeastaan säädely, romanttinen rakkaus ja seksuaalisuus. Se on vain yksi osa parisuhdetta. Avioliittolainsäädäntö on lähtenyt nimenomaan yhteisön tarpeesta säädellä ihmissuhteita ja parin sisäisistä taloudellisista tarpeista. Ei se ole ollut pitsiunelmainen romanttisen rakkauten juhla. Se on ollut enemmänkin taloudelliseen sopimusoikeuteen kuuluva seikka. Olen häkeltynyt, että meidän aikakautemme seksuaalisromanttinen käsitys avioliitosta on todella valunut myös tänne samaa sukupuolta olevien parisuhdekeskusteluun. Itse näen tämän hieman arkisena, asiallisena, kuivahkona tapana, että yhteiskunta antaa tukensa myös samaa sukupuolta oleville kansalaisilleen saada niitä oikeusvaikutuksia, mitä parisuhteella perinteisesti on saatu.

Ehkä olen sen verran jo vanha, mutta tämä homoseksuaalisten ihmisten elämän näkeminen ikään kuin seksuaalisen orientaation kautta on myös hyvin häkellyttävää. Itse heteroseksuaalisena naisena olisin hyvin hämmästynyt, jos vaikka äitiysavustuksista ja muista keskusteltaessa koko ajan puhuttaisiin, että nyt näille heteronaisille tarvitaan äitiysloman pidennys. Jotenkin toivoisin, rakkaat, arvoisat edustajatoverit, että näkisimme toisemme aina koko ajan ihmisinä, myös silloin, kun on kysymys homoseksuaaleista, ja silloin, kun on kysymys heteroseksuaaleista. Seksuaalisuus on oikeastaan vain yksi osa meitä ja jonkin verran minusta myös yksityisasi-

On häkellyttävää ajatella niitä homoseksuaaleja kansalaisia ja heidän läheisiään, jotka kuulevat hyvin seikkaperäisiä arvioita siitä, minkälaisia kansalaisia he ovat. Keskustelu muistuttaa mielestäni vanhoja aikoja, kun miehet määrittelivät naisten älyä ja sielua tai kun eurooppalaiset määrittelivät muiden rotujen ominaisuuksia. Täällä ei tällä hetkellä ainakaan keskusteluun ole osallistunut yksikään kansanedustaja, joka olisi puhunut omasta elämästään. Me kaikki puhumme muiden elämästä, ja silloin meillä on mielestäni erityinen vastuu sanavalinnoista.

Viimeiseksi haluan korostaa, että emme täällä vain peilaa arvoilmapiiiriä, me luomme sitä arvoilmapiiiriä, ja kaikilla niillä sanoilla, joilla

määrittelemme jotkut ihmiset poikkeaviksi, leimaamme suomalaisia isiä, äitejä ja lapsia. Me käytämme aika isoa asetta, jos me tänne valittuina näin paljon tiedämme näiden ihmisten syistä. Mitä nyt olen tässä maailmaa nähnyt, teatteria ja muuta, niin tuntuu, että seksuaalisuus on aina kauhean vaikea asia. Kaikki nämä iljettävät yksityiskohdat nyt täällä homoseksuaalin luonteesta — jos halutaan iljettäviä yksityiskohtia, niin kylähän heteroseksuaalinenkin historia on niitä täynnä. Seksuaalisuus on ihmiskunnassa sellainen voima, joka sekä rakentaa ja luo elämää että myös saa meissä sellaisia pimeitä voimia esiin, joista meillä ei välttämättä ole syytä olla ylpeitä, mutta seksuaalisuuden pimeä puoli ei ole mikään asia, mikä liittyy homoseksuaalisuuteen. Se liittyy seksuaalisuuteen ylipäätänensä. Jos tietäsimmekin, onko taustalla liian läheinen tai liian kaukainen äitisuhde tai minkälainen fiksaatio, niin maailma olisi kauhean paljon onnellisempi. Kun me emme sitä tiedä, niin toivon, että emme sitten kapeasti määrittele vain joidenkin ihmisten seksuaalisuutta sairaaksi.

Vielä viimeiseksi haluaisin lausua kiitokset lakivaliokunnan puheenjohtajalle ja koko lakivaliokunnalle. Te olette tehneet ison ja pitkän työn meidän kaikkien edustajien puolesta perehtymällä siihen asiaan niin tarkasti ja tasapainoisesti. Se ainakin minulle tekee entistä helpommaksi äänestää tämän lakiesityksen hyväksymisen puolesta.

⁴² **Juha Karpio /kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys parisuhteen virallistamisesta on jatkoa ed. Ojalan viime kaudella tekemälle lakialoitteelle samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta. Kun viime vaalikaudella olin lakivaliokunnan jäsen, kuulimme silloin huomattavan määrän asiantuntijoita ja selvällä enemmistöllä päädyimme kannanottoon, ettei silloinen lakiesitys ollut hyväksyttävissä, kuten sitten myöskin täysistunnossa todettiin.

Kun nyt olen perehtynyt tähän lakivaliokunnan mietintöön ja hankittuun perustuslakivaliokunnan lausuntoon samoin kuin asiantuntijoiden antamiin lausuntoihin, voin todeta, että ne ovat pitkälle saman tyyliisiä kuin aikaisemminkin. Ne ongelmat, joita yhteiselämää elävien kumppanien elämään liittyy, ovat siis samanlaisia, ja kun ongelmat tiedetään, olisi parempi tapa korjata ne muulla lainsäädännöllä kuin nyt annetulla halli-

tuksen esityksellä, joka jo valmistelultaan on ollut suppea. Kuuluihan valmistelevaan työryhmään vain muutama virkamies sekä yhden homoseksuaalisen etujärjestön edustaja eikä esimerkiksi lainkaan valmistelussa kuultu kirkon edustajaa, vaikka näin olisi saatu asiaan syvällisempää asiantuntemusta. Kun nyt parisuhdetta rinnastetaan avioliittoon, tuntuu suorastaan ylimieliseltä menettelyltä, ettei kirkon näkökohtia asian valmistelussa otettu huomioon.

Eriävässä mielipiteessä lakivaliokunnassa vähemmistöön jääneet painottivatkin yhteiskunnan tukea avioliitolle ja sen aseman vahvistamiselle, eikä sen rinnalle tulisikaan luoda rinnastettavia instituutioita.

Samoin suuri periaatteellinen kysymys on se, voiko jo 18-vuotias päättää täysin kypsästi rekisteröitymisestä toisen samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa. Eikö joka tapauksessa, jos laki hyväksytään, ikärajaa voisi asettaa 21 ikävuoteen, niin kuin näköjään valiokuntakin alkuvaiheessa pohti? Vaikka avioliiton solmimisessa normaalissa tapauksessa ikäraja onkin mainittu 18 vuotta, asian poikkeavuuden vuoksi 21 vuoden ikäraja olisi ollut ehdottomasti parempi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, ettei virallistettuun parisuhteeseen sovelletaisi isyyslain säännöksiä eikä lapseksi ottamisesta annetun lain säännöksiä eikä rekisteröitymisessä voisi ottaa toisen puolison sukunimeä. Rekisteröivänä viranomaisena tulisi toimimaan maistraatin päällikkö, eikä vihkikaavaa, jota avioliittoa solmittaessa noudatetaan, näissä tapauksissa käytettäisi. Saamani selvityksen mukaan maistraatin päällikkö vain tulisi selvittämään lain sisällön, minkä jälkeen osapuolet allekirjoittaisivat asiakirjan, jonka maistraatin päällikkö vielä vahvistaisi, ja näin parisuhde olisi rekisteröity.

Esityksen mukaan siis toisen puolison sukunimeä ei voisi ottaa. Tämähän on teoriaa eikä anna totuudenmukaista kuvaa asiasta, vaikka näin hallituksen esityksessä todettaisiinkin. Vaikkapa samassa tilaisuudessa, kun rekisteröityminen tapahtuu, henkilö voi laittaa sukunimensä muutoshakemuksen vireille, ja se todennäköisesti myös hyväksytään. Maksu siitä on 500 markkaa, ja todennäköisesti maistraatin päällikkö hankkii ennen luvan myöntämistä nimilautakunnan lausunnon, joka sitten aikanaan tulee puoltavana. Eikö siis olisi ollut rehellisempää luoda mahdollisuus ottaa heti toisen puolison nimi eikä käyttää tällaista kiertotietä ja luoda näin turhaa byrokra-

aa, jos sitten tämän lain hyväksyminen on yleensäkin perusteltua?

On hyvä, ettei esityksessä ilmenevin perustein adoptio-oikeutta ole, vaikka kun asiantuntijalausuntoihin tutustuukin, myös siinä kierto-mahdollisuuksia on olemassa.

Kun nyt olen perehtynyt mietintöön, olen tullut lopputulokseen, että mikäli laki hyväksytään, samaa sukupuolta olevat puoliset tulevat perintö-oikeudellisesti samaan asemaan kuin aviopuoliset. Kysyn vain: Onko tämä oikein? Asumathan esimerkiksi monet vanukset tai muut samaa sukupuolta olevat henkilöt yhteistaloudessa ilman, että heillä on tällaista parisuhdetta kuin tässä esityksessä tarkoitetaan. Miksi nämä jäisivät perintö- ja verotusasioissa huonompaan asemaan kuin virallisessa parisuhteessa olevat henkilöt tulisivat olemaan? Ei kai voitane vaatia, että vanhukset virallistaisivat lain mukaisesti yhdessä asumisensa, kun varmasti mistään tämän lain mukaisesta parisuhteesta ja asumisesta ei välttämättä ole edes kyse.

Arvoisa puhemies! Kun olen yrittänyt perehtyä hallituksen esitykseen samoin kuin lakivaliokunnan mietintöön, annettuihin lausuntoihin ja vastalauseisiin, en voi päätyä muuhun lopputulokseen, kuin että tämä lakiesitys tulee hylätä. Mistään yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamisesta ei joka tapauksessa ole kyse. Myönnän, että tällaisessa parisuhteessa asuvien henkilöiden asemassa ja heidän lainsäädännöllisessä tilanteessaan on korjattavaa ja ne puutteet tulee korjata, mutta tämä esitys ei johda sellaiseen lopputulokseen, jota ainakaan minä voisin hyväksyä.

43 Anni Sinnemäki /vihr: Arvoisa puhemies! Totean tyytyväisyydellä, että tämä laki on täällä käsiteltävänä. Lakiesityksen lopullinen muotoilu ei ole aivan sitä, mitä vihreä liitto ja vihreä eduskuntaryhmä alun perin toivoivat, mutta olen kuitenkin tyytyväinen, että saamme tämän lain vihdoin myös Suomeen.

Käsittelyssä oleva laki on sellainen, että se vaikuttaa myönteisellä tavalla lukuisten ihmisten elämään. Lain avulla monet lainsäädännölliset puutteet, jotka ovat haitanneet samaa sukupuolta olevien pariskuntien elämää, poistuvat. Samoin lain vaikutus myös suvaitsevaisuuteen on toivoakseni positiivinen. Samaa sukupuolta olevien pariskuntien asema tunnustetaan. He ovat olemassa ja heillä on oikeus elää ja rakastaa aivan samalla tavalla kuin maamme heteroparis-

kunnilla — tai tämän lakiesityksen jälkeen ainakin melkein.

Olen saanut postia tämän lain kannattajilta, ja nämä viestit ovat vakuuttaneet minua entistä vahvemmin lain välttämättömyydestä. Myös lain vastustajilta on tullut huomattava määrä postia. Lähes kaikkia lain vastustajien yhteydenottoja yhdistää kuitenkin eräs piirre. Mielestäni viestit eivät käsittele tätä lakia, vaan enemmänkin ne kertovat näiden ihmisten suhtautumisesta tai ahdistuneisuudesta koskien homoseksuaalisuutta tai — välillä itse asiassa tuntuu siltä — seksuaalisuutta ylipäättänsä.

Tämä pätee osaltaan ehkä myös joihinkin tämän talon sisällä esitettyihin mielipiteisiin. Esimerkiksi eräs lakivaliokunnan mietintöön jätetty vastalause toteaa, että vaikka asia on minulle vaikea, ymmärrän kuitenkin homoja ja lesboja. Oikeastaan tässä ei ole kysymys ymmärtämisestä. En ainakaan itse koe, että tämän lain perusteella minun pitäisi ymmärtää toisten ihmisten seksuaalisuutta sen enempää kuin aikaisemminkaan, vaan kysymys on lainsäädännöstä, joka tarjoaa tasa-arvoiset mahdollisuudet myös erilaisella seksuaalisella suuntautuneisuudella varustetuille ihmisille hoitaa perhesuhteitaan. Siinä mielessä kysymys on ehkä positiivisesta perhepolitiikasta, emmekä me, niin kuin täällä on monta kertaa tässä keskustelussa todettu, tee mitään päätöksiä homoseksuaalisuudesta ja sen olemuksesta.

Toivon, että edustajat pääsevät tuntemustensa ja kummeksuntiansa yli ja pystyvät käsittelemään tätä lakiesitystä rationaalisesti nimenomaan lakiesityksenä, ei minään sen kummempaa asiana. Näin siitä huolimatta, että itse lakiesityskin on saanut joiltain kohdiltaan osansa tästä epäratioonalaudesta ja huonosti perustellusta käsittelevästä.

Eräs oudoista kohdista on sukunimikysymys. Nyt ehdotetaan, että samaa sukupuolta olevat pariskunnat eivät voi suhdetta rekisteröidessään ottaa yhteistä sukunimeä muuten kuin maksullisella nimenmuutoshakemuksella. Aviopareillehan tämä ei ole maksullista. Valtioneuvoston esityksestä ei yhteisen sukunimen käytännön epäämälle löydy mitään perusteluita.

Lakivaliokunta on perustellut asiaa, mutta perustelut kuulostavat hyvin erikoisilta. Valiokunnan mukaan vahva pääperiaate nykyisessä nimilaissa on sukunimen pysyvyys. Valiokunta toteaa, että tämän vuoksi "valiokunta pitää hyväksyt-

tävänä sitä, että oikeus yhteiseen nimeen suoraan lain nojalla kuuluu vain avioliittoon". En oikein ymmärrä, olettaako valiokunta, että samaa sukupuolta olevien rekisteröidyt parisuhteet kestävät vähemmän aikaa ja siksi sukunimet eivät olisi niin pysyviä. Jos näin on, tästähän nyt ei tietenkään vielä itse asiassa voi olla mitään evidenssiä. Me emme tiedä, miten tulee käymään, mutta epäilen, ettei se olisi näin. Toisaalta taas jos lakivaliokunta on sitä mieltä, että sukunimen pysyvyys on tärkeä arvo ylipäättänsä, eikö silloin pitäisi sitten pyrkiä myös sellaiseen lainsäädäntöön, jossa avioliittoon meneviä kannustetaan pitämään oma sukunimensä eikä ottamaan yhteistä nimeä? Tästä ehkä voisi vielä kysyä, mitä näillä perusteilla oikeastaan tarkoitetaan.

Arvoisa puhemies! Itse olen pahoillani siitä, että tässä tilanteessa ei ilmeisesti nyt pystytä saamaan aikaan sellaista lakia parisuhteiden virallistamisesta, että se paremmin parantaisi myös lasten asemaa. Toki tämänkin esitys tekee niin vanhempien aseman helpottamisen kautta, mutta suoraan lapsia koskevat parannukset jäävät uupumaan. Ei ole hyvä, että joudumme yhä keskustelemaan yleisestä asenneilmapiiristä ja siitä, kiusataanko homo- ja lesboperheiden lapsia koulussa, koska todellisuushan on se, että tällaisilla perheillä on lapsia ja tulee varmasti tulevaisuudessa olemaan, vaikka tässä ehdotuksessa ei olekaan sisäistä adoptio-oikeutta. Tavallaan kiusaamisargumentti on mielestäni ehkä puutteellinen. Sanoin lähetekeskustelussa, että lapsia kiusataan monista muistakin syistä, mutta silloin yhteiskunnan tehtävä on yrittää lievittää sitä suvaitsemattomuutta, jonka takia lapsia kiusataan, eikä omalta osaltaan olla vahvistamassa sitä. Näiden lasten edun mukaista olisi ollut, että heidän todelliset perhesuhteensa, voimassa oleva tilanne, olisi tunnustettu myös lain edessä ja juridinen lapseksi ottaminen olisi mahdollistettu.

Lakivaliokunnan mietinnössä todetaan: "Jos parisuhteen osapuolet voisivat yhdessä ottaa otolapsen tai suorittaa perheen sisäisen adoption, lapsi saisi kaksi äitiä tai kaksi isää. Tämä merkitsisi perusluonteista muutosta vanhemmuuden sääntelyssä." Mutta tässä lakivaliokunta unohtaa, että vanhemmuuden sääntelystä huolimatta nämä lapset ovat jo olemassa eikä lasten asema muutu paremmaksi siitä, että eduskunta ei pysty tällaista asiaa laissa toteamaan. Esimerkiksi vanhemman kuolemantapauksen yhteydessä tämä lakiesitys jättää lapsen juridisesti kokonaan vail-

le vanhempia ja ei-juridisen vanhemman kuollessa myös vaille rintaperillisen oikeutta perintöön.

Sitten lyhyesti, ed. Karpio otti täällä esiin ikärajakysymyksen: Sanoisin vain, että ikärajakustelu on ehkä sitten kaikkein järjettömin asia, mikä tämän asian yhteydessä on otettu käsitte-lyyn. Sille ei mielestäni ole mitään perusteita.

Näistä joistakin puutteista huolimatta toivon, että eduskunta voi hyväksyä tämän lain, joka luonteeltaan on ehkä jonkinlainen kompromissi. Valiokunnan enemmistö tuli sen taakse. Voidaan ajatella, että se on sitten luonteeltaan sellainen, jonka ehkä eduskunnan enemmistö voi hyväksyä. Meillä on täällä ilmeisesti tästä asiasta erilaisia näkemyksiä. Itse en itse asiassa näkisi mitään ongelmaa siinä, että säädettäisiin laki, jossa tällaiset liitot olisivat rinnasteisia avioliittoon. Mutta koska se näyttää olevan monille kynnyksikysymys, on varmasti sitten perusteltua, että on tehty tällainen erilainen laki.

Haluaisin vielä korostaa sitä, että tämä on laki, joka ei ota keneltäkään pois. Tämä ei tule vahingoittamaan meistä ketään. Tämä tulee vahvistamaan perheinstituutiota yhteiskunnassa, koska se antaa yhteiskunnan hyväksynnän sellaisille perheille, joita on olemassa. Toivoisin, että ihmiset suhtautuvat tähän esitykseen myönteisesti. On tullut viime viikkoinakin mieleen, kun on ollut erilaisia järkyttäviä tapahtumia, joissa on kuollut paljon ihmisiä, että on maailmassa paljon tärkeämpiä asioita vastustettaviksi kuin samaa sukupuolta olevien ihmisten oikeus rekisteröidä liittonsa.

⁴⁴ **Katja Syvärinen /vas:** Arvoisa puhemies! Laki virallistetusta parisuhteesta tai rekisteröidystä parisuhteesta on herättänyt paljon vastustusta. Yksi syy vastustaa lakia on ollut pelko siitä, että se heikentää avioliiton merkitystä.

Mikä on avioliitto? Mielestäni avioliitto turvaa pariskunnan taloudellisen yhteisyyden ja keskinäisen huolenpidon. Lisääntymiseen tai seksuaalisuuden toteutumiseen, niin sanotusti yhdeksi lihaksi tulemiseen, avioliitto ei velvoita. Kyseessä olevassa laissa ei myöskään ole kysymys seksuaalisuuden toteuttamisesta. Siinä mielessä avioliittolakia ja lakia rekisteröidystä parisuhteesta voi katsoa rinnakkain, että ne perustuvat länsimaissa hyväksytyyn elämänmuotoon, jossa kaksi ihmistä elää vapaaehtoisesti yhdessä. Mutta kuten mietinnön perusteluissa ja myös muun muassa ministeri Koskisen puheenvuoros-

sa tuotiin esille, avioliittoon viittaaminen tässä lakiesityksessä ja mietinnössä on tehty käytännöllisistä syistä, ei siksi, että puhuttaisiin kahdesta rinnasteisesta asiasta.

On perusteltua säätää laki parisuhteen virallistamisesta ja luoda lainsäädäntöön uusi oma perhemuotonsa. Jos kaikkia yli 200:aa lakia, joihin nyt kyseessä oleva laki viittaa, muutettaisiin kosemaan aviopuolisoiden lisäksi asuinkumppaneita, jouduttaisiin tilanteeseen, jossa avioliitolla ei enää olisikaan sille kuuluvaa erityisasemaa lainsäädännössä, eli kävisi juuri päinvastoin kuin lain vastustajat sanovat. Teemme lainmuutokset sitten yksi kerrallaan tai yhdessä kokonaisuudessa, ennakkoluuloja tässä salissa varmasti on. Enkä ole mitenkään vakuuttunut siitä, että tämä laki menisi läpi paloina, ellei se mene läpi kokonaisuutena.

Arvoisa puhemies! Esitys olla hyväksyttävä tätä muun muassa yhteisen sukunimen osalta tuntuu enemmän kiusanteolta. Kuten on monissa puheenvuoroissa todettu, yhteisen sukunimen hankkiminen pariskunnalle ei ole mahdollonta nykyisen lainsäädännön puitteissa, mutta se tehtäisiin samaa sukupuolta olevalle pariskunnalle ikävällä tavalla hankalammaksi kuin tavallisille aviopareille. Samoin ajatus 21 vuoden suojaikärajasta, joka onneksi päätettiin ottaa pois lakivaliokunnan mietinnöstä, oli mielestäni enemmänkin kiusantekoa.

Puhe lapsista on helppo tapa nostaa kuulijojensa tunteita. Hallituksen esityksen perusteluissa sanottiin, että tällä esityksellä tuetaan erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua. Kahden äidin tai kahden isän perheissä elää jo nyt lapsia, joilla on kaksi sosiaalista ja psykologista vanhempaa pitämässä heistä huolta, kasvamassa heidän kanssaan ja kasvattamassa heitä. Näiden lasten olemassaoloa ei lainsäädännöllä voi kieltää.

Sen sijaan lainsäädännöllä on mahdollisuus vaikeuttaa heidän elämäänsä ainakin kahdella tavalla, ensiksikin siten, että jättämällä lasten asema ja oikeudet kokonaan lainsäädännön ulkopuolelle annamme näille lapsille viestin siitä, että yhteiskunta ei toivo heidän olemassaoloaan eikä heidän kehittymistään tasapainoisiksi aikuisiksi. Toisekseen vaikeutamme näiden lasten arkielämää. Vaikka näillä lapsilla todellisuudessa on kaksi tasa-arvoista vanhempaa, toinen äiti tai isä ei voi jäädä vanhempainlomalle tai hoitovapaalle, edustaa lasta sairaalassa, päiväkodissa tai koulussa eikä lapsi peri toista vanhempaa rinta-

perillisenä. Kaikkein kurjin ja ongelmallisin tilanne lapsen kannalta on, jos hänen vanhempiensa eroavat. Lapsella ei tällöin ole lakisääteistä oikeutta tavata toista hänelle tärkeää aikuista, ei päättää kumman luona haluaa asua, eikä edes oikeutta elatukseen. Lapsen etua ajatteleva edustaja äänestää siis tämän lain hyväksymisen puolesta.

Arvoisa puhemies! Minua on ihmetyttänyt, itse asiassa suorastaan hirvittänyt, tämän asian ympärillä kiehunut suorastaan fundamentalistienkin keskustelu. Silloin kun meidän täällä eduskunnassa olisi yhteisesti puhuttava suvaitsevaisuuden kaikinpuolisesta lisäämisestä, on tämä kiihkoileva pelottelu ollut omiaan ennemminkin herättämään vastenmielisyyttä sen esittäjiä kohtaan. En usko, että se on hyväksi kenellekään. Olen sitä mieltä, että kiihkoton asiallinen keskustelu tämän lain ympärillä on kaikille osapuolille parasta.

Lakiesitys on kompromissi, mutta toivon, että se edes tällaisena hyväksytään, sillä se on yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeä asia. Kaikkein tärkein se on niille pareille, jotka toivovat ja odottavat, että saavat virallistaa parisuhteensa.

⁴⁵ **Nils-Anders Granvik /r:** Värderade herr talman! Lagförslaget om registrerat partnerskap har stötts och blötts så det finns inte särskilt mycket nytt att säga. Jag vill ändå för egen del delta i debatten för jag anser att saken är viktig och vill på de grunderna uttala mig helt kort. Lagförslaget väcker också känslor som gör att det tyvärr sker överslag i debatten. Olyckligtvis har detta skett också i dag, både från motståndares och förespråkares sida. Det här är någonting som jag beklagar. Jag tycker inte att det gagnar saken överhuvudtaget.

Jag vill betona alla människors lika värde oberoende av avvikelser i sexualitet, handikapp eller kanske någonting annat. Tolerans gentemot varandra och andras åsikter är en grundregel för att vi skall kunna föra en värdig diskussion, trots att vi säkert har olika syn på saken.

Arvoisa puhemies! Minulle rekisteröidyn parisuhteen vastustamisessa on kysymys vakauksesta. Se, että parisuhde rinnastetaan avioliittoon, sotii sitä vastaan, minkä minä ymmärrän olevan luomisjärjestyksen tarkoitus. Kun perhettä perustetaan ja lapsia saadaan, vaaditaan, että osapuolet ovat mies ja nainen. Avioliitto miehen

ja naisen välillä on perheen ja myös yhteiskunnan perusta. Jos luovumme tästä järjestyksestä, olemme eksyksissä. Tämä on askel yhteiskuntarakenteemme rappeutumisessa.

Vastalauseet 3 ja 4 lakivaliokunnan mietinnössä vastaavat hyvin käsitystäni siitä, mistä on kysymys. Toivon, että eduskunta oivaltaa, että yksi yhteiskunnan tärkeimmistä peruspilareista kaadetaan, jos lakivaliokunnan mietintö hyväksytään. Minä tulen äänestämään hylkäämisen puolesta.

Herr talman! Reservationerna 3 och 4 i lagutskottets betänkande stämmer väl överens med min uppfattning om vad det är frågan om. Jag hoppas att riksdagen inser att man omkullkastar en av samhällets viktigaste grundpelare om man godkänner lagutskottets betänkande. Därför kommer jag att rösta för ett förkastande.

⁴⁶ **Säde Tahvanainen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi sukupuolen suhteen. Näin me olemme tottuneet ajattelemaan. Haluamme ainakin juhlapuheiden tasolla ja yleisessä lainsäädännöllisessä työssä aina korostaa kansalaisten yhdenvertaisuutta. Arvoja punnitaan kuitenkin juhlapuheiden sijaan käytännön teoilla. Parisuhdelain osalta punnitsemme perustuslain tulkinnan rajoja yksittäisinä kansanedustajina.

Perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon parisuhdelaista, jota käsittelemme. Valiokunta tyytyy lausunnossaan toteamaan perustuslain yhdenvertaisuussäännösten pääsisällön, perustuslain 10 §:n sisällön, joka käsittää yksilön oikeuden vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin, sekä perustuslain 22 §:n sisällön, joka käsittää yleiseen julkiseen valtaan kohdistuvan perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoitteen, erityisesti aineellisen turvaamisen. Valiokunta ei ota kantaa, onko parisuhdelaki kokonaisuudessaan perustuslain mukaan välttämätön säättää yhdenvertaisuusnäkökulmasta tarkastellen. Valiokunnan kannanotto on tältä osin mielestäni epäselvä ja jättää suurelle salille eli meille kansanedustajille perustuslain tulkinnan, jonka äänestyspäätöksillämme tulemme tekemään. Perustuslakivaliokunta ei siis ota itse lakiin suoraan kantaa muutoin kuin adoptio-oikeuteen ja yhteistä sukunimeä koskevaan kysymykseen.

Lakivaliokunta sen sijaan on äänestyspäätöksellä päätenyt kannattamaan hallituksen esitystä. Lakivaliokunnan mietintö on perusteellinen ja ansiokas. Siinä käydään läpi parisuhteen rekisteröintiin liittyvät olennaiset asiat ja ongelmatkohdat, joista myös asiantuntijat ovat esittäneet ristiriitaisia näkemyksiä. Sukunimiasia, josta täällä on keskusteltu, ja lakivaliokunnan tulkinta siltä osin tulee toki olemaan varmastikin ongelmallinen, ja siihen tulevaisuudessa varmasti palataan, jos tämä laki tulee hyväksytyksi.

Samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti antaisi pariskunnille samat oikeudet ja velvollisuudet kuin avioliitto. Esityksellä tuetaan erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua. Lakivaliokunta viittaaakin mietinnössään perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteeseen. Olen valiokunnan kanssa samoilla linjoilla. Parisuhteen hyväksymisellä tuemme ennen kaikkea yhdenvertaisuuden toteutumista ja poistamme niitä ongelmia, joita samaa sukupuolta olevat ovat kohdanneet nykyllä sääntönsä vallitessa.

Vastalauseissa 2, 3 ja 4 esitetään pääargumentiksi parisuhdelain vastustamiselle rekisteröidyn parisuhteen rinnastumisen avioliittoon ja se, että lain hyväksyminen heikentäisi avioliiton institutionaalista asemaa. Olen asiasta eri mieltä. Avioliiton merkitys ja asema ei parisuhdelain jälkeen heikkene. Pikemminkin sen voisi nähdä vahvistuvan, kun yhteiskunta antaa mahdollisuuden vakiinnuttaa parisuhde myös rekisteröimällä. Avioliittoinstituution heikentyminen juontaa juurensa yhteiskunnan muista arvomuutoksista ja elämäntavasta, joka ei tänä päivänä välttämättä arvosta pitkiä ja vakiintuneita liittoja.

Lain tekninen toteutustapa on oikea. Avioliitonomainen suhteen rekisteröinti antaa mahdollisuuden soveltaa perhe- ja omaisuuslainsäädäntöä sekä muita säädöksiä samaa sukupuolta oleviin pariin ilman erillistä lainsäädäntötyötä. Parisuhdelain vastustajista osa on ilmoittanut olevansa sinänsä myönteisiä ja kannattavansa samaa sukupuolta olevien parien yhteiselämään liittyvien oikeudellisten ongelmien ratkaisemista erillislaein — aivan perusteltu näkemys sinänsä. Ongelmalliseksi asian tekee kuitenkin se, kuten täällä jo aiemminkin on käynyt ilmi, että muilla toteutustavoilla kuin parisuhteen rekisteröinnillä asian ratkaiseminen vaatisi liian suuren hallinnollisen ja lainsäädännöllisen prosessin ja aina lakien muuttuessa eduskunta saisi samaa sukupuolta olevien yhteiselämää koskevat erillis-

pykälät käsiteltäväkseen. Voisi kysyä, olisiko tällainen ajankäyttö edes järkevää.

Viime kaudella lakivaliokunnassa istuessani käsitelimme ed. Outi Ojalan parisuhdelakialoitteen. Jo tuossa yhteydessä kävi selville, että nykyisen parisuhteessa elävien ihmisten yhteiselämää, velvollisuuksia, vastuita ja muita etuisuuksia säätelee yli 200 lakia ja yhteensä yli 2 000 pykälää. Teknisesti on siis välttämätöntä käyttää menetelmää, jossa viitataan avioliittolakiin, vaikkakin parisuhteen rekisteröintiä muutoin erillisesti säädeltäisiinkin.

Lakivaliokunta toteaa, että oikeusministeriö on selvittänyt myös mahdollisuuksia säätää samaa sukupuolta olevien parisuhteesta erillisjärjestelyin puuttumalla yksittäisin säädösmuutoksin pahimpiin epäkohtiin, mutta työryhmä ei ole pitänyt tätä vaihtoehtoa toteuttamiskelpoisena juuri edellä mainitsemistani seikoista johtuen. Suurimpien epäkohtien poimiminen olisi valiokunnan mielestä myös mielivaltaista, koska parien elämäntilanteeseen vaikuttaa hyvin paljon se, mikä asia kullekin suhteelle on kulloisenakin aikana ongelmallinen.

Vastalauseissa 2 ja 5 ehdotetaan, että samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti-ikä tulisi nostaa 21 vuoteen. Ehdotus on mielestäni mielivaltainen ja pitäisi homoseksuaalisuutta sairautena ja homoseksuaaleja vastuuntunnottomina solmimaan 18-vuotiaana parisuhteen. Parisuhdelain ja avioliittolain solmimisiän tulee olla yhteneväinen. Varsinkin tässä kysymyksessä otetaan kansaa kansalaisten yhdenvertaisuuteen. En voi käsittää kantaa, joka kategorisoi homoseksuaalit seksuaalisuuden vuoksi jotenkin vähemmän harkintakykyisiksi tai erilaisiksi parisuhteen muodostajiksi kuin me heterot.

Kysymyksen voisi tässä valossa asettaa myös siten, pitäisikö vammaisille, mielenterveysongelmallisille tai muille erilaisille ihmisille, joita yhteiskunnasta löytyy — minäkin varmasti olen hyvin erilainen — säätää erillinen avioitumisikä tai yhteiskunnan säädellä näiden henkilöiden henkilökohtaisia suhteita. Varmasti jokainen meistä vastaa tähän kysymykseen "ei". Kyllä homoseksuaalit, homoparit, aivan yhtä huolella harkitsevat, kenen kanssa parisuhteensa rekisteröivät, kuin me muutkin, jotka elinikäistä kumppania itsellemme etsimme.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta on tehnyt erinomaista työtä, ja yhdyn mietinnön kannanotoihin. Samalla haluan korostaa vielä lain merki-

tystä tasa-arvokysymyksenä. En usko, että lailla romutetaan yhteiskunnallisia arvojemme tai avioliittoinstituutiota, sillä eihän kukaan meistä voi väittää näin käyneen myöskään muissa Pohjoismaissa, joissa on itse asiassa säädetty paljon pidemmälle menevä oikeus solmia virallistettu parisuhde samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa. Minun kristilliseen ajatusmaailmaani mahtuvat myös samaa sukupuolta olevien parien perheet ja suhteen virallistaminen.

⁴⁷ **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! I remissdebatten på våren konstaterade jag att det förefaller som om de, som berörs minst av lagen, är de som protesterar mest. De som däremot berörs av lagen utgör en minoritet som dessutom gör rätt lite väsen om sig. I ett brev som säkert alla riksdagsledamöter fått under den gångna veckan skriver avsändaren att lagen ingalunda tar något från någon och att förbättra ställningen för en minoritet hotar varken andra parförhållanden eller familjer. Så upplever också jag denna lag.

Jag understryker dock att lagen förbättrar situationen för homosexuella men fortfarande kommer till exempel barnens situation i dessa familjer att vara svagare än i heterofamiljer, och det här beklagar jag.

Laki rekisteröidyistä parisuhteista on selkeä tapa korjata epäkohta, joka on syntynyt siitä, että samaa sukupuolta olevat parit eivät ole voineet päästä parisuhteen oikeudellisen säätelyn piiriin. Yksinkertaisin tapa korjata vallitseva tilanne, joka syrjii homoseksuaalipareja, on säätää erillinen laki, joka tunnustaa ja hyväksyy homoseksuaalien oikeuden parisuhteensa rekisteröimiseen. Tämä laki tuo sen piiriin tuleville henkilöille lisää turvaa oikeudellisessa ja taloudellisessa mielessä. Tämä laki on ennen kaikkea signaali siitä, että yhteiskunta tunnustaa nykyisen epäoikeudenmukaisen tilanteen ja on valmis korjaamaan sen ja hyväksymään tämän vähemmistön.

Om ett homosexuellt par separerar i dag har den svagare parten inget skydd. Den ena parten kan bli helt utblottad och har inga juridiska medel till sitt förfogande för att försvara sig med. Vid den ena partens död är den andra i ett homosexuellt förhållande i en mycket sämre ställning än en efterlevande make. Makar har getts en tryggad ställning beträffande arvsrätten i och med att de kan ärva varandra om det inte finns bröstar-

vingar. I ett homosexuellt förhållande betalar den efterlevande tredubbel arvsskatt jämfört med en efterlevande make.

Eftersom homosexuella i dag inte garanteras ställningen som närmaste anhöriga kan obehagliga situationer uppstå för homosexuella par i händelser såsom sjukdomsfall eller då partnern avlider. Sjukhuset kan till exempel förvägra den insjuknades eller avlidnes livskamrat uppgifter om partnern. Föreställ er själva hur det skulle kännas om det här gällde er själva och den person ni lever tillsammans med och som är den allra käraste för er. Jag ser ingen mening i att förvägra andra den rätt som jag själv har.

I Sverige, Norge och Danmark har man redan en lagstiftning som godkänner registrering av parförhållanden och i Tyskland håller man i dessa dagar på att få en sådan lagstiftning. Tiden är nu mogen för oss att också här i Finland rätta till de missförhållanden som råder.

Jag understöder den här lagen och hoppas att den kommer att förbättra situationen för en minoritet utan att på något sätt försämrå situationen för dem som inte själva är homosexuella.

⁴⁸ **Toimi Kankaanniemi /kd:** Herra puhemies! Eduskunta hylkäsi yksimielisesti vuonna 1997 lakialoitteen samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta. Hylkäys perustui lakivaliokunnan mietintöön 10/1997 vp. Valiokunta ja eduskunta edellyttivät tuolloin, että kun samaa sukupuolta olevien parisuhteen joitakin epäkoh-tia selvitetään: "Lähtökohtana tulee olla se, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon." Edelleen todettiin: "Kysymyksessä on perhelainsäädännön perusteita koskettava lainsäädäntöhanke." Tämän johdosta eduskunta piti tärkeänä, että asiaa valmistellaan perusteellisesti.

Hallituksen esitys 200/2000 vp laiksi virallistetusta parisuhteesta, nyttemmin rekisteröidystä parisuhteesta, perustuu kuitenkin eduskunnan tahdon vastaisesti hyvin kapea-alaisen työryh-män valmisteluun. Työryhmään kuului ainoas-taan muutama ministeriön virkamies ja vain yh-den homoseksuaalien etujärjestön edustaja. Esimerkiksi kirkon edustusta ei valmisteluun otettu lainkaan mukaan, vaikka eduskunnan kanta olisi sitä edellyttänyt ja näin olisi saatu syvällistä asi-antuntemusta tämän asian valmisteluun, koska kysymyksessä on todella perhelainsäädännön pe-rusteita koskettava lainsäädäntöhanke. Perhe-lainsäädännön perusteet, lasten asema ja yhteis-

kunnan arvoperusta, jäivät perusvalmistelussa täysin unohtuiksi. Tuon työryhmän mietintö si-vuuttaa nämä keskeiset kysymykset lähes täydel-lisesti.

Lakiesitys rekisteröidystä parisuhteesta nos-taa samaa sukupuolta olevien parisuhteen uudek-si instituutioksi avioliiton rinnalle vastoin edus-kunnan vuonna 1997 hyväksymää kantaa. Laki-esitys antaa näille suhteille samat oikeudet ja vel-vollisuudet kuin on aviopareilla, paria vähäistä poikkeusta lukuun ottamatta. Samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröintimenettely tapah-tuu saman viranomaisen toimesta kuin avioliit-toon siviilivihkiminen, minkä lisäksi rekisteröi-mistoimenpiteen jälkeen usein todennäköisesti pidettävät niin sanotut hääjuhlat lisäävät rinnas-teisuutta avioliittoon. Seurakuntien hoitamiin vä-estörekistereihin ja niiden antamiin virkatodis-tuksiin homoseksuaalien rekisteröidystä parisuh-teesta tulee tehdä samanlaiset merkinnät kuin tehdään normaaleista avioliitoista.

Lakiesityksen 17 §:ssä mainitaan avioliitto tai muu siihen suoraan viittaava käsite eri muodois-sa yli kymmenen kertaa. Rinnastus on siis täysin kiistaton, eikä rinnastus ole luonteeltaan vain teknistä, niin kuin täällä on yritetty väittää.

Lakivaliokunta on hyväksynyt enemmistö-lään hallituksen esityksen, nimikettä lukuun otta-matta, lähes sellaisenaan. Tämä merkitsee sitä, että lapsen adoptio-oikeutta ei esityksen 9 §:n sa-namuodosta johtuen suljeta kuitenkaan koko-naan pois. Adoptio-oikeuden osittainen sallimi-nen johtaa monenlaisiin ongelmiin, jotka valio-kunta on jättänyt pääosin selvittämättä. Lapsen asema on aina erittäin vakava asia, ja sen jättämi-nen laissa epämääräiseksi on vakava epäkohta. On huomattava, että esimerkiksi Kiina ja Thai-maa, joista tänä päivänä adoptoidaan Suomeen lapsia kasvavassa määrin, vaativat jo nyt todis-tuksen siitä, että lapsi ei joudu homoseksuaali-perheeseen. Tämä laki tässä muodossa siis saat-taa vaikeuttaa kansainvälistä adoptiotoimintaa, vaikka meidän pitäisi edistää sitä eikä vaikeuttaa.

Samaan 9 §:ään sisältyvä yhteistä sukunimeä koskeva säännös on harhaanjohtava. Yhteisen sukunimen ja jopa kaksoisnimen saaminen on säännöksen näennäisestä kiellosta riippumatta käytännössä mahdollista, joten siihen liittyvät hallituksen esityksen perustelut ovat epätarkat. Tämä mahdollisuus osaltaan rinnastaa homopari-suhteen avioliittoon, vaikka muun muassa eräät ministerit hallituksessa juuri tällä perusteella oli-

vat valmiit hyväksymään tämän esityksen. He siis tulivat harhaanjohdetuiksi. Toivon, että eduskunta ja jokainen kansanedustaja tämänkin asian, niin kuin adoptiokysymyksenkin, ottaa huomioon.

Lakiesitys jättää täysin avoimeksi sen, miten kohdellaan niitä samaa sukupuolta olevia yhdessä asuvia pareja, jotka eivät halua rekisteröidä parisuhdettaan. Kansaneläkelaitos ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö nostivat tämän raikean epäkohdan esille valiokunnassa ja edellyttivät, että lainsäätäjät määrittelee etuuksien ja velvollisuuksien rajat, mutta lakivaliokunta jätti asian tietoisesti selvittämättä ja avoimeksi.

Omalta osaltani esitin, että lakivaliokunta olisi pyytänyt näistä keskeisistä sosiaalipuolen kysymyksistä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan lausunnon, mutta valiokunta ei ollut siihen valmis, vaan oli valmis jättämään asian valitusviranomaisten ja lain soveltajien varaan, mikä on erittäin huonoa lainsäädäntöä. Epäselvän lainsäädännön luominen murentaa eduskunnan arvovaltaa, luo asianomaisille ihmisille sekä lakien täytäntöönpanijoille ja oikeuslaitoksille tarpeettomia vaikeuksia ja kustannuksia ja itse asiassa siirtää eduskunnalle kuuluvaa päätösvaltaa toimeenpano- ja oikeusviranomaisille. Tämä on eduskunnan kannalta erittäin huono kehitys, josta pitäisi päästä eroon, mutta nyt se tulee jälleen eteen, mikä ei olisi ollut tarpeen, jos lakivaliokunta olisi halunnut tähän asiaan ja näihin molempiinkin asioihin perusteellisesti paneutua.

Myös perintöverotukseen liittyviä ongelmia jäi avoimeksi ja ratkaisematta. Valtiovarainministeriö ilmoitti, että jos tämä laki tulee hyväksytyksi, niin se tuo perintöveromuutoksen eduskunnan käsittelyyn. Nyt emme tiedä, minkälaisen muutoksen tosiasiasa tämä laki tulee perintöverotukseen edellyttämään. Tämäkin on puolitiehen tehtyä lainsäädäntöä, ja omalta osaltani häpeän, että lakivaliokunta jätti näinkin tärkeän asian puolitiehen eikä sitä selvittänyt, ennen kuin oli valmis tekemään enemmistöllään hyväksyvän esityksen lain suhteen.

Arvoisa puhemies! Homoseksuaalisuus syntyy luotettavien kansainvälisten tieteellisten tutkimusten mukaan varhaislapsuuden ja nuoruuden ongelmaisten ihmissuhteiden ja traumojen tuloksena. Sitä pidetään psykososiaalisena kehityksen häiriönä, joten se ei ole normaalia ja luonnostaan tarkoituksenmukaista. Monet homoseksuaalit ovat todistettavasti kokeneet seksuaalisen

muutoksen ja muuttuneet heteroiksi. Lakiesityksen hyväksyminen merkitsisi homoseksuaalisen elämänmuodon tosiasiallista tukemista ja edistämistä, mitä ei ole monestakaan syystä pidettävä perusteltuna. Päinvastoin yhteiskunnan tulee säätää sellaista lainsäädäntöä ja tukea sellaista yhteiskuntapolitiikkaa ja toimintaa, jolla eheytetään homoseksuaalit normaaliin luonnolliseen heteroseksuaaliseen elämään.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta voidaan todeta, että tasa-arvo ja muut perusoikeusperusteet eivät edellytä samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröintilainsäädännön säätämistä. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset eivät myöskään vaadi tällaista lakia. Tätä vastaava laki onkin hyväksytty vain erittäin harvoissa maissa. Jos tätä edellyttäisivät kansainväliset sopimukset, se varmasti olisi laajemmin hyväksytty maailmassa.

Arvoisa puhemies! Evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko sekä muut merkittävimmät Suomessa toimivat kristilliset yhteisöt vastustavat virallisissa lausunnoissaan yksimielisesti tätä lakiesitystä. Niiden perustelut pohjautuvat keskeisiltä osin Raamattuun. Samaa sukupuolta olevien parisuhteen rinnastamista kristilliseen avioliittoon ei pidetä hyväksyttävänä. Näihin kirkkoihin ja seurakuntiin kuuluu yhteensä lähes 90 prosenttia Suomen kansasta. On hämmästyttävää, jos tällaisessa yhteiskunnan perusarvoja koskevassa arvokysymyksessä ei kirkkojen perusteltu, syvällisesti pohdittu kanta ohjaa päätöksenteoamme.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotus tulee hylätä, kuten kirkot ja uskonnolliset yhdyskunnatkin esittävät.

⁴⁹ **Henrik Lax /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi tässä pahoitteli, että lapsen asema tässä lainsäädännössä jää avoimeksi. Siihen pahoitteluun on helppo yhtyä. Mutta väite, että asiaa ei olisi selvitetty, ei pidä paikkaansa. Minua vain ihmetyttää, millä lailla ylipäätänsä näitten lasten asema olisi mahdollista laissa säätää, jos ei tätä koko lakia edes haluta hyväksyä.

⁵⁰ **Paula Lehtomäki /kesk**: Arvoisa herra puhemies! Suomalaisen perhearvomaailman tavoitella on naisen ja miehen välinen harmoninen avioliitto, jossa kasvaa muutamia lapsia. Hyvä

miehen ja naisen välinen suhde on lapselle paras kasvuympäristö. Ydinperhe on yhteiskunnan perusta ja ansaitsee kaiken tuen ja arvostuksen, mitä lainsäätäjät voi osoittaa. Kovin monessa tapauksessa vain tuo tavoitteleminen on saavuttamaton unelma. Suomi on tulvillaan sinkkuja. Jotkut ovat sinkkuuteen joutuneet, toiset päässeet. Yhdet pyrkivät suhteisiin, toiset niistä ulos, ja tässä välillä käy melkoiset vaihtomarkkinat. On myös lapsia, jotka kasvavat huonoissa parisuhteissa, lapsia yksinäisen vanhemman kanssa, hyvin monenlaisia uusioperheitä. Vaikka nämä perheyksiköt eivät täytä ydinperheihannetta, lainsäätäjät ei ole kääntänyt heille selkäänsä vaan pyrkii tukemaan erilaisia perhemuotoja.

Samaa sukupuolta olevien parisuhteet ovat kuitenkin perhelainsäädäntömme tyhjä aukko. Nämä ihmiset eivät ole rikollisia eivätkä sairaita, mutta heidän elämänsä tärkein ihmissuhde ei nauti minkäänlaista lainsuojaa. Silti näihin parisuhteisiin ja niiden muodostamiin läheisyksiköihin, joita voisi kutsua myös perheeksi, kuuluu yhtäläinen emotionaalinen tuki, hoiva ja turva, taloudellisten ja muiden etujen yhtenevyys ja yhteinen kotitalous, kuten muihinkin tavallisempiin perheisiin. Arjessa he ovat perhe, juridisesti pelkkää ilmaa.

Suomalaisen perhelainsäädännön pitkänä linjana on ollut lailla turvata ja lisätä kansalaisten itseenäistä oikeutta päättää henkilökohtaisista asioistaan silloin, kun heidän sopimuksensa eivät voi loukata ulkopuolisten ihmisten oikeuksia. Siihen peruslinjaan tämä lakiesitys sopii hyvin. Kyseessä on kahden aikuisen täysivaltaisen kansalaisen valinta siitä, miten haluaa elämänsä järjestää. Tämä lakiesitys ei ota keneltäkään mitään pois. Samaa sukupuolta olevien parisuhteita on olemassa, halusimmepä me sitä tai emme tai pidimmepä me siitä tahi emme. Lainsäätäjän on syytä ottaa huomioon tämä tosiseikka, vaikkei hyväksyisikään tätä elämäntapaa. Itse olen valmis tätä lakiesitystä kannattamaan.

Arvoisa puhemies! Kun toimittaja kysyy, oikeastaan kukaan meistä kansanedustajista ei halua eriarvoistaa ketään, kukaan ei halua tuomita kenenkään elämäntapaa. Kysyttäessä lähestulkoon kaikki ilmoittavat kannattavansa samaa sukupuolta olevien parisuhteiden oikeudellisten epäkohtien korjaamista. Samat ihmiset, jotka korostavat tasa-arvoa ja perusoikeuksien toteuttamista, seuraavassa lauseessa ilmoittavat kuitenkin vastustavansa tätä lakiesitystä.

Erityistä huolta vastustajien puheenvuoroissa on esitetty rekisteröidyn parisuhteen rinnastamisesta avioliittoon. On esitetty tämän lain nostavan rekisteröidyn parisuhteen avioliiton kanssa tasaveroiseksi parisuhdemuodoksi. Haluan vielä kerran korostaa, että lainsäätäjän ja lakivaliokunnan mietinnön tarkoituksena on luoda uusi, avioliitosta erillinen oikeudellinen instituutio. Sillä ei ole avioliiton kanssa yhteneväisiä oikeudellisia vaikutuksia. Tämä lakiesitys ei myöskään kertaakaan puhu homoliitoista vaan rekisteröidyistä parisuhteista. Jos me itse kukin haluamme korostaa tämän instituution erillisyyttä avioliitoista, pitäisin suotavana, että myöskin me puhuisimme rekisteröidyistä parisuhteista.

Mikä avioliitto sitten oikeudellisesti on, kun sen asemasta ollaan niin huolissaan? Meidän on hyvä muistaa, että juridisessa merkityksessä avioliittolaki säätelee lähinnä avioliitto-nimisessä instituutiossa elävien naisen ja miehen välistä varallisuus oikeudellista asemaa. Avioliiton voima ja vahvuus suomalaisessa yhteiskunnassa onkin siinä, että se on niin paljon enemmän kuin pelkkä juridinen järjestely. Se on uskonnollinen, kulttuurinen ja sosiaalinen instituutio, jolla on suomalaisessa yhteiskunnassa ja myös perhelainsäädännössä oma, korostettu asemansa. Se asema on ja säilyy myös jatkossa.

Rehellisesti sanottuna en ymmärrä, miten 17 pykälää käsittävä erillislaki voi avioliiton asemaa horjuttaa. Näillä instituutioilla on täysin eri asiakaskunta, eivätkä ne ole mitään vaihtoehtoja toisilleen. Yksikään ihminen ei mieti, menisikö naimisiin vai rekisteröisikö parisuhteensa. Pienelle vähemmistölle suotava mahdollisuus myös lain edessä sitoutua toiseen ihmiseen ja ottaa vastuuta tämän hyvinvoinnista vain vahvistaa avioliittoon kuuluvaa sitoutumisen ja keskinäisen huolenpidon ajatusta.

Avioliiton asemaa tässä yhteiskunnassa heikentävät aivan muut kehitystrendit kuin tämä mahdollisesti hyväksyttävä laki. Täällä on nostettu jo esille perheväkivalta ja hektinen elämäntyyli. Itse mainitsisin myöskin seikkailuhenkiset pikaliitot, tällaisen laajalle levinneen parisuhteiden vaihda parempaan -ajattelun. Olisi toivottavaa, että jonakin päivänä jossakin näkisimme niin eduskunnan kuin yksittäisten kansalaistenkin paneutuvan yhtäläisellä tarmolla ja intensiteetillä avioliittojen ja perheiden tukemiseen kuin he ovat nyt panostaneet tämän lain vastustamiseen.

Tässä lakiesityksessä käytetyssä lainsäädäntötekniikassa on pitkälti kysymys siitä, että se on yksinkertainen, huoltovapaa ja tehokas. Yksittäisiin pykäliin menevä lainsäädäntötekniikka olisi tuonut eteemme paitsi satoja säädöskohtia myös mielivaltaisen valinnan siitä, mitkä yksityiskohdat olisi valittu niin sanotusti korjattavien koriin. Kutsuttakoon tätä lainsäädäntötekniikkaa sitten vaikkapa laiskan miehen laiksi, niin kuin olen kuullut kutsuttavan. Päähuomio tulee kuitenkin kiinnittää lainsäädännön tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen eikä hukuttaa ydinasiaa tai piilottaa kielteistä suhtautumistaan lakitekniiseen kikkailuun.

Myös avoliiton asemasta ja oikeusvaikutuksista on tässä yhteydessä keskusteltu. Varmaankin myös avioliitonomaiset suhteet ansaitsevat oikeudellista tarkastelua. Olennaista on kuitenkin se, että avoliitossa olevilla on valinnan vapaus sen suhteen, miten laajasti he haluavat perhelainsäädännön piirissä olla. Samaa sukupuolta olevilla pareilla ei minkäänlaisia valinnan mahdollisuuksia ainakaan tähän saakka ole ollut. Kun ed. Kankaanniemi puheessaan toi esille, että valtiokunta olisi jättänyt avoimeksi, mikä on tämän lain vaikutus samaa sukupuolta oleviin yhdessä asujiin, jotka eivät halua rekisteröidä suhdettaan, tämä ei pidä paikkaansa, että se olisi avoimeksi jätetty. Mietinnössä on selvästi sanottu, että tällä lailla ei ole tarkoitus näiden ihmisten oikeudelliseen asemaan vaikuttaa millään tavalla. Hyvä niin, koska itekin tunnen paljon esimerkiksi nuoria naisia, jotka sattuvat asumaan vain kimpakämpässä mutta eivät missään tapauksessa halua, että heidät katsottaisiin joksikin rekisteröidyksi parisuhteeksi tai miksikään muuksi-kaan.

Haluan vielä lyhyesti kommentoida tätä nimitä asiaa, jota täällä on ihmetelty kovin paljon. Ehkä voisoin vähän vapauksia ottaen sanoa, että lakivaliokunnan enemmistön näkökanta oli se, että yhteinen sukunimi on avioliiton solmimiseen kuuluva riitti ja näin se saa olla jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Suomen perustuslain syrjintäkiellolla ja julkisen vallan velvoitteella turvata ihmisoikeuksien toteutuminen on merkittäviä yhtymäkohtia tekeillä olevaan lainsäädäntöön. Syrjinnän kieltö liittyy myös kansainvälisiin ihmisoikeuskysymyksiin. Vaikka perustuslaki tai Suomen hyväksymät kansainväliset sopimukset eivät suoranaisesti velvoitakaan tämän lain säätämiseen, kyseessä on myös mitä suurim-

massa määrin perusoikeuskysymys. Myös lakivaliokunnan mietinnössä vuodelta 96 sanotaan, että ihmisoikeussopimukset puoltavat tuolloin vireillä olleen lakialoitteen kaltaisen lain aikaansaamista. Perusoikeuksien toteutumiseen on tässä talossa monen lainsäädännön kohdalla kiinnitetty vakavaa huomiota. Toivon, että perustuslain ja ihmisoikeussopimusten henki on lainsäätäjän pohdintoissa mukana myös nyt.

⁵¹ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta on jo nimenä minusta ongelmallinen. Pitäisi puhua lain sisältöä tarkasteltuaan selkeästi samaa sukupuolta olevien suhteesta, olkoon sitten virallistettu suhde tai mikä tahansa. Lain otsikko on jo harhauttava. Muistan aikanaan, kuinka ylioppilaskirjoituksiin käytäessä äidinkielen opettaja opetti tarkkaan, että lukekaa otsikko, sitten vielä toiseen kertaan lukekaa otsikko ja sitten vielä kirjoittakaa siitä, mitä otsikko sanoo. Hän sanoi, että vaikka kirjoittaisitte kuinka hyvän aineen mutta se ei valitettavasti olisi otsikon mukainen, seurauksena olisi improbatur. Tällä perusteella jo pelkästään tälle hallituksen lakiesitykselle voi suositella lämpimästi sanaa improbatur, hylättävä, samoin myös itse asian pohjalta.

Menen myös kysymykseen tämän lain sisällöstä. Vasta nytkö on tullut sellainen viisaus, että ikaikainen, sukupolvista sukupolviin ulottunut käytäntö, joka on ollut perhekäytäntönä, voitaisiin muuttaa? Kysymys on ikaikaisen rajapaalun muuttamisesta yhteiskunnassa, mikä on paljon vakavampi asia kuin eduskunnan tavanomaiset rutiinipäätökset, joita me teemme budjetista, verolaeista, kalastuksesta, metsästyksestä tai juustakin muusta. Tämän lain sisältö on ulottuvuudeltaan paljon vakavampi kuin vaikkapa luonnonsuojelu, jolla silläkin on vuosikymmeniin ulottuvia vaikutuksia. Siksi ihmettelen kovasti, että tätä lakia ei ole haluttu säätää perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Ainakin voisi ajatella näin, että jos jokin eduskunta hyväksyy lain virallistetusta samaa sukupuolta olevien parisuhteesta mutta seuraava eduskunta sitä ei hyväksyisi, mitä sitten tapahtuisi näille kerran virallistetuille parisuhteille. Mielestäni jo lain pysyvyys, lain kunnioitus olisi edellyttänyt tämän lain käsittelyssä vaikeutetun perustuslain säätämisyjärjestyksen mukaan säätämistä. Kysymys on mi-

nusta paljon suuremmasta rajapaalusta kuin tajutaan.

Oma vakaumukseni on se, että kun Luojamme loi ihmisen, hän loi ihmisen mieheksi ja naiseksi; sen tähden mies luopukoon isästään ja äidistään ja liityköön vaimoonsa. Näin ihmisen itsenäisyys ja vastuun ottaminen mahdollistaa liittymisen miehen ja naisen kesken avioliitoksi, josta seuraa perhe, toivon mukaan lapset, ja perheistä sukujen kautta muodostuu sitten yhteiskunta. Tämä on minusta tuettava, terve, elämäjärjestyksen mukainen yhteiskunnan perusjärjestys.

Ihmisiä on erilaisia. Erilaisuuksien vuoksi ei tietenkään tarvitsisi säätää kullekin erilaisuudelle erityisiä lakeja. En näe, että nykyinen käytäntö, mitä tässä suhteessa lailla tarkoitetaan, todellisuudessa on sisältänyt mitään ongelmia. En näe, että edes muilla lainsäädännöillä on aihetta ryhtyä korjauksiin näiltä osin, mitä eri yhteyksissä on esitetty. Mielestäni nykyinen käytäntö on ollut aivan hyvä ja toimiva.

Edelleen, minusta tuntuu oudolta väite, että kansainvälisesti samaa sukupuolta olevien rekisteröinnit olisivat kovinkaan yleinen käytäntö. On niitä maita, joissa tätä toki on, mutta monet noissa maissa pitävät sitä hyvin valitettavana ilmiönä.

Täällä on ihmetelty ansiokkaasti, miksi Suomen evankelisluterilaisen kirkon Kirkkohallituksen asiantuntemusta ei ole kuultu, miksi Kirkkohallituksen kantaa ei ole otettu huomioon, miksi ortodoksikirkon kantaa ei ole enemmän kuultu, miksi vapaiden kristillisten suuntien varsin voimakasta ja selkeää kantaa ei ole haluttu ottaa huomioon. Yhdyn tähän ihmettelijöiden joukkoon. Mielestäni kirkko on kansakunnan omatunto. Meidän ainakin tulisi vakavasti sitä kuulla ratkaisuja tehdessämme.

Saattaa olla, että vaikka tässä puhutaan vain rekisteröinnistä, virallistamisesta, muodostuu kuitenkin elämän kulttuurissa ja puhekielessä uusi siviilisäädyn muoto, joka saattaa saada hääjuhlienkin muotoja. Nehän ovat yksityisiä asioita, jotka jokainen voi tehdä niin kuin haluaa. Silloin me olemme paljon suuremman asian edessä kuin tässä tajutaankaan. Aivan kuten täällä on aiemmin sanottu, rekisteröinti ja virallistaminen tapahtuu saman viranomaisen edessä kuin siviiliavioliiton solmiminen. Näin ollen tässä on jo selvä signaali siitä, että on uusi siviilisääty muodostunut. Tuleeko veroilmoituslomakkeeseen ja

muihin lomakkeisiin, joihin siviilisääty merkitään, yksi kysymys, yksi rasti, lisää vaihtoehtoja? Oudolta tuntuisi, jos ei tulisi. Tässä on paljon vakavimmat asiat kuin halutaan nähdä.

Aiemmin olen kuullut, joskus kymmenkunta vuotta sitten, että homoseksualistit ja lesbot tulisi saada kirjoihin, jotta voitaisiin saada selville, mitä kautta hiv ja aids leviävät. Tuolloin nämä ikävät sairaudet eivät olleet ollenkaan sellainen ongelma kuin nyt. Nyt kukaan ei ole tällä näkökohdalla perustellut enää rekisteröintiä. Minne tuo perustelu on sitten kadonnut?

Mitä tapahtuisi sitten opetuksessa? Kouluissa opetetaan tietyllä tavalla ja mielestäni tulisi paljon enemmän opettaa perhekasvatusta. Miten nyt tästä eteenpäin sitten opetetaan, kun yhteiskunta ainakin olisi virallistamassa, jos tämä hallituksen esitys menisi läpi, tämän elämämuodon? Miten sitten opettaisiin lapsille, että on erilaisia elämämuotoja? Tulisiko tämä saamaan koulukirjoissakin uuden siviilisäädyn aseman? Pidän tätä hyvin hämmäntävänä meidän yhteiskuntamme kannalta.

Koen, että esitetylle hallituksen esitykselle ei ole mitään tarvetta, ei myöskään tasa-arvon kannalta. Itse työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan jäsenenä sanon, että tähän on mitä räikeimmässä ristiriidassa sukupuolten välisen tasa-arvonäkökulman kannalta, koska tässä on samaa sukupuolta olevat. Yleensä pitää aina olla tietty määrä miehiä ja tietty määrä naisia, parisuhteessa mies ja nainen. Eihän tällä lailla voi edes tasa-arvoa ajatella edistettävän. Tämä on täysin tasa-arvon vastainen ajatus, jos halutaan sukupuolten välistä tasa-arvoa ajatella.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys olisi siirtämässä perinteistä ikaikaista rajapaalua, ja toivon monien ongelmien tähden, joita esitys sisältää, että tämä esitys eduskuntakäsittelyssä tulisi hylätyksi.

⁵² **Pirjo-Riitta Antvuori /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Kankaanniemi ja Oinonen puheenvuoroissa tekisi mieli puuttua aika moneenkin kohtaan, mutta jotenkin on aika huvittavaa tämä, että puhutaan hääjuhlilta ja niitä pidetään kummallisuutena. Minusta olisi kummallista, jos ei juhlittaisi niin suurta asiaa kuin sitä, että tällainen suuri ihmisoikeusväärä poistuu, ja juhlittaisi sitä, että saa näkymättömästä muuttua näkyväksi. Tämä on huvittava symbolinen puoli asiassa.

Ed. Oinonen ihmetteli sitä, mitä kouluissa opetetaan, jos tällainen laki nyt täällä hyväksytään. Mielestäni kouluissa voisi opettaa enemmänkin lapsille rakkautta ja sitoutumista, ja ihan niin kuin nyt homoparit haluavat rekisteröintiä, siitä voisi ottaa mallia, että ihmiset haluavat sitoutua, ihmiset haluavat pitää toisistaan huolta vielä kuolemankin jälkeen.

⁵³ **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edelliseen puheenvuoroon voin sanoa, että kyllä pidän todellakin hyvin suurena kulttuurisena muutoksena, jos yhteiskunnassa aletaan juhlaa homo- tai lesbohäitä. Kyllä minä katson, että silloin meidän yhteiskunnassamme tapahtuu todella rajapaalun siirtäminen väärään paikkaan. Kyllä tällaisilla kulttuuri- ja tapakysymyksillä on erittäin suuri merkitys. Tämä on vahva näkemykseni, jota en muuta. Samoin kyllä kouluopetus menee näissä asioissa hyvin ongelmalliseksi.

⁵⁴ **Bjarne Kallis /kd**: Arvoisa herra puhemies! Paljon on yhteiskunnassa tapahtunut sen jälkeen, kun ed. Outi Ojalan lakialoitetta käsiteltiin tässä salissa kaudella 1991—1995. Muistan varsin hyvin, mitkä olivat ne argumentit, minkä takia tällainen laki pitäisi hyväksyä. Argumentteja oli kolme:

Ensinnäkin perintöverotuksessa on epäkohta siinä mielessä, että vaikkakin testamentilla omaisuus voidaan siirtää kenelle hyvänsä, niin avoparin, jos käytän tätä termiä, perintövero on kolminkertainen. Homoliitossa siis toisen puolison veroprosentti on kolminkertainen siihen verrattuna, mitä se on avioliitossa. Tämä on vahva argumentti, ja se on epäkohta. Silloin 92 vai 93, kun tämä lakialoite oli esillä ja salissa keskusteltiin siitä, esitin, että muutettaisiin perintöverolakia niin, että kaikki testamentinsaajat kuuluisivat ensimmäiseen veroluokkaan, jolloin vero olisi sama kuin lapsilla, muilla rintaperillisillä ja puolisoilla. Tämähän koskisi kaikkia ihmisiä. Mielestäni testamentinsaaja on läheinen henkilö, yhtä läheinen kuin puoliso on toiselle puolisolle ja yhtä läheinen kuin lapsi. Eihän muutoin testamenttia tehtäisi. Eli olisi perusteltua muuttaa perintöverolakia tällaiseksi.

Toinen argumentti, joka esitettiin, oli se, että jos homoparin toinen osapuoli joutuu teho-osastolle sairaalaan, häntä ei saa tavata. En tiedä, saattaa olla, että tuo pitää paikkansa, mutta kyllä

minä olen työkaveria käynyt katsomassa, kun hän makasi tajuttomana teho-osastolla. En ollut sukulainen, ei hän samassa taloudessa asunut. Hän oli työkaveri, eikä ainakaan minulla ollut minkäänlaista estettä käydä häntä tapaamassa. Kyllä minut sairaalassa päästettiin teho-osastolle.

Kolmas argumentti silloin 90-luvun alussa oli hautajaisten järjestäminen. Kun kaveri kuolee, homosuhteessa oleva ei pääse hautajaisia järjestämään. Uskallan hieman tätä epäillä. Tietenkin on mahdollista, että lähiomaiset kieltävät, sukulaiset haluavat hautajaiset järjestää, mutta jos välit sukulaisiin ovat noin huonot, niin ainahan testamentissa voi määrätä, että hautajaisista vastaisi se ja se henkilö.

Eli loppujen lopuksi ne kolme argumenttia olivat sellaisia, että ne voitaisiin korjata, ensimmäinen perintöverolakia muuttamalla ja ainakin viimeinen, mitä tulee hautajaisiin, testamentilla. Niin kuin sanoin, en tiedä, miten pitää paikkansa, pääseekö teho-osastolla makaavaa potilasta tapaamaan, jos ei ole sukulainen. Mutta niin kuin sanoin, ainakin minä olen päässyt.

Onko tämän kahdeksan vuoden aikana tullut uusia argumentteja? Olen yrittänyt lehdestä seurata, mitä argumentteja lain hyväksymisen puolesta esitetään. Olen lukenut kaikki ne kirjeet, mitä minulle on lähetetty, ja olen löytänyt kolme uutta argumenttia. Ilmeisesti niissä piireissä, joissa voimakkaasti halutaan, että tämä laki hyväksyttäisiin, on mietitty, mitkä olisivat ne argumentit, mitä esitettäisiin. Kyllä minä tiedän ja osaan lukea tavoitteen, kun on sanottu, että pitäisi 2 000 pykälää muuttaa, jotta nämä homosuhteet tulisivat samaan asemaan kuin avioliitto. Olen joskus paneelikeskusteluissa esittänyt, että mainittaisiin nyt edes kymmenen tällaista epäkohtaa. Ei ole niissä keskusteluissa, missä minä olen ollut mukana, esitetty mitään muuta kuin nuo kolme, mitkä jo olen maininnut. Mutta niin kuin sanoin, lehdestä olen lukenut ja kun Aamutv:tä katselin tänä aamuna, tuli kolme uutta argumenttia. Nekin on mainittu, ainakin osa niistä, tänä päivänä.

Yksi on se, että jos on kaksi televisiota, silloin tarvitaan kaksi televisiilupaa. Jos aviopareilla on kaksi televisiota, riittää yksi televisiolupa. Sitten väitettiin, että homosuhteessa, jos on kaksi televisiota, pitää olla kaksi tv-lupaa. Ymmärrän, että tarkoittivat kyllä sellaista tilannetta, milloin toinen televisio on kesämökillä ja toinen varsinai-

sessä asunnossa. Minä en ole laista tarkistanut, pitääkö se paikkansa. Mutta minun on vaikea kuvitella, että yksinäisellä henkilöllä pitäisi olla kaksi televisiолupaa, toinen sitä mökillä olevaa televisiota ja toinen varsinaisessa asunnossa olevaa televisiota varten. Ehkä siinä tapauksessa, että toisen television omistaa homosuhteessa henkilö a ja toisen omistaa henkilö b, pitää olla kaksi televisiолupaa, mutta muussa tapauksessa ei ilmeisesti tarvitse olla. Enkä minä pidä tätä niin vahvana argumenttina, että pitäisi sen takia tällainen laki säätää.

Edelleen on esitetty, että homosuhteessa ei voida antaa ajo-opetuslupaa muulle kuin lapsen isälle tai äidille eli samassa taloudessa asuvalle toiselle homolle tai lesbolle ei voida antaa. Kyllä tämä pitää paikkansa, mutta en minä kyllä pidä tätä niin vahvana argumenttina, että pitäisi tällainen laki sen takia säätää.

Tänä päivänä tuli tässä keskustelussa ja aamutv:ssä se kolmas argumentti: tuontiauton käyttöoikeus. Pitää paikkansa, että jos tuontiauto tuodaan verovapaasti, silloin sillä autolla saavat ajaa ainoastaan perheenjäsenet. Homosuhteessa näin ollen tuo toinen ei saa sillä autolla ajaa. En pidä tätäkään argumenttia riittävänä sille, että tällainen laki säädettäisiin.

Eli argumentit ovat olleet minun mielestäni hyvin heikkoja. Olen nyt luetellut kuusi argumenttia. Yksi minun mielestäni on varteenotettava argumentti eli se, joka koskee perintöveroa. Viittaa siihen, mitä kaudella 91—95 esitin ja mitä kristillisdemokraatit ovat aina esittäneet: muutetaan perintöverolakia. Nämä muut argumentit ovat sen verran heikkoja, että sen takia ei pitäisi lakia hyväksyä.

Tietenkin kun kysyn lain puoltajilta argumenttia, miksi pitäisi hyväksyä, vastaavasti he voivat kysyä minulta, miksi ei pitäisi hyväksyä, mitkä ovat argumentit, miksei pitäisi tällaista lakia hyväksyä. Minun mielestäni seksuaalinen identiteetti ei ole synnynnäinen, vaan siihen voidaan vaikuttaa. Jos kaikessa ruvetaan rinnastamaan homo- ja lesbosuhteita avioliittoon, tämän kautta välillisesti voidaan vaikuttaa seksuaaliseen identiteettiin. Minun mielestäni yhteiskunnan ei pidä luoda sellaista lainsäädäntöä, joka on omiaan vaikuttamaan seksuaaliseen identiteettiin.

On moitittu meitä siitä, että olemme viitanneet Raamattuun. On moitittu meitä siitä, että me olemme viitanneet kirkon kantaan. Kyllä me työlänsäädännössä viittaamme usein siihen, mitä

työmarkkinajärjestöt esittävät. Minusta työmarkkinajärjestön tulee lausua mielipiteensä työlainsäädäntöä koskevissa asioissa. Kyllä opettajajärjestöjen tulee lausua mielipiteensä koulujärjestelmää koskevissa asioissa, ja kyllä kirkon tulee saada lausua mielipiteensä ja tuleekin lausua mielipiteensä yhteiskunta-arvoja koskevissa asioissa. On se merkillistä, jos ei se, joka sanoo uskovansa Raamattuun ja siihen, että se on hyvä perusta yhteiskuntarakenteelle, ei siihen saisi vedota.

Nämä ovat ne argumentit, mitkä minä olen esittänyt lain hyväksymistä vastaan. Jos argumentit hyväksymisen puolesta olisivat vahvoja, silloin tietenkin asia tulisi uuteen valoon, mutta nämä argumentit ovat todella olleet heikkoja.

⁵⁵ **Henrik Lax /r** (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Jag kan bara säga att jag upplever det som ytterst motbjudande att ta del av ett så hjärtlöst underskattande av medmänniskornas relationer som jag just fick höra. Livet i parrelationer är minsann någonting helt annat än skattefrågor och aritmetik.

Minua kauhistuttaa tämä sydämetön tapa pelkistää kanssaihmistien välisiä suhteita aritmeettiseksi suureiksi ja verokysymyksiksi.

⁵⁶ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kallis pohdiskeli lainsäädännön koukeroita kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa, muun muassa tv-lupakysymyksessä. Siinä on tilanne sellainen, että kesämökillä olevaan televisioon ei tarvitse erikseen olla tv-lupaa, mikäli varsinaisessa asunnossa on tv-lupa, koska lähetyksiä ei katsota yhtä aikaa. Nyt käsiteltävänä olevalla lailla ei ole mitään merkitystä siinä.

Samoin tuontiautokysymyksessä on tilanne se, että ajoneuvon haltijan, joka veroetuuden on saanut, on oltava aina mukana ajoneuvossa, jota kuljetetaan. Sitä ei voi kukaan kuljettaa ilman, että veroetuuden haltija on mukana autossa.

Sen sijaan olisin halunnut kysyä ed. Laxilta, miten kyseinen laki vaikuttaa todistustaakkaan oikeudessa, mutta hän halusi jostain syystä poistua paikalta.

⁵⁷ **Bjarne Kallis /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen minäkin pahoillani, että ed. Lax poistui. Ed. Laxilla on ollut mah-

dollisuus ja hänellä olisi ollut tässäkin mahdollisuus esittää argumentteja lain hyväksymisen puolesta. Nyt hän vain totesi, että lain hyväksymistä tai hylkäämistä ei saa perustella aritmeettisella tavalla eikä myöskään verotuskysymyksillä. Ne ovat ne argumentit, jotka on tuotu keskustelussa esille. Nämä epäkohdat olisi voitu poistaa muuttamalla muita lakeja. Varmasti ed. Lax tietää, että rakkautta ei voi lailla synnyttää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

---

⁵⁸ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnan kannanotto on selkeä. Perustuslaki ei edellytä tämän lain säätämistä. Vuoden 1997 lakivaliokunnan mietinnön kanta oli jo se, että lainvalmistelun lähtökohtana tulee olla, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Nyt lakiesityksen lähtökohtana on avioliittolaki ja avioliittoon kuuluvat oikeudet. Poikkeuksena ovat lapsen adoptio-oikeus ja nimilain säännökset puolison sukunimen osalta.

Mietinnössä vedotaan perhelainsäädännön uudistuslinjaan, jonka mukaan yksilölle on annettava oikeus päättää omista henkilökohtaisista asioistaan ja parisuhteestaan silloin, kun ne eivät loukkaa toisten ihmisten oikeuksia. Olen samaa mieltä ihmisten itsemääräämisoikeudesta. Perhepolitiikassa hyvään lopputulokseen ei päästä pakon voimalla vaan tukemalla oikean suuntaista kehitystä. Kyseessä olevan lakiesityksen kohdalla tuetaan perheiden asemaa heikentävää kehitystä, joka on ollut keskeisimpiä tekijöitä nykyiselle nuorten ja lasten ongelmien syvenemiselle. Parisuhdelaki on siis rinnasteinen avioliittolaille. Sen 8 §:ssä todetaan, että parisuhteen rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä.

Seksuaalisessa suhteessa olevien ottaminen parisuhdelain huomion keskipisteeksi osoittaa, että kysymyksessä on enemmän tietoinen liberaalointipyrkimys ja vanhanaikaisiksi koetuista kristillisistä arvoista irtautuminen kuin ihmisoi-keuskysymys. Tätä tosiasiaa ei heikennä se, että periaatteellisella tasolla virallistaminen on mahdollista ilman seksuaalista suhdettakin.

Käytännössä tämä lakiesitys on nimen tasolla lähtökohtaisesti rakennettu homoseksuaalisia suhteita varten eikä lakia tulla sen vuoksi käyttämään juurikaan muihin tarkoituksiin. Homoseksuaalisten suhteiden puolustaminen tässä katsannossa näyttää olevan helpompaa kuin neutraalin lähtökohdan valitseminen.

Joku voi ajatella, että minä ja muut kristityt kannattamme seksuaalisesti poikkeavien sortoa. Kristillinen velvollisuus on kuitenkin osoittaa lähimmäisenrakkautta niin yhteiskunnan suosimille kuin syrjimille hyväksymättä kuitenkaan keneltäkään tekoja, jotka Raamattu opettaa vääriksi. Edes tietoinen synnissä eläminen ei vähennä kristityn velvollisuutta lähimmäisenrakkauteen.

Ehkä hyvin kaukaa haettu vertaus, jota käytn jo puheenvuorossa lähetekeskustelun yhteydessä, on se, jos me rinnastamme tämän asian lapsen kasvatukseen: Vaikka asettaa lapselle rajat, ei suinkaan ole kysymys siitä, ettei vanhempana rakastaisi lastaan. On enemmänkin kysymys siitä, että asettamalla rajat, jotka auttavat lapsen kasvamista oikeaan, vanhempi aidosti osoittaa rakkauttaan.

Esillä olevan lakiehdotuksen torjuminen kristilliseen uskoon vedoten perustuu siihen, minkä kristinuskossa koetaan ja opetetaan olevan pyhää. Juuri avioliitto miehen ja naisen parisuhteenä on Raamatun mukaan pyhä. Avioliitto on luomistyön välikappale. Avioliiton kautta ihmiskunnan jatkuu ja näin turvataan ihmiskunnan olemassaolo. Avioliiton uskonnollinen merkitys kytkeytyy sen yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen.

Täällä on moneen kertaan todettu, että esillä oleva lakiesitys ei heikennä kirkollista avioliittoa eikä rinnastu siihen. Tämä ei kuitenkaan todellisuudessa pidä paikkaansa. Kirkollisen avioliiton solmimisen keskeinen osa on siihen liittyvä yhteiskunnallinen hyväksyntä. Avioliittoa ei solmita ainoastaan Jumalan edessä; avioliiton solmiminen tapahtuu myös ihmisten läsnäollessa.

Nyt samaa sukupuolta olevien suhteen rekisteröiminen tuo avioliiton rinnalle yhteiskunnallisen parisuhteen muodon, joka tullaan rinnastamaan avioliittoon. Tämä tulee nimenomaan heikentämään kristillisen avioliiton asemaa. Tämän lain käsittelyn yhteydessä on siis perimmältään kysymys hyvin merkittävästä arvovalinnasta siinä, haluammeko pitää kristilliseen ajatteluun perustuvan avioliiton ja perheen kunniaa.

Arvoisa puhemies! Me olemme saaneet viime aikoinakin nähdä niitä murheellisia seurauksia, jotka liittyvät pyhän avioliiton merkityksen murentumiseen, mitä se todella merkitsee ei vain meidän aikuisten vaan myös lasten ja nuorten elämässä. Tämän vuoksi tämän keskustelun aikana olen monta kertaa ajatellut sitä, eikö meidän, arvoisat kollegat, pitäisi yhä enemmän suunnata yhteistä henkistä energiaa siihen, millä tavalla me löydämme niitä ratkaisuja, jotka tukevat ehyen perheen ja ehyen kodin rakentumista ja tätä kautta sitä ehyttä yhteiskunnallista elämää, joka tarjoaa myös aitoa onnellisuutta ihmisten elämään ja toimintaan.

⁵⁹ **Niilo Keränen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Taannoin lähetekeskustelussa toin esille niitä asioita, mitä lakivaliokunnan olisi syytä huomioda, kun se käsittelee tätä lakiesitystä. Nyt aion hiukan käydä läpi sitä, kuinka valiokunta on siinä onnistunut. Ensiksikin on syytä antaa valiokunnalle tunnustusta siitä, että se on paneutunut samaa sukupuolta olevien parien problematiikkaan kohtalaiseen perusteellisesti.

Kun hallitus syksyllä vuosi sitten antoi lakiesityksen uuden lain syiksi pelkistyivät seuraavat seikat hallituksen esityksen perusteluissa: 1) omaisuuden jako-ongelmat sekä toimeentulo-ongelmat samaa sukupuolta olevien parisuhteen purkautuessa, 2) samaa sukupuolta olevan kumppanin mahdollisuus saada tietoja kumppaniaan koskevista asiakirjoista esimerkiksi terveydenhuollossa tai muussa sellaisessa tilanteessa missä läheisyydellä on merkitystä tietojen antamisessa, 3) perhekäsitteen tulkinta muun muassa vakuutusetuksissa, matkustettaessa tai työn ja perhevastuun yhteensovittamisessa, 4) toiminta joissakin kulttuurisidonnaisissa asioissa kuten hautajaisten järjestelyissä sekä 5) suhtautuminen muissa maissa rekisteröityjen parisuhteiden käsittelyyn Suomessa. Nämä ovat toki todellisia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on ottanut näihin ongelmiin ja yleensä käsiteltävänä olevaan lakiin kantaa vain sikäli, voidaanko se säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä ja onko perusoikeussääntöjen ja ihmisoikeuksien valossa mahdollista, että samaa sukupuolta olevien parisuhdetta säätelevät lait ovat jossain määrin erilaiset kuin avioliittolainsäädäntö. Molempiin kysymyksiinsä perustuslakivaliokunta on vastannut voimontävästi.

Lakivaliokunta on kuitenkin äärimmäisen niukalla äänestyspäättöksellä päätyneet ratkaisuun, että hallituksen ehdottama, avioliittosääntöjen kanssa lähes identtinen laki on parempi kuin olisi edellä mainittujen epäkohtien korjaaminen tekemällä tarvittavat muutokset muutoin perhettä käsitteleviin lakeihin. Lakivaliokunta perustelee kantaansa muun muassa toteamalla, että "tavoitetaso jätettäisiin samaa sukupuolta olevien parisuhteita koskevilla kysymyksissä olennaisesti matalammaksi kuin perheitä koskevassa lainsäädännössä muutoin."

Perustuslakivaliokunta kuitenkin on lausunnossaan todennut, että "on kyse sellaisista erityisistä yhteiskunnan tulevaisuuteen ja arvoihin liittyvistä ratkaisuista, joissa avioliiton asettaminen naisen ja miehen parisuhteena erityisasemaan lainsäädännössä on perusteltua". Tämän käsiteltävänä olevan lain kaltaista lakia, jossa samaa sukupuolta olevien parisuhde useimmissa pykälissä rinnastetaan suoraan avioliittolakiin, ei siis olisi välttämättä tarvittu, vaan ongelmia olisi voinut korjata myös muutoin.

Lakivaliokunta itse toteaa, "ettei avioliiton asemaa heikennä eikä sen luonnetta muuta se, että samaa sukupuolta olevien pareille annetaan mahdollisuus päästä perhelainsäädännön piiriin". Näin varmaan on, jos asiaa tarkastellaan pelkästään pykälien valossa. Tällainen tarkastelu ei kuitenkaan riitä, koska ehdotetussa laissa muutetaan varsin perusteellisesti perhe-käsitettä.

Uusi perhekäsite muuttaa yhteiskunnallista ajattelutapaa. Se vaikuttaa ihmisten keskinäisiin suhteisiin; se vaikuttaa kasvatukseen; se vaikuttaa lapsen ja nuoren kuvaan siitä, millaista perhelämää hän tulevaisuudessa haaveilee viettävänsä. Tässä yhteydessä on myös vedottu muiden maiden esimerkkeihin, että eihän niissäkään mitään kummempaa ole yhteiskunnallisissa arvoissa tapahtunut. Ei niin, mutta vastaavan kaltainen lainsäädäntö on varsin uutta ja kasvavien lasten ja nuorten ajatustavat ja käsitykset tulevat näkyviin vasta kenties kymmenien vuosien kuluttua.

Lakivaliokunta toteaa samaa sukupuolta olevien parien adoptio-oikeutta käsitellessään, että se "- - koskettaa perhelainsäädännön perusteita ja on suuri kulttuurinen muutos. Sellaista ei ole syytä tehdä äänestyspäättöksiin eduskuntakäsittelyssä - -." Eikö samaa sukupuolta olevien parisuhteen rinnastaminen avioliittoon tämän lain tavoin ole vähintäänkin yhtä suuri kulttuurinen muutos? Voimmeko tästä kulttuurin muutokses-

ta tehdä päätöksen eduskunnan äänestyspäätöksellä?

Niin ikään lakivaliokunta toteaa samassa yhteydessä: "Ei ole hyvän lainsäädäntötavan mukaista omaksua perhelainsäädännössä ratkaisuja, jotka eivät ole laajalti hyväksytyjä." Kuinka laajalti hyväksytyt on samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröiminen viralliseksi instituutioksi? Kuinka luotettavaa tietoa, arvoisat edustajat, meillä on tästä? Kuka niihin gallupeihin vastaa?

Arvoisa puhemies! Tämän lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsisi perusteellista mullistusta perinteiseen perhekäsitteseen. Hallituksen esitys toteaa, että perhekäsittettä ei lainsäädännössämme ole yksiselitteisesti määritelty. Kuitenkin valtaosalla suomalaisista on käsitys siitä, mikä perhe on, huolimatta siitä, että perheitä tänä päivänä on todellakin kovin monenlaisia. Suomalaisen mielissä perheen käsite perustuu perheen perustehtävään: tuottaa ja kasvattaa uusia jäseniä yhteiskuntaan.

Nimenomaan tässä mielessä samaa sukupuolta olevien parisuhde ei ole perhe, vaikka se voikin olla ruokakunta ja vaikka tunnesiteet saattavat olla hyvinkin kiinteitä. Esityksessään hallitus on huolestunut siitä seikasta, että samaa sukupuolta olevien parisuhteiden nykyinen epävirallisuus loukkaa heitä. Hallitus ei ole kuitenkaan vähääkään huolestunut siitä, että lakiesityksessä ajettu rekisteröiminen saattaa loukata paljon suurempaa joukkoa niitä kansalaisia, jotka edelleen mieltävät perheen sen perustehtävästä käsin.

Arvoisa puhemies! Suomalainen lainsäädäntö pohjautuu kristinuskon opetusten perusteille sekä tältä pohjalta vuosituhanten aikana kehittyneille länsimaisille oikeuskäsityksille. Kristilliseen etiikkaan kuuluu lähimmäisenrakkaus, suvaitsevaisuus, toisen ihmisen kunnioittaminen ja arvostaminen riippumatta hänen henkilökohtaisista ominaisuuksistaan. Täällä eduskunnassa on toki teologisen koulutuksen saaneita, jotka voisivat paremmin tästä puhua. Näiltä pohjilta en kuitenkaan löydä perusteita sille, että tässä laissa tarkoitetut parisuhteet tulisi saattaa virallisiksi ja tasaveroisiksi naisen ja miehen välisen parisuhteen kanssa.

Toisaalta, arvoisa puhemies, tässä täytyy kuitenkin sanoa, että ne lukuisat tuomiojulistuksin koristetut viestit, joita me edustajat olemme tämän asian tiimoilta saaneet ja joissa jopa kyseenalaistetaan itsestä poikkeavien ihmisten ihmisarvo, ovat jo varmasti aiheuttaneet kyllästymistä ja

jopa vahinkoa sille asialle, mitä niiden on tarkoitus ollut ajaa. Lääkärin työssäni olen tavannut hyvin erilaisia ihmisiä, ja todellakaan erilaisuus ei tee ihmistä toista ihmistä arvottomammaksi.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti yhteen asiaan. Lakivaliokunta on liittänyt mietintöönsä lausuman, jossa halutaan varmistaa, että rekisteröimättä samassa osoitteessa asuvat samaa sukupuolta olevat eivät tulisi missään olosuhteissa rinnastetuiksi rekisteröityyn parisuhteeseen, siis samalla tavoin kuin niin kutsuttu avioliitto on monessa kohdin rinnastettu avioliittoon. Lausuma on sinänsä ihan hyvä, mutta kun jo lakivaliokunta on epävarma siitä, miten lakia tulevaisuudessa tullaan tulkitsemaan tässä yhdessä kohdassa, tekee mieleni kysyä, kuinka monta muuta ja vastaavaa ja arvaamatonta seurausta tästä laista voi olla, jos se hyväksytään. Minun nähdäkseni hyvään lainsäädäntötapaan kuuluu myös se, ettei tahallaan tehdä ratkaisuja, joista ollaan epä tietoisia. En esitä pykälämuutoksia esitykseen, koska lakia ei pitäisi hyväksyä, vaan pitäisi ryhtyä kiireesti korjaamaan lainsäädännössä olevia epäkohtia niin, että hallituksen esityksessään listatut ongelmat tulevat yksiselitteisesti hoidetuiksi kuntoon.

⁶⁰ **Tuula Haatainen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu, että tämän lain ympärillä täällä leijuu kuitenkin erilaisuuden pelko, ja minä luulen, että se on ollut suurin keskustelumootori tämänkin lakiesityksen keskustelun yhteydessä.

Erityisesti minua on kummastuttanut se, että niin voimakkaasti on haluttu ottaa kantaa ja määritellä toisten puolesta, mikä on oikea ja hyväksyttävä perhe. Vaikka me kaikki laittaisimme silmämme kiinni ja väittäisimme, että samaa sukupuolta olevien perheitä ei tässä maassa tai tässä maailmassa ole olemassa, niin silti lukuisat, kymmenettuhannet, samaa sukupuolta olevat puoliset lapsineen jatkavat elämäänsä ja arkeaan eteenpäin.

Olen aivan vakuuttunut siitä, että kieltämällä heidän olemassaolonsa oikeutuksen me pakotamme nämä perheet elämään edelleen häpeässä, jota ehkä tietoisestikin tai tiedostamatta halutaankin ruokkia, pelossa ja itsensä kieltämisessä. Minusta avoimuus on kaikissa asioissa paras tie siihen, että samaa sukupuolta olevat parit voivat elää tasapainoisesti ja itsensä hyväksyen ja vastata myös perheeseensä kuuluvien lasten kasvatuksesta.

Ed. Keränen, joka juuri poistui, kantoi huolta siitä, miten lasten ja nuorten arvomaailma ja kaikki tämä kasvaa ja kehittyy. Lapset ja nuoret kasvavat tänä päivänäkin esimerkiksi lesboperheissä riippumatta tästä laista. Siellä eletään ihan tavallista normaalia arkielämää.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta teetätti tutkimuksen tällaisista suomalaisista perheistä. Sen tutkimuksen tärkein viesti on se, että esimerkiksi tällaisten lesboäitien, vanhempien, identiteetti ei pyöri seksuaalisuuden ympärillä. Minusta tuntuu, ja tämäkin keskustelu vahvistaa sen, että ympäröivä maailma on kauhean kiinnostunut siitä, mikä on juuri tällaisen perheen seksuaalielämä. Heidän elämänsä pyörii arjen ympärillä, lapsen kasvatuksen ympärillä, arkielämän pyörittämisessä. Nämä äidit eivät totisesti halua itseään edes määriteltävän erityisesti lesboäideiksi. He kokevat olevansa tavallisia äitejä, jotka vain asuvat toisen naisen kanssa, jakavat toisen ihmisen kanssa vastuun lapsista, perheestä ja sen pyörittämisestä.

Tämä laki ei tule heikentämään avioliittoinstituutiota. Se, että minä olen naimisissa tässä ja nyt, ei tule romuttumaan tällä lailla, jos me sallimme sen, että samaa sukupuolta olevat parit voivat rekisteröidä oman suhteensa. Minusta tässä pikemminkin on kyse siitä, että näin ollen me hyväksymme sen, että on erilaisuutta, ja tavallaan myös yhteiskuntana kannustamme myös siihen, että ihmissuhteet olisivat pysyviä ja pitävämällä pohjalla. Minusta tämä, jos mikä, puhuu pysyvien ihmissuhteiden janosta, siitä että ihmiset oikeasti haluavat sitoutua läheisiinsä, ja meillä ei ole oikeutta määritellä sitä, että läheisen täytyy olla toista sukupuolta. Minusta tämä on tärkeintä, että sallimme ihmisille mahdollisuuden elää avoimesti ja myös sitoutua ja että he voivat saada myös tunnustusta sille, että elävät omalla tavallaan.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnassa, jonka puheenjohtajana toimin, käsitelimme työryhmän ehdotusta, kun lakiehdotus oli valmistelussa. Silloin neuvottelukunta yhtyi työryhmän ehdotukseen siitä, että samaa sukupuolta oleville annetaan oikeus virallistaa parisuhde ja parisuhteen oikeussääntelyssä turvaututaan pääsääntöisesti avioliittoa koskeviin säännöksiin. Neuvottelukunta katsoi myös, että niin sanotun sisäisen adoption pitäisi olla myös mahdollinen, mutta sen ei kuitenkaan pitäisi olla automaattinen, vaan se pitäisi ratkaista erikseen adoptiota koskevien

säännösten mukaisesti. Neuvottelukunnan vahva lähtökohta oli se, että tässä, niin kuin missä tahansa muussakin adoptiotilanteessa, lapsen edun pitää olla ensisijainen, ei aikuisten oikeuden lapsiin.

Nimenomaan tässä lähtökohtana oli se realiteetitilanne koskien sisäistä adoptiota, että nykyisin yhä useammat samaa sukupuolta olevien perheissä elävät lapset ovat vanhempiensa yhteistuumiin hankkimia. Nämä lapset on hankittu siten, että isää ei välttämättä ole virallisesti olemassa ja on vain yksi juridinen vanhempi. Yhteisen vanhemmuuden vahvistaminen vahvistaisi näissä perheissä elävien lasten juridista, taloudellista ja sosiaalista asemaa. Tämä oli siinä vaiheessa, kun työryhmä tätä työtä teki, mutta haluaisin korostaa sitä, että niissä tapauksissa, kun lapsi on heikoilla, aina pitää toki katsoa lapsen asemaa ja tilannetta ja sen perusteella tehdä järkevästi ratkaisut ja jättää moralismi niissä tilanteissa taakse.

Silloin kun tuo työryhmä työtä teki, neuvottelukuntana katsoimme, että olisi ollut hyvä, jos olisi laajemminkin tätä lainsäädäntöä ja oikeuskehitystä tarkasteltu kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa. Mielestäni tämä lakiesitys on tärkeä ja korostaa sitä, että Suomi on sivistysvaltio ja että Suomessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia, joiden puolesta puhumme kansainvälisillä areenoilla. Minusta olisi todella vahingollinen takapakki Suomen maineelle, jos tämä laki ei menisi läpi tässä eduskunnassa. Siinä mielessä toivon, että tässä salissa olisi äänestyspäivänä viisautta ratkaisuja tehtäessä.

61 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Eikö meidän kansanedustajien pitäisi toimia sen mukaan kuin koemme jonkin asian oikeaksi? Taitaa jopa joissakin pumaskoissa lukea, että meillä on oikeus siihen. Sen takia ihan muutama sana tästä. Tänä iltana on puhuttu niin paljon.

Sen verran voisin ed. Haataiselle, joka aikaisemmin puhui, todeta, että itse en ainakaan ole syyttämässä tai sulkemassa silmiä siltä, että meillä on erilaisia ihmisiä, vaikka tulenkin vastustamaan tätä äänestyspäivänä perjantaina. En hyväksy tätä. Perustelen muutamalla sanalla, miksi en hyväksy.

Täällä on puhuttu rekisteröinnistä. Jos olisi pelkästään kyse rekisteröinnistä, mikäs siinä. Mutta lähes kaikki se lainsäädäntö, jota Suomessa on tehty vuosisadan aikana ja mitä lie vanhem-

paakin vielä olemassa, perustuu siihen, jotta on olemassa miehen ja naisen perhe. Tosin sitten on näitä tämmöisiä perheitä, kun riitoja on tullut: yksinhuoltajaperheitä. Nekin käsitetään perheiksi.

Tässä laissa, joka tässä on, ulotetaan samat oikeudet myös homo- ja lesbosuhteisiin. Minusta siinä olisi aika paljon punnittavaa, onko siinä oikeutusta, ovatko käytössä ne kaikki perhettä koskevat lainsäädännöt, jotka on aikanaan tehty. Niissä on käyty monet kädenväänöt, perustelut. Onko tämä nyt sillä tavalla, että pitää suomalaisen arvomaailmaan tuoda sellainen käsite, joka on tuolla jossakin muualla viety läpi? Niin kuin täällä on perusteltu, nyt on Pohjoismaat mukana tässä ja Keski-Euroopassa on monissa maissa hyväksytty vastaavat lait.

Olen sitä mieltä yhä edelleen, jotta Suomessa säädetään omaa lainsäädäntöä suomalaisista lähtökohdista, suomalaisista arvopohjista ja välttämättä meidän ei kaikkea tarvitse kopioida muualta, koska tällä muutetaan ja järkytetään monia asioita, jotka on perinteisesti koettu hyväiksi. No, en minä niin vanhoillinen ole, ettei uutta tarvitsisi ottaa, mutta tässä otetaan semmoinen askel, jonka senkin yritän kuvailla tässä, mihin ollaan menossa.

Nimittäin ed. Lapintie aika hyvin kuvasi sitä, jotta hän ei tule esittämään adoptio-oikeutta, sillä perusteella jotta tässä salissa tulee vastarinta sitä vastaan, jotta sitten jotkut kääntävätkin kelkansa. Olen jutellut lakivaliokunnan jäsenten, enemmistön jäsenten, kanssa, joka enemmistö on puoltamassa tätä. Siellä puhuttiin, jotta muuten tähän olisi adoptio-oikeus voitu ottaa, mutta pelättiin, jotta kansalaiset ovat eri mieltä tästä ja eivät miellä tätä oikeaksi. Sen takia voi todeta kaikille, runsaalle joukolle tässä salissa, että ne mielipidetiedustelut, jotka on tehty, on tehty siltä pohjalta, jotta tässä on hämätty.

Tässä on sumutettu ihmisiä; tämä on ensi askel siihen suuntaan, mihin ollaan menossa, ja sitten asiaa tuodaan pienin askelin eteenpäin. Se on hitutustaktiikka, joka monessa muussa paikassa on ollut vallalla. Ilmeisesti se tehoaa. Kun viedään pienin paloin, ei synny vastarintaa. (Ed. Viitanen: Ai ei synny vastarintaa?) Sen takia voidaan heittää sivuun ne mielipidetiedustelujen veetoomukset, jotta enemmistö kansasta on sitä mieltä, koska todellisuudessa tässä on sumutustaktiikka menossa, millä tavalla viedään asia läpi. Sen takia minusta kansanedustajienkin pitäisi

toimia rehellisesti ja tuoda koko paketti, mitä mieltä ollaan, ja sillä sipuli eikä näin ja vielä semmoisia argumentteja käyttäen, jotka eivät pidä paikkaansa.

Ed. Ojansuu puhui, että rakkaus ei ole heterojen yksinoikeus. Minä ymmärrän sillä tavalla, että nekin, jotka täällä tulevat äänestämään vastaan, eivät kiellä rakkautta, eivät kiellä sitä, että samaa sukupuolta olevat voivat asua yhdessä, voivat olla onnellisia, voivat rakastaa. Minun käsitykseni mukaan sellaista lakia ei olla tekemässä eikä kukaan ole vaatimassakaan sellaista. Siinä mielessä syytökset, jotka meitä eri mieltä olevia, lakiesitystä vastaan puhuvia kohtaan on esitetty, ovat tyhjänpäiväisiä. Ei täällä kukaan ole ahdistamassa ihmisiä tai viemässä heiltä jotain oikeuksia pois.

Muistan edelliseltä eduskuntakaudelta ed. Outi Ojalan aloitteesta kaksi nippeliasiaa, jotka olivat päällimmäisinä: Saako mennä tapaamaan sairaalaan kaveriaan, joka sattuu olemaan tajuttomana eikä pysty antamaan suostumusta siihen? Minusta jos kaksi samaa sukupuolta olevaa ihmistä asuu yhdessä, niin kyllä kai sitten tehdään paperi ja taskussa on valtakirja, jotta tilanteessa kuin tilanteessa voi hoitaa asioita. Tämän on ihan yksinkertainen asia. Samoin testamentti- ja perintöasiat ovat hoidettavissa. Niitä minusta pitäisi tarkastella ihan erillisinä kysymyksinä eikä muuttaa tätä koko systeemiä, joka tässä nyt muuttuu.

Sitten adoptiosta ja siitä, millä tavalla lapsi oppii. Minä ainakin itse olen kokenut — omassa perheessäni on useampi lapsi — ja olen sitä mieltä, jotta lapset oppivat kuitenkin esimerkin kautta. He oppivat matkimalla. Se ei näy pelkästään omassa perheessäni. Katsotaanpa eri kulttuureita: Lapset oppivat käyttötavat omista perheistään ja siitä, millä tavalla yhteiskuntanormit on säädetty ja olemassa. Tässä on tietysti turha puhua, onko tällainen käyttäytyminen synnynnäistä vai opittua. Siinä voi olla sekä että. Minä en usko, että koskaan tieteellistä pohjaa löytyy niin, että voidaan sanoa yksiselitteisesti, että tässä on jostakin kyse. Kyse on enemmänkin siitä, millainen on yhteiskunnallinen asenne ja millaiset normit ovat, koska on herkkyyys valita. En kannata ahdasmielisyyttä, mutta on suurempi herkkyyys valita joku jossakin herkässä tilanteessa, jos kynns on matala; se valitaan helpommin.

Näillä lyhyillä perusteilla ilmoitan iskevänä tiukasti hanttiin ja toivon, että perjantaina mah-

dollisimman moni eli yli puolet olisi samaa mieltä, ja ensi viikolla kuatoo nujautettaan koko juttu.

⁶² **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelan puheenvuoroon voisi kommentoida montakin asiaa, mutta korjaan vain yhden kohdan. Eli kun ed. Lahtela täällä, ed. Esa Lahtela, (Ed. S. Lahtela: Minä tuen!) puhui useaan otteeseen adoptio-oikeudesta ja siitä, että sitä jotkut olisivat halunneet, pitää pysyä tarkasti oikeissa määrittelyissä. Kysymys on sisäisestä adoptiosta, mistä yleensäkin on puhuttu. Yleinen adoptio-oikeus on ihan eri asia.

Minulle parisuhdelaki on ihmisoikeus- ja suvaitsevaisuuskysymys. Ensinnäkin on hyvä muistaa, että homoseksuaalit elävät keskuudessamme joka tapauksessa. Minusta on aika kummallista, että täällä koko ajan ikään kuin muodollisesti hyväksytään, että heillä on oikeus olla olemassa ja elää Suomessa, mutta sitten kuitenkin heille ei annettaisi oikeuksia. Esimerkiksi ed. Esa Lahtela äskeisessä puheenvuorossaan kyllä antoi ymmärtää, että Suomessa ei haluta, että on tällaisia homoseksuaaleja pareja. (Ed. E. Lahtela: Ei pidä paikkaansa!) — Puhuitte juuri lopussa siitä, että esimerkki voi olla lapsille huono asia. Ei lapsi tiedä sitä, onko pari rekisteröity tai ei. Siinä mielessä äskeinen puheenvuoro oli mielestäni kummallinen.

Minä en usko, että lainsäädäntö lisää missään tapauksessa homoseksuaalisuutta. Sen sijaan se voi antaa joillekin mahdollisuuden olla julkisemmin homoseksuaali kuin tähän saakka. Se ei tarkoita sitä, että homoseksuaalisuus olisi lisääntynyt. Ei tarvitse pelätä, että se tarttuisi, vaikka joistakin puheenvuoroista on saattanut sellaisenkin käsityksen saada, että ikään kuin kulovalkean tavoin tilanne tästä nyt muuttuisi.

Aikaisemmissa puheenvuoroissa on puhuttu eheytymisestä ja siitä, että on mahdollisuus ikään kuin parantua homoseksuaalisuudesta. Olen sitä mieltä, että niille, jotka haluavat niin tehdä, suotakoon se mahdollisuus, mutta minun on vähän vaikea kuvitella, että tällaista tilannetta tulisi sellaisessa ilmapiirissä, missä homoseksuaalisuus hyväksyttäisiin ja ymmärrettäisiin, että tämä on mahdollista, koska luulen, että monet sellaiset, jotka hakeutuvat tällaiseen eheytymiseen, ovat kokeneet olotilansa todella vaikeaksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Tunnen henkilöitä, homoja, joiden elämä pienillä paikkakunnilla on täy-

sin mahdotonta. He ovat joutuneet muuttamaan pois pieniltä paikkakunnilta. Tiedän erään miehenkilön, jonka ikkunat on rikottu useaan otteeseen, ja hänelle on tullut tappouhkauksia. Sellaisessa ilmapiirissä eläminen on aika vaikeaa. Vieläkin rajumpia juttuja on sattunut.

Toinen kysymys on sitten, miten viranomaiset suhtautuvat tällaisiin tilanteisiin ja miten esimerkiksi poliisi suhtautuu tilanteeseen, missä homoseksuaali tulee pyytämään apua. Kun olen kuunnellut tämän päivän keskustelua, enpä ihmetteli, vaikka apua ei saisi, jos ne henkilöt, jotka täällä ovat puheenvuoroja käyttäneet, olisivat juuri näitä virkamiehiä, joilta apua pyydetään. Jokaisella on, totta kai, oikeus sanoa oma mielipiteensä ja näkemyksensä asiasta, mutta olen kuullut, että kaikki virkamiehet eivät apua ole aina tarvittaessa antaneet.

Sitten täällä on puhuttu hyvin paljon perheksityksestä. On päivänselvää, että pääperhemuoto Suomessa ja ehkä tavoitekin on se, että olisi miehen ja naisen perhe, jossa on lapsia, mutta se ei ole ollenkaan itsestäänselvää enää tänä päivänä. Mielestäni tämä lainsäädäntö ei sitä asiaa rikommillään tavalla. Päinvastoin on paljon isompia asioita, jotka tänä päivänä rikkovat perheitä. Nii-tä ovat alkoholin liikakäyttö, väärinkäyttö, väkivalta ja monet muut sellaiset asiat, jotka vaikuttavat perheiden eheyteen. En tiedä sitten, mikä lapsille aina on hyväksi. Uskon, että sellaisessa homoseksuaaliparisuhteessa, missä on hyvä ilmapiiri ja rakastetaan toisia, perheessä on parempi olla kuin sellaisessa perheessä, jossa on väkivaltaa ja sellaista käyttäytymistä, joka ei lapsille missään tapauksessa ole hyväksi.

Korostan vielä adoptio-oikeudesta, että lakivaliokunnan mietintöön ei sisälly sisäistä adoptio-oikeutta. Kun ed. E. Lahtela puhui sumutuksesta äsken, niin ne, jotka täällä puhuvat adoptio-oikeudesta ikään kuin se tähän sisältyisi, minusta sumuttavat. Täytyy olla rehellinen itselle ja muillekin.

Lopuksi vielä haluaisin sanoa, että viime keväänä tämä asia tuotti hyvin paljon yhteydenottoja, mikä oli minusta erittäin hyvä, että ihmiset ottivat yhteyttä kansanedustajaan, jopa niin, että puhelinvastaaja täyttyi välillä kokonaan. Nämä keskustelut olivat erittäin mielenkiintoisia, todella mielenkiintoisia. Sanotaan nyt, että 99 prosenttia oli lakiesityksen vastustajia. Meillä oli todella hedelmällisiä keskusteluja aiheesta. Ymmärrän toki monenkin näkemyksen, mutta ky-

syinkin yleensä, melkein pääsääntöisesti, miten reagoisitte tilanteessa, jos teidän oma lapsenne olisi homoseksuaali, jos hän ilmoittaisi parikymppisenä, että nyt tilanne on tämä. Jos koko ajan perheessä on keskusteltu siitä, että ei hyväksytä, niin minä sanon, että kyllä sillä nuorella on aika kova paikka elää tällaisessa perheessä. Todennäköisesti hän ei sitä vanhemmilleen edes välttämättä halua kertoa.

Kysymykseni on, kuinka paljon kansalaismielipiteet, jotka tulevat puhelimen, sähköpostin tai jotakin muuta kautta, voivat vaikuttaa kansanedustajan mielipiteeseen. Sitä on hirveän vaikea sitten mitata. Jos yksi ihminen soittaa kaikille 200 kansanedustajalle, se ei tarkoita sitä, että suuri joukko olisi juuri tätä mieltä. Minun mielestäni kansanedustajien pitää kyetä tekemään päätökset asiantuntijakuulemisen ja asian tutkimisen jälkeen eikä sillä perusteella, miten äänestäjän osa kansalaisista suhtautuu asioihin. Luulin, että monet kansanedustajat tekisivät ehkä ratkaisun toisin päin, jos eivät pelkäisi sitä reaktiota. Totta kai, kun nytkin lähdän kirjoittamaan yleisönosastokirjoitusta tästä, tiedän, että omalla paikkakunnallani todennäköisesti suurin osa vastustaa, mutta silti olen omien periaatteitteni mukaisen ihmisoikeuskäsityksen ja suvaitsevaisuuden kannalla.

⁶³ **Pia Viitanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on pidetty paljon puheenvuoroja puolesta ja vastaan. Itse olen asian puolesta hyvin voimakkaasti. Voisinkin sanoa, että olennaisimman, mitä haluan sanoa, ovat jo aikaisemmin tänä päivänä sanoneet monet edustajat, muun muassa Susanna Huovinen ja Rahkonen, ed. Säte Tahvanainen, ed. Anni Sinnemäki, ed. Katja Syvärinen, ed. Tuula Haatainen ja äsken ed. Huotari. En lähde kauhean pitkästi tästä asiasta puhumaan, mutta halusin sen takia käyttää tämän puheenvuoron, koska asia on minulle periaatteellinen ja haluan tuoda julki sen, mitä ajattelen.

Aivan kuten äskeiselle puhujalle, minullekin tässä nyt on kysymys tasa-arvosta, siitä että saatetaan muiden ihmisten kanssa tasa-arvoiseen asemaan myös samaa sukupuolta olevat parit. Toisaalta tasa-arvokysymyksen lisäksi tämä on mitä voimakkaimmin mielestäni suvaitsevaisuuskysymys ja ihmisarvokysymys. Minulla jollakin tavalla särähti korvaan aikaisemmin, kun käytettiin puheenvuoroja, kun ed. Räsänen joten-

kin kammoksui, että kauheaa, kun tällä lailla on muitakin tavoitteita kuin tasavertainen asema vaikka perinnön suhteen tai muuten lainsäädännöllisesti, koska esimerkiksi jossain oli kirjoitettu, että tällä lailla sen lisäksi pyritään lisäämään yhteiskunnan hyväksyntää. Se oli jotenkin paha asia, kun minusta on itsestäänselvää, että silloin kun pyritään lisäämään yhteiskunnallista hyväksyntää, se on positiivinen asia.

Vaikka tämä laki on varsin maltillinen ja sillä taataan tiettyjä tasavertaisia oikeuksia, samalla toki varmasti pyritään myös siihen, että yhteiskunnallisesti nämä suhteet olisivat entistä hyväksyttävämpiä ja ihmiset olisivat toisiaan kohtaan suvaitsevaisempia kuin tänä päivänä on oltu. Kun täälläkin on todettu moneen kertaan, että samaa sukupuolta olevia pareja on nyt, tulee olemaan jne., niin eikö silloin ole kaikkein paras ja hienoin asia koko yhteiskunnan kannalta, niiden ihmisten kuin vaikka niiden lasten ja nuorten kannalta, jotka elävät tällaisten pariin perheissä, että suvaitsevaisuus kaikin puolin lisääntyy?

Toivon, että tämä laki voidaan hyväksyä tällaisenaan. Ymmärrän, että poliittisesta tilanteesta johtuen se on varsin maltillinen. Henkilökohteisesti olen sitä mieltä, että jossain vaiheessa on varmasti hyvä palata esimerkiksi kysymyksen sisäisestä adoptiosta. Hyvin monta puheenvuoroa on käytetty, joissa on hyvin perusteltu, miksi sisäinen adoptio olisi voinut olla mahdollinen jo tässä vaiheessa.

Mielestäni ed. Anni Sinnemäki kiteytti aika hyvin keskustelun siinä vaiheessa, kun hän sanoi, että täällä on paljon päivitelty sitä, että voi niitä lapsiraukkoja, jotka elävät vaikka kahden äidin tai kahden isän kanssa, kun heille sitten kovasti koulussa nauretaan tai heitä pilkataan. Ed. Anni Sinnemäki kysyi, eikö lapsia koulussa pilkata myös monien muiden syiden vuoksi ja eikö tavoitteen tule olla se, että poistetaan niitä tekijöitä, joiden vuoksi lapsia pilkataan. Mikäli esimerkiksi tällä tavalla eduskunnan kautta toisimme julki tahtotilan antaa hyväksynnän myös samaa sukupuolta oleville pareille olla tasavertaisina jäseninä tässä yhteiskunnassa, niin eikö se olisi myös niiden lasten kannalta parempi kuin se, että he tuntisivat, että he elävät jossakin kummallisessa jutussa, mitä ei kauhean yleisesti voida hyväksyäkään? Mielestäni juuri lasten kannalta voisi olla parempi, että yleisesti olemme suvaitsevaisia.

Sukunimiasiaa en ole ymmärtänyt ollenkaan. Tuntuu vähän kiusanteolta tai ylipelokkaalta asenteelta, että nyt täytyisi vaikeuttaa tätäkin, niin että jos halutaan sama sukunimi ottaa, se täytyy tehdä kovin mutkikkaaksi ja vaikeaksi. Kyllähän minäkin voisin muuttaa koska vain nimeni vaikkapa Lipposeksi, jos haluaisin. En tosin halua, mutta se olisi kyllä mahdollista. Miksi se täytyy tehdä näin vaikean kaavan mukaan? Se olisi minusta tässä ollut ihan asiallista hoitaa.

Ikäräjakeskusteluun ei voi muuta sanoa kuin hohhoijaa ja että vähän ihmetyttää. Täälläkin on kysytty, haluammeko me antaa sen sanoman, että muut ihmiset ovat kypsiä silloin, kun he ovat 18-vuotiaita, mutta homot tai lesbot eivät ole kypsiä 18-vuotiaina, he ovat kypsiä vasta 21-vuotiaina tai jotain. Tämähän on juuri sellaista, että me antaisimme itse sellaisen kuvan, että emme ole kauhean suvaitsevaisia, että me kuvittelemme, että joku toinen ihminen on seksuaalisen suuntautumisen vuoksi automaattisesti parempi kuin joku toinen. Tällaista maailmankatsomusta en itse halua hyväksyä. Joihinkin asioihin, mistä täällä ollaan keskusteltu, täytyy todeta vain, että huh.

Kirkon osalta haluan todeta saman kuin ed. Huovinen. Itsekin kirkkoon kuulun, mutta pidätän itselläni kirkkoon kuuluvana ihmisenä oikeuden muodostaa mielipiteeni siitä, onko tämä laki hyväksyttävä vai ei.

Perheen osalta jo viittasinkin ed. Sinnemäen puheenvuoroon, mutta haluaisin myös tukea ed. Haataisen puheenvuoroa, jonka hän piti hetki sitten. Jotenkin kammokuttaa se, kun kuuntelee keskustelua täällä, kun tämä on sellainen talo, että joskus me täällä olemme tietävinämme parhaiten muiden ihmisten puolesta, mikä on hyvä perhe tai millainen perheen pitäisi olla. Perhe on tasan niin hyvä kuin millaiseksi perheessä olevat ihmiset sen pystyvät muodostamaan. Oli se perhe sitten ydinperhe, uusioperhe tai niin sanottu homoliitto, samaa sukupuolta olevien vanhempien perhe, se on varmasti yhtä hyvä perhe, koska kaikki me olemme ihmisiä ja kaikilla on sama ihmisarvo. Toisilla perheillä on vaikeampia tilanteita ja toisilla helpompia. On hyvässä ja vähän huonommassa tilanteessa olevia perheitä, mutta ei se voi ratkaista sitä, mikä on hyvä perhe, että se olisi juuri se meidän määrittelemämme oikea ihannekuva tämän päivän yhteiskunnassa, niin kuin hyvin hyvin tiedetään.

Se, mitä toivoisin tältä keskustelulta olisi, että me osaisimme, me edustajatkin, tietäessämme

muuta paremmin, muka, silloin tällöin asettua jonkun toisen ihmisen asemaan. Minä vähän mietin, miltä tuntuu todellakin siitä äidistä, jolla tällä hetkellä on lapsi ja joka elää toisen naisen kanssa, kun hän kuulee tätä keskustelua, kun kyseenalaistetaan hänen mahdollisuuksiaan toimia fiksuna vanhempana. Toivon tiettyä empatiaa täältä.

Haluan sanoa myös sen, kun on paljon keskusteltu siitä, että monet, jotka vastustavat tätä lakiesitystä, sanovat, että kyllähän minä hyväksyn samaa sukupuolta olevien parien aseman parantamisen, kyllä minä sen hyväksyn, mutta minä en hyväksy sitä esitetyssä muodossa. Etsitään väkisin joitain vikoja tästä esitetystä muodosta. Minä olen kyllä tehnyt sen johtopäätöksen, vähän rohkeankin, että vaikka me esittäisimme sen missä muodossa, vaikka muuttamalla niitä kahtasataa lakia tai muuta, mitä tämä asia liippaa, niin tämä sama porukka ei olisi siitä huolimattakaan valmis hyväksymään minkäänlaisia askeleita kyseiseen suuntaan. (Ed. Aittoniemen välihuuto) Perustelen sitä sillä — myös puhelakossa olevalle ed. Aittoniemelle — että vaikka miten lakitekniisesti tehtäisiin tämä aseman lainsäädännöllinen parantaminen, vaikka se olisi minkälainen kompromenkki, siitä voidaan tehdä se johtopäätös — kun nyt sitten lainsäädännöllisesti asemaa parannetaan, tulee perintöoikeuksia ja tämän tyyppisiä asioita — että sehän itsestäänselvästi lisää ihmisten mielissä asian yleistä hyväksyntää. Annetaan se kuva, ihan oikeaan suuntaan, että tämä on hyväksyttävää.

Siinä vaiheessa sitten nämä samat, jotka ovat valmiit hyväksymään tietyn sosiaalisen aseman parantamisen, eivät enää hyväksykään sitä, että lähtisi sellainen signaali eduskunnasta, että samaa sukupuolta olevien parisuhde on ihan oikeasti hyväksyttävä asia. Tämä on sellainen oravanpyörä, että minusta tuntuu, että nyt menemme yhden askeleen eteenpäin — toivottavasti menemme perjantaina, toivon sitä todella — sitten ehkä myöhemmin menemme lisää. Tässä tasan on sitten kahta mielipidettä: joko puolletaan tai vastustetaan, (Ed. Aittoniemi. Näinhän se aina on!) ja muu on sitten enemmän tai vähemmän selitelyä.

Näillä sanoilla, arvoisa rouva puhemies, varmasti minun viestini tuli selväksi. Minulle tämä on todellakin tasa-arvokysymys, suvaitsevaisuuskyky ja ihmisoikeuskysymys. Sen vuok-

si toivon tälle menestystä perjantain äänestyksessä. (Ed. Aittoniemi: Se on muistikysymys!)

⁶⁴ **Leena Rauhala /kd:** Arvoisa rouva puemies! Lakivaliokunnan mietintöön on jätetty viisi vastalauseita. Lakivaliokunta on myös äänestänyt tästä hallituksen esityksestä. Keskustelu, jota olemme jo tässä käyneet, mielestäni on osoittanut sen, että ei ole kysymys itsestäänselvästä asiasta, että esitys olisi vain hyväksyttävä. Tietenkin tämä kuvastaa selkeästi suomalaista yhteiskuntaa, tämmöistä yksilökeskeistä yhteiskuntaa, jossa jokaisella ihmisellä on omat arvonnäkökulmansa ja me voimme ne hyvin tuoda esille. Se tietysti, että voidaan vapaasti ne tuoda, on tärkeää, ja jokainen saa tuoda omat arvomaailmansa esille.

Se, että en kannata tämän lain eteenpäinvientiä eli hyväksyntää, perustuu itselläni ihmiskuva-, ihmisarvokysymykseen. Näen, että maailma jäsentyy siten, että me olemme miehiä ja naisia. Jumala on luonut meidät mieheksi ja naiseksi, ja avioliitolla ja perheen perustamisella on siinä ihan oma paikkansa. Näen, että suomalaisessa yhteiskunnassa kristillinen perinne on ollut vahva. Tämä kristillinen perinne on sisältänyt määrätynlaisen perhekäsityksen, jota ei voida nähdä niin, että se perhekäsitys ilman muuta sisältää sen, kuten tämän lain hyväksyjät ovat tuoneet esille, että suomalaisessa perheessä on paljon väkivaltaa ja ongelmia. Eihän se peruslähtökohta ole se, ainakaan en usko niin, että jos me katsomme kristillisestä ihmiskuvasta käsin, siitä johtuisi se, että perheessä on väkivaltaa, vaan kyllähän se on ihan meidän ihmisten tuottamaa ja erilaisista asioista johtuvaa.

Näen, että suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa kuitenkin 95 prosenttia vielä kuuluu kirkkoon, tulisi suomalaisen yhteiskunnan arvostaa sitä ja nähdä se, että kristillisellä ihmiskuvalla — käsitykselläkin on paikkansa. Se, jos ajattelee kristillisestä ihmiskuvasta käsin, ei automaattisesti, itsestäänselvästi, pidä sisällään sitä, että kristityillä on erilaisuuden pelko, että kristityillä on sellainen näkemys, että nämä ihmiset, jotka ovat erilaisia, ja homous ja lesbous ilman muuta ikään kuin ovat paha asia. En halua yleistää sitä kristittyyn, että kristitty pitää homoutta ja lesbotutta syntinä, pahana asiana, vaan me olemme tässä tekemässä lakia, jolla me annamme yhteiskunnallisen arvon tälle asialle, mikä on selkeästi tässä lakiesityksessä rinnastettu avioliittoon.

Lakivaliokunnan esityksessä, kun on nostettu esille asiantuntijoitteen kannanotoista erilaisia näkemyksiä, esitetään, että ne olivat hyvin erilaisia ja suhtautuminen esitykseen on ollut hyvin ristiiriitainen. Niinpä valiokunnassa kuultujen asiantuntijoitteen näkemysten mukaan nämä kannat on ryhmitelty kolmeen ryhmään. Mietinnössä tuodaan esille: "Kristillisen perinteen tulkinnasta ei näytä vallitsevan yksimielisyyttä, sillä osa asiantuntijoista katsoo kristinuskoon sisältyvien arvojen puoltavan esitetyn lain säätämistä. Myöskään siitä, miten Raamatun viestejä olisi nykyään tulkittava, ei vallitse tutkijoiden kesken yksimielisyyttä."

Tämä hyvin ykskantaan esitetty arvio kristillisestä perinteestä, kristillisestä näkemyksestä sivuuttaa täysin sen, mikä on suomalaisen kirkon kanta, ja kirkko on kuitenkin instituutiona esittänyt yhteisen selkeän kannan, että se ei hyväksy tätä. Mielestäni on erittäin valitettavaa, että valiokunta ei perehtynyt kirkon esittämään kantaan. Ainakin sitä, miksi se on jätetty tästä pois kokonaan, olisi pitänyt perustella enemmän. Olsi ainakin mielestäni pitänyt sitä perustella, miksi sitä ei oteta tähän.

Haluan nostattaa vielä lakivaliokunnan mietinnöstä erään kohdan. Täällä on keskusteltu eräissä puheenvuoroissa siitä, miksi tässä keskustelussa on noussut esiin seksuaalisuus. Lakivaliokunnan mietinnössä tuodaan esille näin: "Esitys noudattaa hyvin perhelainsäädäntömme suurta uudistuslinjaa, jossa yksilöille annetaan oikeus päättää omista henkilökohtaisista asioistaan ja omasta parisuhteestaan, kun ne eivät loukkaa toisten ihmisten oikeuksia. Lain hyväksymisellä homoseksuaaleille annetaan mahdollisuus elää ja toteuttaa seksuaalisuuttaan mahdollisimman hyvässä ja turvallisessa parisuhteessa." Tässä mielestäni lakivaliokunta mietinnössään nostattaa tämän seksuaalisuuden esille. Tietysti tämä turvallisuus täällä on.

Jos ajatellaan sitä lähtökohtaa, mikä esityksessä on, niin kuten on tullut esille, kehitys alkoi jo vuonna 91, ja tämän esityksen pohjana on valtiopäivillä 97 hyväksytty eduskunnan toivomus, "että hallitus ryhtyy asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi". Tässä lakivaliokunnan mietinnössä mielestäni ei kuitenkaan käsitellä niitä asioita, joita on puheenvuoroissa tuotu esil-

le, esimerkiksi perintöverotus, omaisen kohtelu tai hautajaisjärjestelyt jne.

Lakivaliokunnan mietintö on selkeä rinnastus avioliittolainsäädäntöön. Sen vuoksi en voi tätä hyväksyä, että tämä on aivan selkeä rinnastus siihen, vaikkakin lakivaliokunta ottaa käsitteet "rekisteröity" ja "virallistettu parisuhde". Mielestäni tämä on keinotekoinen. Sillä muka saataisiin rinnastus avioliittoon pois, kun käytetään käsitettä "rekisteröity", ikään kuin tämä sillä irtaantuisi avioliittolainsäädännöstä. Mielestäni tämä on keinotekoinen eikä riittävä perustelu tälle esitykselle.

Toisaalta on erittäin hyvä, että ed. Lapintie toi esille sen, mikä hänen vastalauseessaan on, että nyt jo olisi pitänyt ottaa tähän adoptiokysymys, mutta niin kuin täällä on tullut esille, että se on ehkä vähän riskialtis tämän lain läpimenoa ajatellen. Hän jättää sen pois, ei tule sitä mahdollisesti esittämään. Tietysti on hyvä, että hän on sanonut sen ihan avoimesti, mutta mielestäni se, samoin kuin eräät puheenvuorot, tuo samalla esille sen, että tässä on kysymys lakiesityksestä, josta seuraa myös uusia lakiesityksiä. Tätä en pysty hyväksymään, koska näen, että silloin tullaan entistä vahvemmin rinnastamaan siten, että on kysymys avioliitonomaisesta parisuhteesta. Se on oma perusteluni, jonka vuoksi en hyväksy tätä esitystä.

⁶⁵ **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oli ehkä minun onneni, etten ollut salissa silloin, kun tähän keskusteluun kytkettiin televisioliupamaksut ja tuontiauton verotus. Olisin kenties reagoinut vieläkin voimakkaammin kuin arvostamani lakivaliokunnan puheenjohtaja Lax.

Lähetekeskustelun päättyessä olin luvalla sanoen epävarma siitä, miten tulisin tähän lakiesitykseen suhtautumaan. Päätin kuulla ja onnistuin kuulemaan ja kuuntelemaan kaikki lakivaliokunnan kutsumat 34 asiantuntijaa. Kuulemisen perusteella ja jälkeen olen ollut vakuuttunut, että tämä esitys on hyväksyttävä.

Tarve parisuhdelain säätämiseen tulee niistä ihmisoikeussopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut, ja niihin liittyvistä arvoista ja ennen muuta vastikään säädetyistä perusoikeuksistamme. Perustuslaki, jolle kaikki muut lait ovat alisteisia, kieltää syrjimisen. Meillä on koko joukko säädöksiä, jotka asettavat eri asemaan hetero- ja homosuhteissa elävät. Sellaista lainsäädäntöä on ennen muuta perintöoikeuteen, eläkejärjestel-

miin, sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa. Lakivaliokunnalle esitettiin asiantuntevasti, että näitä syrjiviä säännöksiä olisi peräti paljon. Keskustelussa on puhuttu noin 200 laista. Jo nyt olisi ymmärtääkseni täysin mahdollista, että joku nostaisi syrjintäkanteen kotimaassa tai jollakin kansainvälisellä foorumilla. Aivan kuten ymmärsin lakivaliokunnan puheenjohtajan sanoneen, lainsäätäjän on tämä asia korjattava, ei tuomioistuimen.

Oli toki olemassa toinenkin mahdollisuus ratkaista tämä kysymys. Se olisi ollut muuttaa syrjivät lait yksi kerrallaan, mutta se taas vaatisi jatkuvaa lain huoltamista siinä mielessä, että lait muuttuessaankin pysyisivät syrjimättöminä eikä mahdollinen uusikaan, tilalle tuleva laki asettaisi ketään eriarvoiseen asemaan sukupuolisen suuntautuneisuutensa perusteella. Tällä yhdellä lailla nämä kaikki — sosiaalihuolto, eläketurvaa, verotusta, asumista ym. säätelevät lait — pysyvät nyt ja tulevaisuudessa tässä suhteessa syrjimättöminä. Laista tulee toisin sanoen huoltovapaa. Tämä ratkaisu oli siis lakiteknisesti helpompi ja myös ehdottomasti turvallisempi.

Mitä tulee lain suhteeseen Raamatun viestiin, keskustelua on mielestäni tahallaan viety harhaan. Kun itsenäisyytemme aikana ensimmäinen avioliittolaki vuosisadan alkupuolella säädettiin, siinä lain tarkoittama avioliitto ja Raamatun ja Katekismuksen avioliitto tarkoittivat ehkä suurin piirtein samaa asiaa. Sen jälkeen avioliittolakia on muutettu ainakin 16 kertaa, ja viimeistään suuressa remontissa 87 maallinen lakikirja-avioliitto ja Raamatun ja Katekismuksen avioliitto joutuivat eri teille, saivat eri sisällön.

Avioliittolailalla säädellään parisuhteen rekisteröivien keskinäiset taloudelliset suhteet ja parisuhteen suhde yhteiskuntaan. Kristillinen maailma on jo kotvan joutunut etsimään avioliiton muun sisällön ja merkityksen omista lähteistään. Lakikirjasta kristillistä avioliiton käsitettä ei enää löydy. Tätä taustaa vasten parisuhdelain lakitekniset viittaukset avioliittolakiin eivät ole niin vaarallisia ja riskialttiita kuin täälläkin on tänä iltana annettu ymmärtää. Laki viittaa toiseen maalliseen lakiin, ei Raamatun tai Katekismuksen tarkoittamaan avioliittoon. Luulen, että tämän oivaltaminen asiantuntijakuulemisessa loi minulle kristittyinä mahdollisuuden äänestää tämän lain hyväksymisen puolesta.

Valiokunnan kuulemma korkeasti oppinut teologi vastasi valiokunnan jäsenen kysymyk-

seen Jumalan tuomiosta, että tähän asiaan liitetynä sen täytyy olla joko siihen vetoavan naivis-
mia tai sitten jumalanpilkkua. Kirkkovaltuutettu-
na ja seurakuntaneuvoston jäsenenä edellytän,
että ainakaan minun seurakuntani ei muuta suh-
tautumistaan homoseksuaaliin jäseniinsä, kun
he lain mahdollisesti voimaan tultua rekisteröi-
vät suhteensa.

Minulle hyvin läheinen, minua varttuneempi
teologi on seurannut lainsäädäntöhanketta verra-
ten intensiivisesti ja pitkään jo sen edellisessä
vaiheessa. Hän ymmärtääkseni hyväksyy tar-
peen säätää parisuhdelaki ja lakivaliokunnan pe-
rustelut sille mutta sanoo, että jos hän tunteella
ajattelisi, hän voisi allekirjoittaa kansanedustaja
Aittoniemen vastalauseen. On kuitenkin huomatta-
tava, että ed. Aittoniemi on oppositiossa ja hän
voi kaataa vastuun lakiemme syrjivästä sisällös-
tä hallitukselle. Minä koen velvollisuudekseni
kantaa vastuuta siitä, että lakimme ovat ihmisoikeus-
sopimusten ja ennen muuta omien vastikään
säädettyjen perusoikeuksiemme mukaisia. Tul-
len äänestämään parisuhdelain puolesta.

Jos laki hyväksytään, kuten uskon, se tuskin
tuo ainuttakaan uutta homo- tai lesboparia. Ne
parisuhteet ovat jo olemassa, mutta hyväksyty-
nä laki poistaa enemmistöstä poikkeavasti suun-
tautuneiden syrjinnän. Jos sitä ei hyväksytä, on
täysin mahdollista, että heti toisen käsittelyn jäl-
keen, vaikkapa meidän käyttäytymisestämme
provosoituneena, syrjimättömyyden vaatimus
esitetään meille tuomioistuimen kautta. (Ed. S.
Lahtela: Siitä vaan!) Ratkaisuni ei horjuta jo lap-
suudenkodistani perimääni kristillistä käsitystä
avioliitosta, siitä avioliitosta, josta Raamattu ja
sen selitysteokset puhuvat. Raamatun ja Katekis-
muksen avioliitto tarkoittaa nyt ja parisuhdelais-
ta riippumatta vastuuta toisesta ihmisestä mutta
paljon laajempaa vastuuta, kuin televisiolupa-
maksua tai autoveroa.

Ed. Lapintie otti esille lakivaliokuntaa paljon
puhuttaneen kysymyksen oikeudesta parisuh-
teen sisäiseen adoptioon. Nythän esitys toteu-
tuessaan tarkoittaa sitä, että jos jompikumpi pari-
suhteen puolisoista on henkilönä kelvollinen
adoptoimaan, hän voi adoptoida mistä tahansa
maailmasta mutta ei voi adoptoida parikumppa-
ninsa lasta. Ongelma on juuri sen kaltainen, kuin
ed. Lapintie sen kuvasi, ja sen mukaan ottami-
nen tähän esitykseen juuri niin ongelmallista,
kuin hän esitti. Kun sisäinen adoptio ei tässä
asenneilmapiirissä ole mahdollinen, se tekee

mahdolliseksi nähdä tulevaisuudessa tilanteen,
että orvoksi jäänyt lapsi joutuu kohtaamaan hau-
tajaiset, perunkirjoituksen ja huoltajakiistan sa-
manaikaisesti. Tämä asetelma nyt vaan on sellai-
nen, että lain hyväksymisen hintana on hyväksyt-
ävä siihen sisältyvä epätydyttäväkin ratkaisu.

⁶⁶ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhe-
mies! Suvaitsevaisuus on nyky-yhteiskunnassa
jonkin näköinen avainsana, se on muotia, ja se on
valttia. Rekisteröidyn parisuhteen olen nähnyt
niin, että olen periaatteessa erittäin suvaitsevai-
nen ja ymmärtäväinen, en niinkään suvaitsevai-
nen mutta enempi ymmärtäväinen, mutta tämän-
päiväisiä puheita kuunnellessani, näitä vihreän-
punaisia etupäässä naisten esittämiä ajatuksia,
täytyy sanoa, että itselläni on syntynyt sen tyyppi-
nen vastareaktio, että suvaitsevaisuuskin täy-
tyy tässä asiassa asettaa johonkin toiseen mitta-
puuhun. En tiedä, miten on yön yli nukuttua. Jos
aamulla olo on kuin Väyrysellä, voi olla, että
tämä unohtuu, mutta näyttää siltä, että tuskin täl-
lainen paatunut mies, niin kuin itse tunnen olevani,
ensimmäisenä yönä tästä mihinkään hyytyy.

On useassa puheenvuorossa väitetty, että kan-
sasta yli puolet, 65 prosenttia tai jotain muuta,
hyväksyy tämän ja on voimakkaasti kannatta-
massa virallistetun parisuhteen rekisteröintiä ja
sitä kautta tulevia oikeusvaikutuksia. Ymmärrän
tämän niin, että kun kansalaisilta kysytään, saa-
vatko Ville ja Kalle rekisteröityä, kun he asuvat
yhdessä ja tuntevat kiintymystä, kansalaiset to-
teavat, että väliäpä hällä. Tähän toteaisin niin,
että kansa ei tiedä tämän lakiesityksen, hallituk-
sen esityksen, eikä lakivaliokunnan mietinnön si-
sällöstä vastatessaan näin — uskaltaisin taas
käyttää sanaa "välinpitämättömästi" — tähän asi-
aan.

Sen sijaan katson, kun myöskin täällä on sel-
laisia puheenvuoroja käytetty, että yksittäisen
kansanedustajan tulee olla suvaitsevainen ja ym-
märtäväinen, nähdä ja tuntee niin, että kaikilla on
sama oikeus — tässä on viitattu ihonväriin, us-
kontoon ja moneen muuhun asiaan — että kan-
sanedustajan tehtävänä mielestäni on tarkkailla
ja seurata myöskin sitä asiaa, mikä vaikutus tällä
on kansakunnan tulevaisuuteen, kansakunnan
moraaliin ja yhteiskunnan eri osapuolten kehitty-
miseen tulevinakin aikoina. Siinä mielessä kat-
son, että yksittäisen kansanedustajan vastuu on
tässä asiassa paljon suurempi kuin katugallupiin
vastaavan kadunmiehen taikka -naisen kanta.

Erityisesti olen aina arvostanut, että naiset ovat Suomessa aina olleet sellainen osapuoli, että vaikeina aikoina he ovat pitäneet perheen pystyssä. Naiset ovat myöskin osanneet iloita parhaiten, ja naiset ovat olleet yleensä huolenkantajina, kun on jostain vaikeasta asiasta ollut kysymys. Tältä osin tämän asian käsittely niin keväällä kuin nyt syksylläkin on tämän myytin kaatanut sellaisenaan. Täytyy oikein sanoa, että olen todella pettynyt suomalaisiin naisiin, eduskunnan naisiin, tässä asiassa. Saattaa olla niin, että he voivat olla minua edellä valovuosia, mutta en usko, että sellaista valovuotta tulee, missä toteaisiin, että tämä "edistys" olisi suomalaiselle yhteiskunnalle eduksi.

Kun naiset lakivaliokunnassa sinipunavihreällä langalla ja akselilla enemmistön käänsivät sellaiseen näköalaan, että esitys tuli nipin napin hyväksytyä, mielestäni jo se aiheutti semmoista pohdiskelun sijaa, onko tässä asiassa jotain mättää. Aivan toisin kuin ed. Erkki Kanerva äsken totesi, sen asiantuntijakuulemisen perusteella, minkä minä osittain siellä kuulin, tuli aivan toisen tyyppinen käsitys. Tässä näkee kuullun ymmärtämisen: Ed. Erkki Kanerva ymmärsi toisin, ja minä ymmärsin aivan toisin. Tässä on kaksi lähtökohtaa. Liekö niin, että meillä on omaksu-isperiaate vähän toisen tyyppinen. Toinen omaksuu toisen asian ja toinen toisen. Kaipa tämä yhteiskunta tarvitsee erilaisia osapuolia, että tällaisia näkemyksiä saadaan tulemaan.

Ihmettelen edelleenkin sitä asiaa, että myöskin samat naiset, jotka täällä puhuvat kovasti tämän puolesta, ovat muun muassa talousarviokeskustelujen yhteydessä usein tuoneet esille, että pitää löytää rahaa kansainväliseen adoptioon ja pitää edistää kansainvälistä adoptiota Suomeen. En tiedä, jotenkin tuntuu, että oma ajatusmaailmani on kyllä sellainen, että jos on tämän asian puolesta, niin silloin kaikki adoptioon liittyvät ja kansainväliset huolet pitäisi siinä asiassa unohtaa. Kyllä perimmäinen lähtökohta lapsen hankkimisessa perheeseen on se, että vaimo ja mies tätä koettelee ensin. Jos tämä asia ei onnistu ja käy, niin silloin pitää tukea kansainvälistä adoptiota, mutta ei niin, kuin tämänpäiväisessä keskustelussa tätä asiaa on paljon julki tuotu.

Täytyy kyllä sanoa, että onhan siinä useita viitteitä ollut myöskin siihen asiaan, että on sen parin jommankumman puolison lapsesta kysymys, kun adoptio tulee kysymykseen. Mutta kyllä katson myöskin, että tätä asiaa ollaan selvästi

laajentamassa niin paljon suuremmaksi, että ei se pysähdy siihen, vaan laajemmista kysymyksistä on kysymys, jolloin totean edelleenkin, että tässä tätä asiaa käsiteltäessä on vastuu tulevista sukupolvista ja tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksista Suomessa. Siihen nähden on helppo todeta jo nyt, että tulen jyrkästi tätä vastustamaan.

Se, mihin vastustamiseni perustuu, perustuu pitkälti lakivaliokunnan mietintöön. Kun tämän tarkasti lukee ja käy läpi, niin täällä on yli 90 kertaa sanat puoliso, perhe tai avioliitto, missä viitataan tähän. Kun selkeästi todetaan, että parisuhteen rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliitolla ja rekisteröidyn parisuhteen purkamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton purkamisella ja aviopuoliso-eroon verrataan sekä kihlakumppaniin, mielestäni kenellekään ei jää epäselväksi se, etteikö tämä ole täysin rinnasteinen avioliittoon ja etteikö sillä ole samat oikeusvaikutukset ja rinnastukset olemassa. Kaikki se, mitä eduskunnassa tällä kertaa tästä asiasta nyt puhutaan, on tämän asian kaunistelua ja hymistelyä, koska sen jälkeen, kun tämä asia on toteutunut, rinnastukset ovat täysin selvät ja kiistattomat, siihen ei jää yhtään epäselvää.

Mielestäni erinomaisen hyvin ed. Lapintie tässä asiassa ensimmäisten puheenvuorojen joukossa esitti sitä asiaa voimaperäisesti, että tähän pitää saada adoptio-oikeus mukaan, ja jos oikein ymmärsin, ed. Erkki Kanerva voimakkaasti tätä asiaa myöskin oli valmis tarvittaessa tukemaan. Ymmärrän kyllä nämä motiivit ja perusteet tässä hyvin: Kansalle markkinoidaan tätä asiaa, niin kuin hallituksen esityskin on, ettei adoptio-oikeutta, ei saman sukunimen oikeutta eikä sitä ja tätä, mutta nyt ollaan välivaiheessa. Kun tämä saadaan hyväksyttyä, tuodaan välittömästi uusi esitys, missä tämä asia tulee matkaan. Tiedän kyllä, että niillä heikkouksilla, mitä adoption pois jättäminen tässä asiassa tarkoittaa, on siinä kyllä selvä tarpeellisuus olemassa. Siinä mielessä pitäisinkin rehtinä ja aitona, että ne edustajat, jotka vastalauseen kautta ovat tässä asiassa mukana, toisivat sen tänne käsitteilyyn ja äänestettäisiin siitä asiasta. Siinä se nähtäisiin, mikä on eduskunnan tahto ja ymmärtämys tälle asialle.

Se tapa ja vaihtoehto, kuinka tätä asiaa pitäisi tuoda paremmin esille, olisi mielestäni sellaisenaan se, että hoidetaan perimiseen liittyvät oikeudelliset ongelmat. Ed. E. Kanervan mainitsema kuolema muun muassa ja perunkirjoitus ja

periminen tulisi sitä kautta kuntoon eikä tällaisia ongelmia olisi olemassa.

Mitä tulee tapaamisoikeuteen, kun asutaan samassa osoitteessa ja samanaikaisesti, vaikka sillä ei olisikaan mitään seksuaalista merkitystä, niin mielestäni tapaamisoikeus kyllä asuinkumppanille pitäisi olla olemassa. Tämä asia tulisi mielestäni hyvin ratkaistua, kun saataisiin semmoinen laki — hallitus tekee ahkerasti lakiesityksiä — siis hallituksen esitys laista, joka koskettelisi yhdessä asumista, jolloin tämmöiset ongelmat tulisivat siinä kerralla järjestykseen. Se, että väitetään, että satoja lakeja pitää muuttaa ja avata, jos tätä ei hyväksytä, ei voi pitää paikkaansa. En ainakaan itse tämmöistä tulkintaa mistään tähän pysty löytämään.

Kansanedustajien puheenvuoroissa ja kommenteissa on ollut usein esillä, että on ollut painostusta suuntaan taikka toiseen. Itse en ole kokenut missään minkäänlaista painostusta. Mutta en malta olla ottamatta tässä esille kirjettä, kun viime viikon lopulla tuli henkilökohtainen kirje kansanedustajille. Tässä asiassa Suomen ylioppilaskuntien liitto vetoaa siihen, että kansanedustajat tämän asian hyväksyisivät ja se tulisi hyväksyä. Toteaisinkin tässä yhteydessä, että jos Suomen ylioppilaskuntien liiton yksimielinen kanta on sellainen, kuin tämä kirje antaa ymmärtää, kuinka he voivat olla Suomen sivistyneistön keulakuvat tulevaisuudessa. Vaeltavatko ne näin pimeydessä, vai onko niin, että kaikkien mielipidettä ei ole kysytty? Tämä on minusta todella loukkaavaa niitten Ylioppilaskuntien liiton jäsenten osalta, jotka eivät ole tätä mieltä. Olen varma, että kaikki eivät ole samaa mieltä.

Rouva puhemies! Tämän asian keskustelun yhteydessä monessa puheenvuorossa ovat tulleet esille peruseriaatteet: koti, uskonto ja isänmaa. Mielestäni koti on koti poikamiehelläkin ja koti on koti neitsyelläkin, mutta perimmäinen peruskoti on yhteiskunnassa sellainen, mihin kuuluu äiti, isä ja lapset. Tämä olkoon ihanne eteenpäin. Jos ajatellaan uskonnollisia perusteita ja periaatteita tässä asiassa, niin tässä jos missä niitä pitää kunnioittaa ja nähdä, että ne luovat kasvupohjan sille, että yhteiskunta kestää. Mitä tulee isänmaahan, kyllä tällaisella lakiesityksellä ja tämän mahdollisella hyväksymisellä — mitä nyt vielä en usko koskaan tapahtuvan — murennetaan myöskin isänmaan peruseriaatteita ja kivijalkoja tässä asiassa.

Rouva puhemies! Tulen jyrkästi vastustamaan ja toivon, että muutkin tähän asiaan heräävät.

⁶⁷ **Leea Hiltunen /kd:** Arvoisa rouva puhemies! Avioliiton rinnalle ei tule perustaa siihen rinnastuvia instituutioita. Yhteiskunnan kokonaisedun ja hyvinvoinnin mukaista on tukea avioliittoa ja sen aseman vahvistamista. Vain heteroseksuaalisessa suhteessa mahdollistuu luonnollisella tavalla myös suvunjatkaminen ja sukupolvien välinen yhteys. Miehen ja naisen välistä aviosuhdetta on pidettävä itse elämän kannalta keskeisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Tämän lakiesityksen keskeisimpiä heikkouksia on se, että se selkeästi tuo uuden parisuhdeinstituution suomalaisen yhteiskuntaan. Suomalaisen yhteiskunnan nykyisessä perhelainsäädännössä on selkeästi lähtökohtana kahden eri sukupuolen muodostaman perheen erityisaseman suojaaminen. Yhteiskunnan keskeisenä rakennuselementtinä tulee olla miehen ja naisen muodostaman avioliiton.

Kristityssä maassa kristittynä toivon, että perhejärjestelmä, -instituutio, perustuu kristilliseen arvoperustaan, ja tämä ei estä eikä saa estää sitä, etteikö jokainen yksilö ole arvokas ja kunnioitettu omista valinnoistaan huolimatta. Olen erittäin murheellinen niistä viesteistä, kun puhutaan, että on kysymys suvaitsevaisuudesta tai suvaitsemattomuudesta. Haluan korostaa sitä, että suvaitsevaisuus on kiinni kaikesta muusta kuin siitä, mitä tässä laissa nyt ollaan käsittelemässä. On kysymys meidän ihmiskuvastamme, meidän ihmisenä olemisestamme ja siitä, mitä se tuottaa.

Arvoisa puhemies! Meidän on todella nähtävä arjen realismi. Emme ole emmekä saa olla sokeita, mutta ymmärrän, että nyt ollaan kuitenkin laatimassa sellaista lakia, joka muuttaa meidän perinteistä suomalaista yhteiskunnan arvojärjestystämme ja -maailmaamme.

Seksuaali-identiteetti ja kypsä seksuaalisuus ei tule ihmiselle valmiina vaan muokkautuu mallien ja kokemusten kautta. Halutaanko siis nykyistä enemmän asettaa jokainen nuori seksuaalisen kehityksen herkässä vaiheessa sen kysymyksen eteen, onko hän hetero vai homo? Halutaanko ikään kuin kyseenalaistaa se, että ihminen on syntymässään saamansa sukupuolen kautta joko mies tai nainen ja siitä johdettuna luonnollisesti seksuaali-identiteetiltään hetero? Opetetaanko jatkossa nuoria muodostamaan pa-

risuhde joko eri tai samaa sukupuolta olevan ihmisen kanssa tai mahdollisesti kummankin kanssa? Näyttää siis siltä, että ihminen joutuu entistä enemmän kysymään, mikä minä olen, ketkä ovat todelliset vanhempani, kenen kanssa minun tulee solmia parisuhde, millainen on perhe, mistä löytyvät turvalliset arvot ja mallit, jotka tarjoavat luontevan mallin, jolla edetä elämässä.

Yhdyn niihin vakaviin vetoamuksiin, joissa täällä on kannettu huolta siitä, miten meille opetetaan rakkautta, miten opetetaan välittämistä, ja myöskin kannettu huolta meidän lastemme asemasta ja oikeuksista.

Arvoisa puhemies! Kysynkin, halutaanko tällä lailla edistää oikeudenmukaisuutta vai onko kyse hyväksynnän hakemisesta seksuaaliselle suuntaukselle, haetaanko vastausta tasa-arvoisuuteen vai jotain muuta. Itse ymmärrän niin, että omaatuntoa on luonnehdittu Jumalan ääneksi ihmisessä. Se osoittaa asioita oikeiksi tai vääriksi, todistaa meidän puolestamme tai meitä vastaan. Toisaalta meille jokaiselle on tuttua se, että vaikka tiedämmekin, mikä on oikein, emme osaa, jaksaa tai edes halua tehdä niin. Kun teen väärin tai pyrkimykseni on väärä, omatuntoni syyttää minua. Tällöin peittelen, selittelen. Minua myös kovasti rauhoittaisi, jos joku vakuuttaisi väärän pyrkimykseni täysin oikeutetuksi. Onko kysymys nyt tällaisesta? Kyseessä on asia, jonka kanssa on juuri tultu tai tulossa kaapista ulos. Sydän, omatunto, osoittaa sen vääräksi, vaikkei sitä haluttaisi myöntää. Halutaanko tämä omantunnon ääni vaientaa saamalla asialle virallinen hyväksyntä? Se ei mielestäni ole oikein.

Itse olen myöskin perustanut kantani Raamatun sanomalle, jossa Jumala on luonut luomisjärjestyksessään meidät mieheksi ja naiseksi ja myöskin asettanut selkeän perhekäsityksen. Haluan todeta sen, että Uuden testamentin sanoma on rakkauden sanoma. Jos tämä sanoma tuomitsee homoseksualismin, sitä kannattaisi uskoa. Uusi testamentti ei tuomitse ihmistä, vaan avaa hänelle tien anteeksiantamukseen ja muutokseen. Kun Raamattu ottaa näin kokonaisvaltaisesti huomioon ihmisen, Raamatun varoituksilla ja kehoituksilla on kansakunnalle merkitys. Siksi päätettäessä valtakunnallisesta laista tämä moraalinen näkökulma tulisi mielestäni myöskin ottaa vakavasti huomioon.

Haluan korostaa sitä, että jokaisella on oikeus valita elämäntapansa, mutta jos me kansan päätäjinä valitsemme ja vahvistamme lailla poikkeava-

van elämäntavan, se merkitsee mielestäni kansan moraalisen suunnan valintaa.

⁶⁸ **Outi Ojala /vas:** Arvoisa puhemies! Ei pitäisi provosoitua, vaikka provosoidaan, mutta halusin aloittaa tämän puheenvuoroni lukemalla kirjailija Irja Askolan runon: "Tarinasi jälkeen minä en osannut sanoa mitään, minua kylmäsi. Minua kylmäsi, kun kuulin julmasta yhteiskunnasta, minun yhteiskunnastani. Minua puistatti, kun kuulin julmasta kirkosta, minun kirkostani. Minua itketti, kun kuulin julmasta suvusta, kuin kenen tahansa suvusta. Mielestäni tartuin sinua kädestä, lesbonainen. Toivon tiellesi ihmisiä, jotka olisivat avoimempia kuin minä, luottavaisempia ja oikeudentuntoisempia kuin useimmat meistä. Rukoilen tiellesi läheisiä, joiden kanssa voisit elää ihmisen lailla olennaista osaa itsestäsi häpeämättä. Toivon tiellesi vaikuttajia, jotka haluavat työskennellä sellaisen yhteiskunnan puolesta, jossa myös homoseksuaaleilla on aito elämisen oikeus. Sinä olet rohkea nainen, uskot aikuisuuteen kaiken sen jälkeen, mitä isäsi teki kuultuaan, että olet lesbo. Uskot Jumalaan kaiken sen jälkeen, mitä kirkko sanoi kerrottuasi, että olet lesbo. Uskot itseesi kaiken sen jälkeen, mitä olet joutunut kohtaamaan, sen jälkeen, kun ymmärsit, kuka olet."

Näin on kirjoittanut Irja Askola, ja uskon aika monen teidän tietävän, kuka hän on. Minusta hän kuvaa erittäin hyvin sitä yhteiskuntaa, niitä äänenpainoja, jotka täällä ovat tulleet esille, tätä äärimoralisointia, kauhukuvien lietsontaa, maailmanlopun lietsontaa, jota kristilliset piirit harjoittavat. (Ed. S. Lahtela: Totta se on!) — Näin te tunnuitte puheenvuorossanne tekevän, ed. Seppo Lahtela. Kuuntelin teitä tuolla ylhäällä. Te tuomitsitte suomalaiset naiset yleistäen, ne jotka puolustavat ihmisoikeuksia, ne jotka uskaltavat sanoa täällä sanansa.

Itsekin olen syntymästäni saakka, kasteesta saakka, kuulunut kirkkoon, ja minun kirkkoni ei ole se kirkko, jota täällä jotkut tarjoavat: koston, uhkailun kirkko, joka tuntuu sulkevan pois piiristään niitä, jotka eivät jättäydy pois omasta sukupuolisesta suuntautumisestaan, mikäli he eivät siis ole heteroita. Minusta on erittäin valitettavaa, että tämä keskustelu käydään jälleen samassa sävyssä täällä kuin se on käyty aikaisemmin. Olettaisi, että kansanedustajilta löytyy enemmän moraalista ryhdikkyyttä siitä huoli-

matta, että voi olla asiasta erilaisia mielipiteitä. Syyllistäminen ja tekopyhyys ei sovi tähän saliin.

Arvoisa puhemies! Itse olen tämän parisuhteen virallistamisen puitteissa toiminut aktiivisesti vuodesta 93 lähtien tehden kaksi lakialoitetta eräiden edustajakollegoiden kanssa. Prosessin myötä, joka vihdoin kulminoitui siihen, että hallitus antoi oman esityksensä, olen voinut myöskin seurata keskustelua ja toimenpiteitä eräissä muissa Euroopan maissa. Kuten sanoin aikaisemmin täällä vastauspuheenvuorossani, niin Pohjoismaiden lisäksi hyvin monissa muissa Euroopan maissa on menty pidemmälle kuin mitä Suomessa nyt ollaan menemässä, vaikka tämänkin askel täällä otetaan.

Minusta on järkyttävää se, että maalailaan kauhukuvia siitä, minkälaista moraalista rappiota seuraisi, mikäli tämä lakiesitys hyväksytään, ja pelotellaan, minkälaista tuhoa Suomen kansalle siitä koituisi. Minusta se on edesvastuutonta kansanedustajilta. Niissä maissa, joissa tämäntyyppinen laki on voimassa, näitä kansoja ja kansakuntia ja valtioita ei ole kohdannut minkäänlainen tuho. Maailmassa on paljon pahuutta, on terrorismia ja vaikka mitä, mutta on aivan turha edes yrittää väittää sellaista, että siitä, että parisuhde virallistettaisiin, seuraisi jonkin näköinen Jumalan tuomio kansakunnalle ja kansakunnan tuho. Minusta se on kansanedustajalta edesvastuutonta ja sitä varten meitä tänne ei ole suinkaan valittu.

Tästä asiasta voidaan olla eri mieltä. Minä ymmärrän, että jos sitten ollaan eri mieltä, niin ollaan, mutta ei pidä kuitenkaan kauhukuvia luoda eikä myöskään käyttää kirkkoa ja uskontoa leimakeivä.

On myöskin turha kuvitella, että me kansanedustajat täällä voimme ihmisten elämää säädellä. Ihmiset elävät omaa elämäänsä. He eivät tule kysymään meiltä lupaa, miten he elävät. Me emme voi sitä mahtikäskyllä täältä määräillä. Se, minkä me voimme tehdä ja mihin ed. Lapintie muun muassa viittasi omassa puheenvuorossaan, on se, että me olemme johdonmukaisesti kehittäneet suomalaista ihmisoikeus- ja perusoikeuslainsäädäntöä siten, että vähemmistöryhmiin kohdistuvaa syrjintää vähennetään. Me olemme Suomen valtiona sitoutuneet myöskin EU:n määräyksissä siihen, että myös sukupuolisen suuntautumisen perusteella tapahtuva syrjintä kielletään. Tässä laajassa kehityksessä tämä on eräänlainen kulminaatiopiste.

Myöskin elävä elämä menee ohitse. Täällä on puhuttu lapsien asemasta hyvin paljon. Me tiedämme tänä päivänä, niin kuin olemme tienneet jo vuosikausia, että monissa samaa sukupuolta olevien parisuhteissa elää toisen vanhemman tai jopa molempien biologinen lapsi mukana. Näiden lasten tulevaisuutta meidän tulee vastuullisesti ajatella.

Minusta on aika erikoinen väite se, joka täällä myöskin eräissä puheenvuorossa esitettiin, että täällä lakiesityksellä nyt yritetään normalisoida homoutta. Me olemme tässä maassa jo hyväksyneet, että homous tai lesbous ei ole sairaus, eikä sitä ole myöskään kriminalisoitu. Sillä tavoin olemme jo tunnustaneet, että ihmisen sukupuolinen suuntautuminen on ihmisen oma valinta tai oma oikeus eikä sen ihmeellisempää normalisointia tarvita.

Taisi olla ed. Vistbacka, joka väitti, että avioliitolla tulee olla suosituimmuusasema. Sillähän on ja sillehän jää. Tämänkin parisuhteen rekisteröinnin jälkeen aivan selkeästi avioliitolle tulee jäämään suosituimmuusasema, joten tämänkin väite on vailla perää. Todellakaan avioliitto instituutona ei ole heikentynyt niissä maissa, joissa parisuhde on virallistettu.

Arvoisa puhemies! Luin Irja Askolan runon aluksi ja toteaisin, että on mielenkiintoista havaita myöskin, että entisen arkkipiispan Mikko Juvan lisäksi kirkon piirissä on myös muita rohkeita henkilöitä, jotka uskaltavat ottaa myönteistä kantaa tähän asiaan. Toivoisi tietysti, että meilläkin uskallettaisiin, ja minäkin toivoisin, että oman hiippakuntani piispa uskaltaisi olla yhtä rohkea kuin Oslossa oleva suomalaissyntyinen piispa, joka uskaltaa myöskin tähän asiaan suhtautua myönteisesti.

Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että olen itse saanut vuosien varrella monenlaista palautetta, hyvin monenlaista palautetta, ja hyvin runsaasti palautetta ja erilaisia syytöksiä ja myöskin omasta sukupuolisesta suuntautumisestani väitteitä, jotka ovat olleet aivan aiheettomia ja epäasiallisia, minusta on ollut tärkeää, että eduskunta nyt rohkenee vihdoinkin, kun se hyväksyy lakivaliokunnan mietinnön, ottaa askeleen ja että ne kansanedustajat, jotka ovat jaksaneet kestää, tämän painostuksen ja hiillostuksen, jota meihin on kohdistettu, voivat tulevaisuudessa tuntea olevansa ylpeitä siitä, että uskaltavat puolustaa ihmisoikeuksia, kaikkien kansalaisten ihmisoike-

uksia, ei vain niiden ryhmien, joiden katsovat vastaavan omaa arvomaailmaansa.

Puhemies: Ed. Karpio, minuutin vastauspuheenvuoro.

⁶⁹ **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ojalan käyttämä puheenvuoro oli erittäin hyvä. Toitte siinä vakauksesta esille niitä mielipiteitä, joiden katsoitte olevan oikeita, ja kaikki kunnia sille.

Eräs asia jäi minua askarruttamaan teidän puheenvuorossanne, kun totesitte, että tämän jälkeen avioliitolle jää edelleen painavampi asema ja se on suosituimmuusasemassa lainsäädännöllisesti. Jos otetaan sukunimilaki, missä ei samaa sukupuolta oleva toinen puolisko saa sukunimeä, niin sehän asia on hoidettavissa aivan lainsäädäntöteitse. Jos vain laittaa anomuksen vireille, tulee täsmälleen sama sukunimi. Mutta missä muussa suhteessa sitten avioliitto olisi suosituimmuusasemassa, sitä minä en ainakaan tiedä.

⁷⁰ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja varmasti aivan hyvin tietää, miltä osin avioliitto jää suosituimmuusasemaan jatkossakin. Tässähän nyt ei olla säätämässä lakia, jolla parisuhteen rekisteröinti olisi avioliitto. Avioliitto säilyy avioliittoinstituutiona, miehen ja naisen välisenä suhteena. Kirkollinen vihkitöimitus voidaan suorittaa vain avioliitossa. Monia muita tekijöitä, adoptio ja muu, jää edelleenkin puhtaasti avioliiton solmineille. Tässä suhteessa se pelko, jota täällä on esitetty, että tämä olisi sama kuin avioliittoinstituutio, ei pidä paikkaansa.

Mutta lakiteknisesti, niin kuin on moneen otteeseen todettu, oli pakko viitata johonkin, jolla voidaan helpoimmalla tavalla kuitenkin säädellä samat asiat. Meillä jouduttaisiin tekemään valtava erillislainsäädäntö, jos haluttaisiin toimia niin, että ei voi käyttää viittausta avioliitonomaiseen (Puhemies koputtaa) suhteeseen. Minä ihmettelen, että tämä yksi sana siellä on, joka kummittelee kaikkien mielessä.

⁷¹ **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Entä sitten kaksi vanhusta, jotka elävät samassa taloudessa eivätkä ole missään homo- tai lesbosuhteessa? Minkälainen heidän asemansa sitten perintövero-oikeudellisesti on? Jos tämä laki menee läpi, olen ymmär-

tänyt niin, että parisuhteessa elävät henkilöt saavat verotuksellisesti saman oikeuden kuin aviopuolisoilla on. Mutta eikö sitten henkilöitä, joilla ei ole homo- tai lesbosuhdetta ja jotka elävät kuitenkin yhteiselämässä, pitäisi kohdella samalla tavalla tasa-arvoisesti?

⁷² **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on sitten aivan toinen asia. Jos eduskunnassa löytyy sellaista tahtoa, että halutaan sitten perintölainsäädäntöä tai jotain muuta lainsäädäntöä kehittää siihen suuntaan, että se koskee myöskin sellaisia tapauksia, jolloin vaikka kaksi sisarta asuu yhdessä tai muutoin, se on sitten toinen asia. Mutta tässä tapauksessa on selvästi kysymys siitä, että yhteiskunta tunnustaa myös virallisesti lainsäädännön kautta sen, että homoseksuaaleilla ja lesboilla on oikeus solmia parisuhde, joka virallistetaan yhteiskunnan nimissä ja joka antaa tiettyjä oikeuksia mutta — korostan myöskin — tuo tiettyjä velvollisuuksia. Ei tämä ole pelkästään jokin perintöasioita helpottava laki, vaan tämä tuo myöskin tietyt velvollisuudet, niin kuin hyvä lainsäädäntö tietysti tuo tullessaan oikeuksia ja velvollisuuksia.

⁷³ **Päivi Räsänen /kd:** Rouva puhemies! Täällä on muutamassa puheenvuorossa viitattu kansainväliseen oikeuteen ja kansainvälisiin sopimuksiin. Esimerkiksi ed. Erkki Kanerva jopa pelkäsi, että saatettaisiin joutua jonkinlaisen kanteen kohteeksi, jos tätä lakia ei hyväksyttäisi. Kansainvälinen oikeus eli pääasiassa kansainväliset sopimukset ja kansainvälinen tapaoikeus eivät tunnusta kahden samaa sukupuolta olevan henkilön oikeutta avioliittoon tai perheeseen. Oikeus avioliittoon käsittää kansainvälisen oikeuden mukaan eri sukupuolta edustavien henkilöiden oikeuden avioliittoon.

Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeuskomissio on käsitellyt samaa sukupuolta olevien kysymyksiä kysymyksenä yksityiselämän asiasta, siis oikeutena yksityiselämään, niin että siellä käsitellään yksityiselämän kunnioittamiseen liittyvästä näkökulmasta samaa sukupuolta olevia pareja eikä minään oikeutena avioliittoon. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12 artikla on tuomioistuin ennakkotapauksen pohjalta tulkinut nimenomaan niin, että se ei sovellu homoseksuaaliseen elämänmuotoon, joten ed. Erkki Kanervan ilmaiseva pelko on täysin tarpeeton tässä yhteydessä.

⁷⁴ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksellä on myös monia yhteiskunnallisia ulottuvuuksia, kun käsittelemme samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamista. Eräs näistä liittyy ongelmaan kouluopetuksessa. Lapsille ja nuorille annetaan koulussa opetusta perheestä. Se vaihtelee tietysti. Ala-asteella on hieman erilaista kuin yläasteella. Lukiossakin toivon mukaan tuota opetusta annetaan ja onneksi sitä annetaan vielä miesten koulussa, jossa nainiakin nyt on jonkin verran mukana, eli sotaväessä.

Kysymys tulee sitten siitä, millä tavalla tuota opetusta käydään tästä asiasta antamaan. Nythän on opetettu perhemallia, miehen ja naisen avioliittoa, elämän perusasiana. Kun täällä on sanottu, että tämä laki ei uhkaa avioliittoa, se tietyllä tavalla pitää paikkansa. Se seksuaalinen vetovoima, mikä miehen ja naisen välillä on, tehtiinpä eduskunnassa mitä lakeja tahansa, on ja pysyy ja onneksi avioliitolle on kaikkina aikoina kestävä suoja. Onneksi on tämä luomisessa asetettu biologinen perusasia. Sen takia avioliitto on aina vahvoilla.

Mutta kyllähän tämä laki ongelmia tuo kouluopetukseen ja kasvatukseen. Kuvittelisin vaikkapa itseäni uudessa tilanteessa opetuksen antajaksi, jos eduskunta tekisi tuon onnettoman ratkaisun, että hyväksyisi samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisen. Miten minä opettaisin? Opettaisin tietysti perinteisen perhemallin, josta kritiikkiä annetaan: Avioerot rasittavat perheitä, perhe ei ole aina ehjä. Tämä voidaan tietysti opettaa perheen ihanteena, ja se on hyvin selkeä opetusmalli. Ei tuosta tule ongelmaa, vaikka nykyaikana on muutoksia. Aina on ollut yksinhuoltajuutta, on ollut leskiä jne. Se on kuitenkin terve ideaali opettaa.

Miten sitten opetettaisiin tämä yhteiskunnan virallistama elämänmuoto, varsinkin jos tämä opetettaisiin silloin ala-asteella, kun pojat tykkäävät olla poikien kanssa mieluummin erossa tytöistä? Tulisiko siellä alitajuntaan malli, että miesten kesken pelkästään tai naisten kesken pelkästään on oikea elämänmuoto? Kyllä minä pelkään, että tällä saatettaisiin aiheuttaa käsittämättömän paljon ongelmia. Miten tämä opetettaisiin sitten myöhemmin ja miten tätä pahimmassa tapauksessa opettajat velvoitettaisiin opettamaan?

Kysymys on erittäin vakava myös kotien ja vanhempien kannalta. Täällä on viitattu kirkon kantaan, joka Kirkkohallituksen kannanottona

on varsin selvä "ei" tälle hallituksen esitykselle. Kirkolta tietysti tulee kysyttäessä eri henkilöiltä niin monta vastausta kuin on henkilöitä, joilta kysytään, mutta kirkon vastaus, joka Kirkkohallituksen kantana on tullut, on selkeä. Vapailta suunnilta eri yhteyksissä on tullut hyvin selkeä "ei" hallituksen esitykselle, ja minä ymmärrän, että näin myös ortodoksiselta ja katoliselta kirkolta selkeät kannanotot ovat olemassa. Niissähän avioliitto on myös sakramentti, ja ne lainsäädännöt, jotka murentavat avioliittoa, eivät varmaankaan ole suotavia.

Vanhemmat, jotka haluaisivat antaa kristillisen kotikasvatuksen, joutuisivat tiettyyn ongelmaan, hämilleen, jos koulussa annettaisiin hyvinkin moniarvoista kasvatusta suvaitsevaisuuden jne. nimissä. Eli kyllä meillä yhteiskunnan kannalta tässä asiassa on hyvin paljon ongelmia, jos tämä esitys tulee hyväksytyä.

Edelleen ongelmia tulisi varmasti myös kirkon kannalta. Siviiliavioliittohan voidaan kristillisesti kirkkokäsikirjan mukaan siunata, siinä ei ole mitään ongelmia. Mutta aivan varmasti olisi niitä henkilöitä, jotka nostaisivat tietoisesti esille tämän, kuinka homo- tai lesbosuhde voitaisiin kirkollisesti vaatia siunattavaksi. Minä vain ennakoin, että tuosta tulisi aikamoista ongelma-kenttää, josta onneksi tähän saakka on varjelluttu. Kuten edellisessä puheenvuorossa sanoin, toivon, että eduskunta ei vanhaa ikiaikaista rajapyykkiä tässä asiassa hetken mielijohteesta menisi muuttamaan.

Ihmettelen, etteikö Suomen ylioppilaskuntien liitolla ole huoli opiskelijoitten perin kehnosta toimeentulosta nykyisillä opintorahoilla. Opiskelijat ovat todella ahtaalla. Mielestäni olisi paljon aiheellisempaa ylioppilaiden ja opiskelijoiden tulla eduskunnan eteen kertomaan opiskelijoitten taloudellisesta ahdingosta kuin ottaa tähän asiaan kantaa.

⁷⁵ **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla seurannut tämänpäiväistä keskustelua, tutkiskellut sekä itseäni että kollegoja. Olen vahvasti sitä mieltä, että ne puheenvuorot, joissa olemme leimanneet toinen toisiamme, ovat olleet jossain määrin alatyylisiä.

Tämä aihe on erittäin vaikea. Tämä on vaikean vuoksi, että kuten olemme puheenvuoroista havainneet, me poikkeuksellisella tavalla olemme avanneet täällä itseämme. Normaalisissa lainsäädäntötyössä, jota me täällä teemme, me kui-

tenkin asioita jossain määrin ulkokohtaisemmin seuraamme. Mutta tämä on sellainen kysymys, joka väkisin avaa jotakin meidän sielumme sisimmästä, mikä ei normaalissa keskustelussa samalla tavalla tule esille. Sen vuoksi liian helposti syyllistymme siihen helpoimpaan tiehen eli leimaamme vastakkaisen näkemyksen omaavia kollegoja.

Arvoisa puhemies! Tämä kysymys ei ole helppo minullekaan. Olen tietysti sekä sisimmästäni tutkiskellut tätä asiaa että hyvin läheisten ihmisten kanssa käynyt aihetta myös lävitse. Voin hyvin nähdä, että tässä on maailmankatsomuksellisia ja uskonnollisia näkemyksiä, jotka ovat vahvoja. Sisimmästäni tunnen jopa, sanoisin sen näin, että henkilökohtainen, luontainen vaistonikin sanoo tästä jotakin. Silti tähän liittyvät myös laajemmat kysymykset kuin vain se, miten minä asian tunnen.

Täällä on puhuttu tänään ... Ihan hiljattain ed. Hiltunen muun muassa käytti sanontaa "tässä on kysymys rakkaudesta, tässä on kysymys välittämisestä, näiden asioiden erittelystä". Minun täytyy tunnistaa ja tunnustaa se, että on olemassa varmasti rakkautta ja välittämistä, joka on erilaisista kuin se rakkaus ja välittäminen, jota itse koen. Tästä näkökulmasta arvioin, mitä suvaitsevaisuus sisällään pitää. Itse en haluaisi asettaa rakkaudelle ja välittämislle mitään esteitä. Haluaisin ihmisarvon kautta tunnistaa sen, että jos ihmiset osoittavat lämpöä, sille sallittakoon ja mahdollistettakoon kaikki. Siinä on itse asiassa kaikki syvyys.

Sen takia, vaikka totesin, että luontainen vaistoni sanoo jotakin toista, ehkä tämä maailmankatsomus, joka pohjautuu ihmisoikeuksien, ihmisarvon syvään kunnioitukseen, edellyttää sitä, että tunnistan tämän hallituksen esityksen syvimmän piirteen olevan siinä, että me emme lähde syrjimään toisia ihmisiä sen vuoksi, että heillä on jokin poikkeava luonteenpiirre, joka ei ole minun omani. Tämän vuoksi olen itse ollut päätyvässä siihen ratkaisuun — kuten jo totesin, tämä on ollut vaikea kysymys — että syvempi ihmisoikeuksien kunnioitus antaa tuen tälle lakiesitykselle ja sille puiteelle, millä tavalla lakiasiainvaiokuntakin on tätä asiaa käsitellyt.

Kuten puhemies havaitsee, tämä ei ole helppo kysymys. Itse olen tunnistanut — siinä on tietysti kulttuuriympäristö, lapsuuteni kasvuympäristö, koko se yhteiskunta, jossa elän, mukaan lukien kirkko — olen tunnistanut avioliiton epäile-

mättä ihmissuhteeksi, jossa kaksi eri sukupuolta olevaa ihmistä luo kiinteän parisuhteen, josta seuraa myös elämän jatkuminen. Mutta minä voin tunnistaa sen, että on välittämistä ja rakkautta, joka menee tämän tyyppisen avioliittoinstituution ylitse. Haluaisin välttää sen, että tähän toisenkaan tyyppiseen välittämiseen kohdistuu syrjintää. Sen vuoksi olen valmis tämän hyväksymään, mutta siitä lähtökohdasta, että on kyseessä ikään kuin avioliittoon rinnastettavissa oleva ilmiö, mutta ei avioliitto sillä tavalla, miten minä henkilökohtaisesti sen olen ymmärtänyt.

⁷⁶ **Leea Hiltunen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin nimenomaan ottaa tähän vastauspuheenvuoron sen takia, koska näen niin, että tämä lakiesitys liian paljon perustuu siihen, että se on rinnasteinen avioliittolainsäädännölle. Minun mielestäni siinä on ristiriitaa, kun kuitenkin valiokunnassa on haluttu tuoda esille se, että ei haluta rinnastaa ikään kuin avioliittolainsäädäntöön eikä tuoda niitä kaikkia samoja oikeuksia ja etuuksia, mitä avioliittolainsäädännön kautta säädellään.

Siinä mielessä olisin halunnut nähdä, että tähän olisi pitänyt löytyä muu ratkaisu eli perintölainsäädäntö ja mahdolliset monet monet muut. Niin kuin on sanottu, onko se 200 pykälää tai lainsäädäntöuudistusta, joilla olisi se epäkohta poistettu, joka nyt on samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteesta johtuen. Siinä mielessä minusta tässä on unohdettu se perimmäinen kysymys, millä korjataan tämä epäoikeudenmukaisuus.

Ihan niin kuin ed. Kiljunen toi esille, minäkin haluan näille ihmisille sen ihmisoikeuden ja ihmisarvon (Puhemies koputtaa). Todella myös katselen sitä siitä näkökulmasta, mikä on välittämisen ja rakkauden todellinen syvin olemus (Puhemies koputtaa).

⁷⁷ **Kimmo Kiljunen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta ei syntyisi väärinkäsitystä, minulle avioliitto sillä tavalla kuin äsken sitä pyrin lähestymään ei ole juridinen suhde. Sen takia minä en tarkastele sitä siitä lähtökohdasta, rekisteröidääkö tässä samaa sukupuolta olevat avioliittoon rinnastettavalla tavalla. Siinä voi olla, että juridiikka toimii hyvin saman kaltaisesti. Minä yritin määritellä avioliiton syvemmän. Se minusta säilyy joka tapauksessa, koska

se on kulttuurin, uskonnon, maailmankatsomuksen määrittämä ilmiö. Se ei ikään kuin ole tässä tapauksessa juridisesti määriteltävissä oleva asia.

⁷⁸ **Raija Vahasalo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Mitä enemmän tätä keskustelua tänään olen kuunnellut, sitä vakuuttuneempi olen siitä asiasta, että tämä lakiesitys laiksi virallistetusta parisuhteesta herättää niin voimakkaita tunteita, että olisi ollut parempi, että nämä taloudelliset ja juridiset epäkohdat olisi korjattu muulla tavalla, paljon neutraalimmalla tavalla. Se neutraalimpi tapa olisi ollut yleinen asuinkumppanuus ja sen rekisteröintimalli, joka ei sido paria seksuaaliseen suuntautuneisuuteen, vaan se selvästi poikkeaa avioliitosta. Nyt tämä valittu lainkirjoitustapa lisää näitä yhtäläisyyksiä avioliittoon. Se on se, mikä aiheuttaa tämän suuren tunneryöpyn sekä puolesta että vastaan. Molemmat osapuolet, sekä puolustajat että vastustajat, sen vuoksi käyttävät monesti epärelevantteja ja asiaan liittymättömiäkin perusteluja, jotka eivät ollenkaan kuulu koko juttuun.

Kannatan ehdottomasti sitä, että samaa sukupuolta olevien parien taloudelliset ja juridiset ongelmat korjataan. Se on sitä sivistynyttä yhteiskuntaa ja ne ovat niitä ihmisoikeuksia, mutta se, millä tavalla me sen teemme, ei ole ihmisoikeus eikä syrjimiskysymys.

Hallituksen esitys sisältää yhden niin suuren puutteen, että en voi tällä tavalla mennä korjaamaan näitä ongelmia. Puute liittyy lapsiin, sillä lasten asema on kaikki kaikessa, se on ensisijainen. Mietinnössä lukee, että kun on kahden samaa sukupuolta olevan aikuisen kanssa asuva lapsi ja biologinen vanhempi kuolee, tämän lapsen asemaa ei voida oikeudellisesti turvata. Tässä tulee ongelmia varsinkin taloudellisten asioiden kanssa.

Mietinnössä lukee selkeästi, että koko lasten asema on tietoisesti siirretty syrjään eikä lakiesityksen vaikutuksia lapseen ole lainkaan tutkittu. Tässä lukee myöskin näin: "Vanhemmuutta koskevan lainsäädännön nykyisiin periaatteisiin kuuluu, että vanhemmat ovat keskenään vastakaista sukupuolta ja että lapsella on vain yksi äiti ja yksi isä. Isyyden ja äitiyden käsitteiden sisältöä ei ole perusteltua muuttaa ilman perusteellista kansalaiskeskustelua." On siis ihan tarkoituksellisesti jätetty lapsen asema pois. En voi hyväksyä mitään lakia, koskee se mitä tahansa, jos lasten asemaa ei ole huomioitu. Parisuhde ei ole

koskaan kahden kauppa, vaan kyllä siihen liittyvät myös lapset.

Kaikki, sekä kannattajat että vastustajat, näkevät sen, että tämä lakiesitys on vain välivaihe. Se on välivaihe adoptio-oikeudelle. Toiset pelkäävät sitä, toiset odottavat sitä. Minä pelkään sitä. On vaadittu, että samaa sukupuolta olevilla pareilla olisi oikeus adoptoida yhdessä lapsi. Lähtökohta sinänsä on aivan pääläellään, sillä kenelläkään aikuisella ei ole oikeutta adoptoida yhtään lasta, vaan adoptiossa aina oikeus on lapsella ja lapsen tarpeista käsin lähdetään liikkeelle. Suuri osa lapsista adoptoidaan ulkomailta. Tällä hetkellä mikään kansainväliseen adoptioon luovutettava maa ei hyväksy adoptiota samaa sukupuolta oleville pareille. Voi käydä niin, että Suomessa adoptiot vaikeutuvat, jos tämä lakiesitys hyväksytään ja jos käy niin, että siitä seuraa vuoden parin päästä tai piankin adoptio-oikeuden hyväksyminen. Sitä en voi sallia.

Tässä on hyvä asia pohjimmaisena, kun halutaan ratkaista samaa sukupuolta olevien parien taloudellisia ja juridisia ongelmia, mutta pelkään, että vaikka lakiesitys menisi läpi, siinä voi käydä käytännössä päinvastoin juuri sen vuoksi, että laki on tehty tällä lailla viittaustekniikalla. Onko mietitty sitä, mitä seurauksia samaa sukupuolta oleville pareille on tämän lakiesityksen hyväksymisellä? Tekeekö se vain hallaa tälle asialle?

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

⁷⁹ **Erkki Kanerva /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan samalla kertaa sekä ed. Räsäselle että ed. Vahasalolle.

Ed. Räsänen torjui sen mahdollisuuden, että vastikään hyväksytyjä perusoikeuksia voitaisiin testata tuomioistuimissa. Ne ovat voimassa olevaa oikeutta, vaikka substanssilainsäädäntö puuttuu.

Ed. Vahasalolle sanoisin, että lapset ovat jo siinä parisuhteessa. Ei rekisteröiminen lasten asemaa huononna. Päinvastoin kuin ed. Vahasalo toi esille, lakivaliokunta pohti tätä asiaa erittäin paljon.

⁸⁰ **Raija Vahasalo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen jutellut monien juristien kanssa, ja he myöntävät, että taloudellisessa mielessä lasten asema heikkenee uuden lain jälkeen. Mitä tulee huoltajuuskysymykseen, se ei heikkene mutta ei myöskään parane.

⁸¹ **Ismo Seivästö /kd**: Arvoisa puhemies! Olemme saaneet runsaasti palautetta puheena olevasta teemasta. Tämänkin keskustelun aikana on monesti vedottu salin ulkopuolisiin vaikuttajiin. Se ei sinänsä ole mitenkään outoa, viitataanhan täällä joko hiljaisesti tai välillisesti monesti esimerkiksi ay-liikkeen tai jonkin muun järjestön kantaan, siteerataan lehtiä ja mielipidevaikuttajia, ja näin saa olla tässäkin kysymyksessä. Keskustelu olkoon avointa, ja vältetään mahdollisimman pitkälle, niin kuin ed. Kiljunen hetki sitten totesi, toistemme leimaamista tai toistemme tarpeetonta syylistämistä.

Maassamme tunnustetaan jokaisen ihmisarvo. Pohjavireenä ovat pitkälti kristillisestä luomisuskosta ja lunastuksesta nousevat arvot. Ne yhteiskunnat, jotka ovat nämä arvot unohtaneet, ovat monesti samalla lähteneet ihmisoikeuksien räikeiden loukkauksien tielle.

Ihmisarvoa ei vie sukupuolinen suuntautuminen. Kristillisen uskon keskeisimmät totuudet voidaan löytää kymmenen käskyn laista, rakkauten kaksoiskäskystä, uskontunnustuksesta, Isä meidän -rukouksesta, jotka sakramenttien ohella selityksin löytyvät Katekismuksesta, niin uudesta kuin vanhastakin. Tuo uusi Katekismus on ainakin kaikille edustajille täällä jaettu.

Tältä kristilliseltä pohjalta lähtien kirkko on ottanut selkeän kielteisen kannan puheena olevaan lakiesitykseen. Se, että kirkko on ottanut kielteisen kannan, ei tietenkään estä sitä, että jotkut yksittäiset kirkon jäsenet puoltavat esitystä ja he saavat kuulua kirkkoon silläkin mielipiteellä niin kuin ennenkin. Ei heitä tulla erottamaan. Sellaista ryhmäpäättöstä ei luterilainen kirkko tunne.

Se, että kirkko on ottanut kielteisen kannan tähän lakiesitykseen, ei poista kuitenkaan kirkon perussanomaa, ei muuta sitä miksikään. Se on edelleen armon, anteeksiannon ja rakkauten viesti. Tämä viesti on pysynyt samana jo lähes 2000 vuotta, vaikka kirkonkin historiassa ovat omat mustat hetkensä. Mutta kirkon keskushenkilön Jeesus Nasaretilaisen viesti on aina ollut sa-

ma. Se on aina voimassa, ja tarvitsemme tätä sanomaa itse kukin joka päivä.

Silti avioliiton, tai väljemmin naisen ja miehen välisen avioliiton, rinnalle, ei haluta tuota tätä uutta mallia, jota hallitus nyt esittää. Neljännen käskyn yhteydessä Katekismus toteaa: "Jumalan tahto on, että jokaisella lapsella on isä ja äiti." Tämä ei valitettavasti aina meidän maailmassamme toteudu. Kriisit ja onnettomuudet riistävät valittavan usein lapselta jommankumman vanhemman. Silloin tuleekin lähiyhteisön tehdä kaikki voitava, että lapsella on lähellään isän ja äidin malli, molemmat mallit.

Keskustelun aikana on nostettu esiin ongelma-kohtia, jotka liittyvät tietyn sukupuolisen suuntautumisen omaavien ihmisten elämään. Henkilökohtaisesti olen täysin valmis lähtemään sille tielle, että niin perintöverokysymys kuin tapausoikeuskysymyksetkin korjataan, ne puuttee, jotka niissä vielä on. Mutta lakiesityksen hyväksyminen jättäisi perinteisen avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen välille vain veteen piirretyn viivan. Se on valitettavasti liian häilyvä raja.

⁸² **Seppo Lahtela /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Tässä joihinkin puheenvuoroihin viitaten ed. Ojala piti puheenvuoron, jossa hän syytti muita moralisoivasta saarnaamisesta. Mielestäni hän puhui myöskin homouden normalisoinnista. Käsittäakseni jos kuka on puhunut moralisoivasti ja sillä lailla tätä asiaa korostaakseen ja toisia painostaakseen, niin jotenkin jäi sellainen vaikutelma, että ed. Ojalan puheenvuoro oli painostava. Ainakin minä koin sen hyvin painostavaksi tässä asiassa, vaikka en henkilökohtaisia herätteitä siinä tavannutkaan.

Rouva puhemies! Sellaisenaan, mitä tämän asian puitteissa edelleenkin on olemassa, sellaista kikkailua täällä tehdään ja toteutetaan, niin kuin lakivaliokunnassa vastalauseiden osaltakin on nähtävissä, että ikärajan suhteen pitäisi olla 18, 21 tai jokin muu. Toisaalta näin viime viikolla erään homobaarin ikkunassa, että ikärajasuositus oli 22. Kas, kun ei tätä ole älytty ottaa aikaisemmin esille.

Rouva puhemies! Toivoisin niin, että tämä puheitten sanoma ja sisältö, aate ja viesti, välittyisivät myöskin kansalaisten, kansanedustajien taustavoimien, mieleen niin, että äänestäjätkin voisivat tietää, mitä heidän valitsemansa edustajat täällä ovat tekemässä, mitä he moralisoivat ja kenen puolesta he ovat äänensä antamassa, kehitty-

vän vai kehittymättömän yhteiskunnan eteen. Tästä toivon, rouva puhemies, että myöskin julkisuus tekee julkisen asian.

⁸³ **Toimi Kankaanniemi /kd:** Arvoisa rouva puhemies! Olen keskustelua seurannut, en kovin tiivistä, mutta kuitenkin olen havainnut, että on ainakin muutamia epäselviä ja jopa virheellisiä käsityksiä tullut ilmi. Kun tässä ensimmäisessä käsittelyssä sisältöasiat pitäisi selvittää, käytän valiokunnan jäsenenä puheenvuoron vielä näistä.

Ensinnäkin ikärajakysymys, 18 vuotta, nousi valiokunnassa esille psykiatri Paloheimon esille ottamana. Hän sinänsä puolusti lain hyväksymistä, mutta pohdiskeli hyvin perustellusti ikääntyneen ja kokeneen asiantuntijan syvällisyydellä ikäksymystä ja totesi, että hänen näkemyksensä on se, että 18 vuoden ikäraja homosuhteiden virallistamiskysymyksessä on liian alhainen. Hän pohti asiaa nimenomaan siltä kannalta, että 18—19-vuotiaat nuoret ovat seksuaalisesti niin kypsyttyneitä, että jos he silloin nuotioikusta tai jostakin muusta tällaisesta ikään kuin toisarvoisesta tekijästä lähtien tai siihen perustuen virallistavat, rekisteröivät, parisuhteensa, niin he joutuvat kärsimään, jos kokevat myöhemmin tämän virheeksi, siitä koko loppuikänsä. Tällä perusteella hän esitti, että eduskunta nostaisi 18 vuoden ikärajan ylemmäksi, jolloin ei ehkä tulisi sellaisia virheitä, jotka nuoruuteen tietysti helposti kuuluvat.

Täällä on sanottu, että tehdäänhan avioliiton solmimisessakin vastaavanlaisia virheitä. Tämä on totta, mutta avioliitto on yleisesti hyväksytty ja avioerot eivät leimaa tänä päivänä lähellekään samalla tavalla kuin tämmöinen homosuhde, joka on kuitenkin poikkeuksellinen suhde vielä varmasti vuosikymmeniä tästä eteenpäinkin. Vaikka sitä yritetään normalisoida, se varmasti leimaa ihmistä pitkälle tulevaisuuteen, ehkä loppuiän. Nimenomaan näillä perusteilla arvoisa psykiatri esitti, että ikärajaa korotettaisiin.

Hän myös nosti esille, vaikka lain sinänsä hyväksyikin, sen, että lakiesitys sisältää aivan kohtuuttoman vahvan rinnastuksen avioliittolakiin ja avioliittoon. Hän esitti, että myös tämä purettaisiin ja tehtäisiin erilainen laki kokonaan eri pohjalta luomatta avioliitolle rinnakkaita instituutioita, mikä tässä hänen mielestään ja minunkin mielestäni on syntymässä.

Nämä olivat hänen esille nostamansa asiat valiokunnassa. Kun häneltä nämä tulivat, niin näis-

tä käytiin keskustelua ja valiokunta jo ensimmäisessä käsittelyssä äänestyksessä enemmistöllä päätti nostaa ikärajan 21 vuoteen, mutta sitten muutaman päivän kuluttua se palautui takaisin hallituksen esittämään 18 vuoteen. Tämä asia ei minun osaltani ole ratkaiseva tässä kysymyksessä, että ikäraja nostetaan 18:sta ylöspäin. Joku on sanonut, että nostetaan 100 vuoteen. Kyllähän se tietysti ongelmat korjaisi, mutta ei ole tietysti kään asianmukaista lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys on sukunimiasia. Ymmärtääkseni Väestörekisterikeskuksen johtajan viesti oli se, että nykyisin kaikki sukunimet ovat periaatteessa suojattuja. Sitten lienee niin, että kun vaihtaa sukunimeä, niin siitä pitää kuuluttaa, ja kun kuuluttaa, siitä voi sitten se, jolla se nimi on käytössä, valittaa ja saa ehkä estettyä nimen, joka on käytössä, käyttöön ottamisen. Mutta periaatteessa kuka tahansa meistä voi anoa sukunimen muutosta milloin tahansa ja saada minkä tahansa sukunimen, ellei joku sen haltija sitä pysty estämään perustellusta syystä.

Näin ollen nyt siis voi esimerkiksi käydä niin, että ennen kuin homoseksuaalinen pari lähtee rekisteröimään parisuhdettaan, toinen osapuoli hakee nimenmuutosta, hakee sukunimensä muuttamista sen toisen puolison nimen mukaiseksi, hoitaa sen asian pois etukäteen, ja sitten mennään rekisteröimään parisuhde. Silloin tämä asia on ikään kuin kunnossa, eikä ole mitään muuta eslettä kuin se normaali nimenmuutosmaksu, mikä siitä menee ja pieni paperisota.

Näin siis voidaan kiertää tämä pykälä, mikä tähän lakiin on kirjoitettu, että yhteistä sukunimeä ei saa. Ainakin näin se on hoidettavissa ja varmasti tullaan hoitamaan. Kyllähän nämä tämän asian parissa työtään tekevät sen tietävät. Jos eivät tähän asti ole tietäneet, niin nyt ainakin osaavat panna lehtiinsä kehotuksen, että menetelkää näin. Toivottavasti eivät pane, että ed. Kankaanniemen esityksestä menetelkää näin, koska en nyt esitä kuitenkaan tällaista.

Arvoisa puhemies! Adoptiosta vielä. Siitäkin tässä on käyty keskustelua. Valiokunnassa tuli ymmärtääkseni selväksi se, että jos kahdella samaa sukupuolta olevalla on sellainen perhe, että siinä on yksi tai useampi toisen biologinen lapsi mukana, niin tämä toinen puoliso voi hakea adoptiota näille lapsille tai tälle lapselle ja voi sen saadakin, mutta silloin se, joka on se biologinen vanhempi, menettää oikeutensa siihen lapseen. Eli molemmat eivät voi olla yhtä aikaa täl-

laisen lapsen huoltajina ja vanhempina. Näin olen tässä ei siis ole täydellistä adoptio-oikeutta, mutta tällainen tietynlainen portti tässä on. Tuskin tällaista tapahtuu. Mitä mieltä tällaisessa olisi, sitä en ainakaan osaa ymmärtää.

Sitten oli kuultavana Helsingin johtava sosiaalityöntekijä ja oli puhetta biologisen vanhemman kuolemasta ja alaikäisen lapsen kohtalosta silloin. Hän sanoi, että jos sen jälkeen, kun biologinen vanhempi on kuollut, samaa sukupuolta oleva puoliso hakee huoltajuutta orvolle lapselle, niin kyllä viranomaiset sen tästä säännöksestä huolimatta, mikä lakiin nyt on kirjoitettu, tulevat todennäköisesti myöntämään, ellei erityisiä perusteita ole sen kieltämiseen. Tämä johtaisi siihen, että jos on esimerkiksi kaksi homomiestä ja toisella on tuollainen 13—14-vuotias tytär ja he asuvat kolmestaan siinä perheessä ja biologinen isä kuolee, saattaisi käydä niin, että tämä 13—14-vuotias murrosiässä oleva tyttö joutuisi vieraan miehen omaksi ja jatkaisi tämän luona asumista. Se on kyllä arveluttava toimenpide, jos näin meneteltäisiin. Luulen, että tällaisessa tapauksessa viranomaiset mieltisivät, annetaanko huoltajuutta vai ei, mutta kipeä tilanne on tietysti aivan selvästi tämäntapainen asia, joka voi hyvin olla realismia jonakin päivänä ja jota joudutaan pohtimaan ja joka tässä lakiesityksessä jäi nyt avoimeksi. Tämä lakiesitys on puolitiessä tässä suhteessa.

Arvoisa puhemies! Käytin jo aikaisemmin puheenvuoron ja halusin nämä asiat tarkentaa, jotka tässä keskustelussa ovat nousseet esille, tiedoksi niille, jotka eivät ole valiokunnassa niihin olleet perehtymässä. Itse pääasia on se, että tällä nostetaan tämä poikkeuksellinen parisuhde avioliiton rinnalle, ja siinä suhteessa katson, että näin ei ole syytä menetellä.

Myöskin haluan korostaa sitä, että kristittyinä me saamme ja meillä on aivan oikeus lukea Raamattua ja Raamatusta elämänohjeita. Jos lukee esimerkiksi Roomalaiskirjeen 1 lukua, siellä selvästi tulee selväksi se, että homosuhteessa eläminen on synti, niin kuin on varkaus, itsekkyyys, ahneus ja monet muut asiat. Synnin laillistaminen ei ole viisasta eikä oikein kansakuntaa ja sen hyvinvointia ajatellen. Siksi aivan näillä raamatullisilla perusteilla tuomitsematta ketään meidän ei ole viisasta ja perusteltua mielestäni syntielämän muotoa laillistaa. Korostan sitä, että jokaiselle syntiselle, joita me kaikki olemme, kuuluu armo ja anteeksiantamus, mutta synnissä eläminen ei

kuulu siihen muotoon, joka meidän tulisi hyväksyä ja jonka laillistamista voisimme ajatella ja suosia.

⁸⁴ **Hannu Takkula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tämän asian käsittelyssä haluan lähteä liikkeelle siitä, että jokaisella ihmisellä on ehdoton ihmisarvo, jokainen ihminen on oikeutettu tiedostamaan omassa elämässään ja ymmärtämään sen sivistyksen merkityksen, että hän elää ainutkertaista, ihmisarvoista elämää ja että hänen elämänsä on tärkeä.

Lakiesitys, hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta: Omalta osaltani lähdän siitä, että avioliitto on paitsi parisuhde myös yhteiskunnan kehityksen sekä väestökehityksen eettinen ja sosiaalinen kulmakivi. Yhteiskunnan perusyksikkö perhe rakentuu sille. Näin ollen naisen ja miehen solmimaa avioliittoa tulee edelleen pitää perustavana yhdessä elämisen muotona ja yhteiskunnan tulee antaa kaikki mahdollinen tuki avioliitolle ja sen aseman vahvistamiselle. Tästä johtuen avioliiton rinnalle ei tule luoda siihen rinnastettavia instituutioita.

Arvoisa puhemies! Tänään tässä salissa käytetyissä puheenvuoroissa on hyvin paljon herkuteltu tunteella. Mielestäni tunne kuitenkin ei voi olla lainsäädännön perusta ja pohja. Mielestäni myöskään sukupuolinen suuntautuneisuus ei voi olla lainsäädännön peruste. Jo tässä yhteydessä ja täällä käytettyjen puheenvuorojen samoin kuin tämän lakiesityksen ja hallituksen esityksen kautta on käynyt selvästi ilmi se, että tämä lakiesitys tulee käytännössä rinnastamaan parisuhteet avioliittoon, ja mielestäni avioliitto on instituutio, minkä rinnalle ei tule nostaa mitään muita rakenteita.

Keskustelut adoptiosta taikka nimestä: Kaikki jo täällä tällä hetkellä tietävät sen, että nimenmuutos on mahdollista suorittaa nykyisinkin. Adoptio on myöskin mahdollista yksinäiselle ihmiselle, ja sitä kautta myöskin tämmöisessä suhteessa voidaan toimia näiden lainalaisuuksien mukaan. Itse asiassa näen asian sillä tavalla kuin täällä ed. Lapintie puhui, että tämä hallituksen esitys on johtamassa pala palalta kohti selkeää adoptiota ja nimenmuutostakin, mutta ajatus on, että tässä ikään kuin askel askeleelta tätä tietä kuljetaan.

Niin kuin sanoin jo tuossa aikaisemmin, mielestäni ei tunne eikä sukupuolinen suuntautuneisuus voi olla hyvän lainsäädännön perusta ja

pohja. Kun mietimme asiaa ihan pohjimmiltaan, ihan, voiko sanoa, alkujuuriltaan, voidaan kysyä, onko yhteiskunta ylipäätään velvollinen tukemaan minkäänlaisia rakenteita. Kun mietitään erilaisia instituutioita, voi sanoa, että avioliitoinstituutio, miehen ja naisen muodostama liitto, on ainut, mikä on yhteiskuntaa ylläpitävä ja yhteiskuntaa eteenpäinvievä. Siinä mielessä se on kaikilla mittareilla mitattuna erilaisessa ja eriarvoisessa asemassa. Uskon, että sen vuoksi myöskin kautta vuosituhansien ja historian se on noussut suhteeksi, jonka päälle yhteiskunta on rakentunut. Se on muodostanut yhteiskunnan perusyksikön: perheen.

Arvoisa puhemies! Mikäli ihmisten, jotka asuvat yhdessä, oikeuksia halutaan lainsäädännöllä parantaa, mielestäni voidaan silloin miettiä esimerkiksi rinnakkaislakialoitetta, lakia yhdessä asumisesta, joka ottaisi huomioon kaikki, jotka asuvat yhdessä, ilman että siinä on minkäänlainen sukupuolinen suuntautuneisuus tai jännite pohjana. Tälläkin hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa elää monia ihmisiä yhdessä, ilman että heidän välillään on minkäänlaista sukupuolista jännitettä tai suuntautuneisuutta. Nämä ovat monesti käytännön sanelemia asioita. Itsekin tunnen monia yksinäisiä ihmisiä, leski-ihmisiä, jotka ovat muuttaneet yhteen, tai työnhaussa tänne etelään tulleita ihmisiä, jotka asuvat käytännön syistä yhdessä. Näin ollen, mikäli halutaan sitten jollakin tavalla heille antaa verotuksellisia tai perintöön tai tapaamisoikeuksiin liittyviä lisäoikeuksia, voidaan miettiä neutraalia lakia yhdessä asumisesta.

Kuitenkin, olen ymmärtänyt näin, hyvin moni, joka tälläkin hetkellä asuu yhdessä, ei koe, että tässä kohdin niin suuria todellisia ongelmia olisi, ei ainakaan tapaamisten suhteen. Tänäpäin tällä on puhuttu, että sairaalassa käynnin ja tapaamisen suhteen olisi jotain ongelmia ollut tai perinnön suhteen. Nykyäänkin ne voidaan hoitaa ja asiat järjestää. Tämä olisi ehkä oikeampi muoto, ja se olisi, jos halutaan yhdessä asumista jollakin tavalla yhteiskunnan puolesta tarkastella ja siihen lakia rakentaa, neutraali ja irti tunne- ja sukupuolisuuntautuneisuudesta.

Arvoisa puhemies! Lopetan siihen, mistä aloitin. Näissä asioissa täytyy muistaa aina jokaisen ihmisen ehdoton ihmisarvo, mutta on myös muistettava se, että yhteiskunnan perusyksikkö perhe on se, mitä tänä päivänä meidän tulee tukea. Se on instituutio, joka tänä päivänä tarvitsee

erityistä tukea ja huolenpitoa. Uskon, että terve yhteiskuntakehitys, terve yhteiskunta, tulee tulevaisuudessakin rakentumaan sen päälle.

Se, miten itse kukin tässä asiassa tulee täällä äänestämään, luonnollisesti pohjaa niihin arvoihin, mitä meillä itse kullakin elämässämme on. Itse näen, että arvot ja maailmankatsomus ovat ne, jotka muokkaavat päätöksentekoa, ja voin sanoa, että kristillisen maailmankatsomuksen haltijana näen, että myöskin sitä kautta nykyinen yhteiskuntajärjestelmä, perhe yhteiskunnan perusyksikkönä, on perusteltu. Se ei missään tapauksessa ole aikansa elänyt, vaan sillä on hyvin vahva ja merkittävä tehtävä edelleen.

⁸⁵ **Ulla-Maj Wideroos /r:** Fru talman! Jag hade tänkt låta bli att delta i den här diskussionen men jag lyssnade på det senaste anförandet, och då vill jag bara säga en sak: När ledamot Takkula talar om kristna värderingar och att det är skillnad på de kristna värderingarna så tycker jag att han tar fel. Jag tycker att jag har rätt att ha mina egna kristna värderingar och rösta utgående från dem och de är lika mycket värda som ledamot Takkulas kristna värderingar såväl i den här frågan som i alla andra frågor som vi röstar om här i salen.

⁸⁶ **Hannu Takkula /kesk:** Arvoisa puhemies! Jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiin, jokaisella on oikeus omiin arvoihin. Mutta niin kuin sanoin puheeni loppuosassa, me jokainen muodostamme oman käsityksemme omien arvojemme ja oman maailmankatsomuksemme pohjalta. Se kristillinen maailmankatsomus, jonka minä omaan, lähtee siitä, että miehen ja naisen perustama perhe on yhteiskunnan perusyksikkö. Se ymmärtää tällä tavalla luomisen ja näkee, että luomisjärjestys, joka on kristillisessä etiikassa hyvin vahvasti esillä, on edelleen toimiva ja käytäpä tänäkin päivänä.

Tämä on minun oma näkemykseni, enkä halua tällä loukata kenenkään muuta näkemystä. Niin kuin totesin, tämän tyypisissä asioissa me toimimme niiden arvojen ja sen maailmankatsomuksen pohjalta, jotka me itse kukin olemme sisäistäneet. Minusta asia on hyvä näin. Jos on omaksunut jonkin näkemyksen ja on jotakin mieltä, se ei välttämättä tässä yhteydessä tarkoita, että olisi toisia mielipiteitä vastaan. Jokaisella on oikeus omaan vapaaseen mielipiteenmuodotukseen, ja minusta se on vain hyvä. Ehkä ihan näin pöytäkirjojenkin kautta on hyvä tehdä sel-

väksi ihmisille, mikä on minkäkin päätöksenteon takana oleva arvomaailma ja -pohja.

Yleiskeskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys Makedonian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 98/2001 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
13/2001 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 20.32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
